

॥ श्री हरिकृष्णाय नमोनमः ॥

श्रीहरिकृष्णमोक्षधर्म

प्रकाशक

श्री हरिकृष्ण संप्रदाय उन्नति मंडळ तरफथी मंत्रिओ

त्रिभुवनदास त्रिकमलाल पटेल

रविवंकर भोलानाथ आचार्य

धन्वंतराय माणेकलाल पटेल

अमदावाद.

आवृत्ति बीजो

प्रेत २०००

संवत् १९९७

*

सने १९४१

श्रावण वदी १४ गुरुवार

ता. २१ ओगष्ट

मूल्य चार आना

जाहेर खबर

दान आपवानुं सुपात्र स्थानं
श्री हरिकृष्ण संप्रदाय उन्नति मंडळ
स्थळ:-अमदावाद. रायपर. मकेरीवाड

२३०९५

१४८

एरिकुल। मा. १९९८

निवेदको:

श्री हरिकृष्ण संप्रदाय उन्नति ,
मंडळना मंत्रिओ

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કાપીરાશ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાક ૨૩૦૧૬ કિંમત ૦.૪૦

ગ્રંથનામ રશિકુટી જાડીદમ

વર્ગકિ ૫૨૨:૪૨

॥ श्री हरिकृष्णाय नमोनमः ॥

श्रीहरिकृष्णमोक्षधर्म

प्रकाशक

श्री हरिकृष्ण संप्रदाय उन्नति मंडळ तरफथी मंत्रिओ

त्रिभुवनदास त्रिकमलाल पटेल

रविशंकर भोळानाथ आचार्य

धन्वंतराय माणेकलाल पटेल

अमदावाद.

आवृत्ति बीजी

प्रत २०००

संवत् १९९७

*

सने १९४१

श्रावण वदी १४ गुरुवार

ता. २१ ओगष्ट

मूल्य चार आना

साकळायु

	पानुं		पानुं
हरिकृष्ण महाराजनुं	१	निलोभ धर्म	४०
जीवन चरित्र		निःस्वादी धर्म	४९
संध्यावर्णन संध्याष्टक	६	निस्येही धर्म	५७
श्री मोक्ष धर्म प्रारंभ भग-	१२	निर्माणी धर्म	६३
वानना प्रगटनुं मुख्य कारण		ज्ञान निरुपण	७१
ब्रह्मचारीना धर्म	१८	वैराग्य निरुपण	७३
गृहस्थना धर्म	२०	भक्ती निरुपण	७४
सुवासणी बाह्योना धर्म	२१	एकांतीक धर्म	७७
वीधवा स्त्रीओना धर्म	२३	विवेक प्रकाश	८१
ब्राह्मणना विशेष धर्म	२८	साधु भुषणमणी	८८
क्षत्रियना विशेष धर्म	२९	पूज्य धर्मानंद स्वामीनुं	९२
वैश्य तथा शुद्रना धर्म	३०	जीवन चरित्र	९२
वानप्रस्थनो धर्म	३१	पूज्य अक्षरमुक्तानंद स्वामीनुं	८९
साधु, संन्यासी, परमहंसनो	३२	जीवन चरित्र	
धर्म.		पुज्य गोविंदलाल बापुजीनुं	१००
निष्काम धर्म	३३	जीवन वृत्तांत	

मुद्रणस्थान : आदित्य मुद्रणालय • रायखड • अमदावाद.

मुद्रक : मणिलाल पुरुषोत्तम मिस्त्री, बी. ए.

પ્રસ્તાવના

આ પુસ્તકનું નામ શ્રીહરિકૃષ્ણ મોક્ષધર્મ છે. શ્રી કહેતાં અનંતકોટી બ્રહ્માંડના દેવ બ્રહ્માદિક ઈશ્વર તથા અક્ષરાદિક સર્વે ધામ તેને શોભાના આપનારા છો. અને હરિ કહેતાં સર્વે દુઃખને હરો છો તે દુઃખ તે શું તો જન્મ, મરણ, ગર્ભવાસ, ને ચોરાસીના, અપારદુઃખ છે તથા અંતરના શત્રુ જે કામ, લોભ, સ્વાદ, સ્નેહ, માન ને ક્રોધ એ જે છ શત્રુ તે જીવને અપાર દુઃખ આપે છે તે સર્વે દુઃખને હરો છો, માટે હરિ એવું તમારું નામ છે અને કૃષ્ણ કહેતાં પોતાને શરણે આવ્યા એવા જે દૈવીને મુમુક્ષુ જીવ તેની ઇંદ્રિયો અંતઃકરણને જીવ તેને આકરશણ કરીને પોતાની મૂર્તિને વિષે જોડાવીને બ્રહ્મસ્થિતિને પમાડો છો માટે હે પ્રભુ તમારું નામ શ્રીહરિકૃષ્ણ વેદને વિષે તથા શાસ્ત્રને વિષે તથા પુરાણને વિષે કહ્યું છે એવા સર્વે અવતારના અવતારી શ્રીહરિકૃષ્ણ મહાપ્રભુજીએ પોતાના શ્રીમુખથી આ મોક્ષધર્મ રૂપ અમૃત કેતાં આત્યાંતિક મોક્ષ જે અક્ષરધામ તેને પમાડે એવું જ્ઞાન તે ચાર વર્ણને ચાર આશ્રમના સર્વે મનુષ્યના કલ્યાણ સારુ કહ્યું છે, આ મોક્ષધર્મ તેને જે સેવે કેતાં તેને વાંચીને તથા શ્રવણ કરીને તેમાં કહ્યા પ્રમાણે સમજીને વરતે તો તે જીવાત્મા બ્રહ્મરૂપ થઈને આ ને આ જન્મે મુક્ત થાય છે, ને અક્ષર ધામને પામે છે, અને આ મોક્ષધર્મ તે સત અસતના વિવેકનો મંડાર છે તથા નેત્ર શ્રોતાદિક ઇંદ્રિયો તથા મન, બુદ્ધિ આદિક અંતઃકરણ તેને તતકાલ પવિત્ર કરે છે.

વઠી આ મોક્ષધર્મરૂપ કલ્પવૃક્ષ કેવું છે તો મહાન બુદ્ધિવાળા
 એવા જે મોટા યોગી તથા મોટા મુનિ તેમને પણ નિરંતર ભળવા,
 સાંભળવા, વિચારવા યોગ્ય છે, તથા સર્વે દુઃખને નાશ કરે એવું છે,
 એવી રીતે મોક્ષધર્મ રૂપ અમૃતનું જે પુરુષ તથા સ્ત્રી પાન કરશે કહેતાં
 માહાત્મને શ્રદ્ધાએ સહીત થકા તેને મળીને તથા સાંભળીને તથા વીચારીને
 તે પ્રમાણે જે વરતશે તેઓ જન્મ મરણના દુઃખ થકી મુક્ત થઈ ભગ-
 વાનના અક્ષરધામને પામશે ને બ્રહ્મમય એવી જે ભાગવતી તનું તેને
 ધારણ કરીને ભગવાનની હજુરમાં અસ્થંડ રહેશે.

આ પુસ્તકમાં બનતા પ્રયાસે કોઈ જાતનો દોષ ના રહી જાય
 તેને માટે પુરતી કાઠજી રાખવામાં આવી છે. છતાં દૃષ્ટી દોષથી અગર
 યંત્ર દોષથી કોઈ જગ્યાએ ભુલ રહી ગઈ હોય તો તત્ત્વ જીજ્ઞાસાવાળા
 સજ્જન વાંચકો સુધારીને વાંચશે તથા સૂચન કરશે તો તેમનો ઉપકાર
 માની દ્વીતિયાવૃત્તિમાં તે ઉપર ધ્યાન આપવામાં આવશે. ઇતિ.

श्रीप्रकट पुरुषोत्तम भगवान् श्री हरिकृष्ण महाराज
अवतारस्थल चूडा (सौराष्ट्र)

प्रभुनो जन्म संवत् १८८९, आपाढादि सं. १८९० शके १७१५
श्रावण कृष्ण १४ परं अमावास्या बुधवार ई. ता. १५-८-१८९३

શ્રીહરિકૃષ્ણ મોક્ષધર્મઃ

શ્રીકૃષ્ણે ગીતાજીમાં સ્વમુખે વર્ણવ્યું છે કે—

યદા યદાહિ ધર્મસ્ય ગ્લાનિર્ભવતિ ભારત ।

અભ્યુત્થાનમધર્મસ્ય તદાત્માનં સૃજામ્યહમ્ ॥

પટલે કે

જગતમાં ધર્મની પડતી અધર્મે થાય છે જ્યારે

નિરાકારી છતાં ભારત લડે અવતાર હું ત્યારે

(મણિકાન્ત)

[એજ રીતે ગુજરાતના પશ્ચિમ ભાગમાં કાઠિયાવાડમાં
ચુડા નામનું રાજ્ય છે, તે રાજ્યમાં માળજીભાઈ રૂપજીભાઈ
રાવલને ત્યાં આષાઢાદિ સંવત્ ૧૮૯૦ ના શ્રાવણ વદી ૦))
બુધવારના રોજ પ્રભુષ્ણ મનુષ્ય રૂપે હરિશંકર (શ્રીહરિકૃષ્ણ
મહારાજ) નામ ધરી અવતાર ધારણ કર્યો.]

કાઠિયાવાડમાં ચુડા નામે એક ગામ છે. તે ગામમાં પૂજાભાઈ
નામે ઔદિચ્ય બ્રાહ્મણ રહેતા હતા. પૂજાભાઈને બે પુત્રો હતા. નારણજી
અને બીજા રૂપજી. નારણજીને કાંઈ સંતાન નહિ. રૂપજીને માળજી
અને કશલાભાઈ નામના બે પુત્રો હતા. માળજીભાઈને હરિશંકર અને
શિવશંકર નામના બે પુત્રો, અને બીજી પુત્રીઓ હતી. ત્યારે કશલા-
ભાઈને બાપુભાઈ તથા જીવરામભાઈ નામના બે પુત્રો જ હતા.

ચુડા વાંસલ નદી ઉપર છે. ચુડાને કંકણપુર પણ કહે છે.
કંકણપુર કાઠિયાવાડમાં ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિએ પ્રસિદ્ધિ પામેલું શહેર છે.
તે વસતે રાજા રાયસિંગજી રાજ્ય શોભાવતા હતા. રૂપજી રાવલના

વંશજો ત્રેટિઆ રાવળના નામથી ઓઠલાતા હતા. ઝ્યારે મૂઠરાજ સોલંકિય મામાને મારી રાજગાદી લીધી ત્યારથી કરેલા પાપોનું પ્રાયશ્ચિત કરવા ઉત્તરમાંથી અનેક બ્રાહ્મણોને ગુજરાતમાં બોલાવી, ગામ દાનોમાં આપો બ્રાહ્મણોનો કાયમી વસવાટ ગુજરાતમાં કરાવો ગુજરાતને સમૃદ્ધ બનાવ્યું હતું. અને એજ રીતે માળજી રાવળના વંશજોને પણ ત્રેટ ગામ બક્ષિસમાં મળ્યું હતું. અને ત્રેટ ઉપરથી તેઓ ત્રેટિઆ રાવળ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા છે.—તેઓનું ગોત્ર કૌશિક—માધ્યન્દિનીશાસ્ત્રા ત્રિપર્વ—અને યજુર્વેદ હતા.

સંવત ૧૮૯૦ પવિત્ર શ્રાવણ માસનો અમાવાસ્યા બુધવારે, નક્ષત્ર આશ્લેષા । વરીયાન્ યોગ, હૃષ્ટ ઘટિકા (*એકવીસ ઘડી ને બત્રીસ પઠ) એ શ્રી પ્રાકટ્ય ભગવાન હરિકૃષ્ણ મહારાજનો અવતાર થયો.^૧ તેમનું મૂળ નામ હરિશંકર હતું. માતાનું નામ હરિબા વાલજી તરવાડી હતું. માતામહીનું નામ રામબા હતું, તેમનું મોશાળ પણ ચુડામાં જ હતું,

---

* આ ઘટિકા તથા પલ. જન્મ સમયે અમાવાસ્યા કેટલી ભોગવાઈ ગઈ હતી તે જણાવનારી છે.

૧ હરિકૃષ્ણ ભગવાનને અવતાર લેવાનો મુખ્ય હેતુ શ્રીધર્માનંદસ્વામી અને અક્ષર મુક્તાનંદસ્વામીની પ્રાર્થનાઓ જ હતી. કારણ કે તે બન્ને સ્વામીઓ શ્રીદ્વારકાધીશના મંદીરમાં રણછોડજી ભગવાનની આગળ તથા અન્ય ત્રીર્થયાત્રાદિક સ્થળોએ ભગવાનની પ્રતિમા આગળ પ્રાર્થના કરતા હતા કે, હે ભગવાન ! તમો આ પૃથ્વી ઉપર પ્રગટ થઈને પ્રત્યક્ષ સ્વરૂપે અમને જ્ઞાન આપો, તથા અક્ષર ધામના અધિકારી બનાવો. તે ઉપરથી જ ભગવાને અવતાર લીધો હોય તો તે સંભવિત છે.

વઠી તે સ્વામીઓ ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના પ્રગટ થયા પછી તેમની ભક્તિ કરતા હતા તથા પ્રતિદિન સાથેજ રહેતા હતા.

ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજનું જીવનચરિત્ર, લીલાસિન્ધુ નામના ગ્રંથમાં છે અહિં તો માત્ર દિશ્દર્શન જ કરવામાં આવ્યું છે.

તેમનું લગ્ન બચપણમાં જ ચુડામાં જ લીલાધર વેચરદાસ વ્યાસની પુત્રી બનુબા (લક્ષ્મીજી)ની સાથે થયું હતું. હરિશંકર મહારાજ અને બનુબા સમોવડિયાં હતાં જન્મ પળ એજ અરસામાં હતો.

હરિશંકર મહારાજે સાધારણ ગુજરાતીનો અભ્યાસ કર્યો હતો. સંસ્કૃત તો તેઓ કોઈની પાસે શીખેલા પળ નહિ છતાંય, તેઓ જ્યારે જ્યારે ઉપદેશામૃત પાતા હતા, ત્યારે ત્યારે તેમનું સર્વ શાસ્ત્રીય જ્ઞાન, દ્રષ્ટાંત, સિદ્ધાંત, શ્લોકનો ભાવર્થ વગેરે જોઈને આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થતું કે તેઓશ્રીએ આટલું બધું ઉંડું આધ્યાત્મિક જ્ઞાન શી રીતે મેળવ્યું હશે.

મહારાજશ્રીએ સોજિત્રામાં સંવત ૧૯૨૬ માં પોતાની લીલા સમાપ્ત કરી સ્વધામ ગમન કર્યું હતું. આ પૃથ્વી ઉપર તેઓ ૩૫ વરસ સુધી જન્મ ધારણ કરી પ્રજાનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો. લક્ષ્મીજીએ તેમના પહેલાં દશ વરસ અગાઉ અક્ષર ધામમાં ગમન કર્યું હતું.

તેઓશ્રી ૨૬ વરસની વયમાંજ સંસારભંગ થયા હતા, અને તે અરસામાં એક પુત્રીનો જન્મ તેમને ત્યાં થયેલો, અને તે પુત્રો પળ અલ્પાયુષી હતી.

અત્યારનો યુગ વિજ્ઞાન યુગ છે. કાલની શ્રદ્ધા આજ અશ્રદ્ધામાં પરિણમે છે, કાલના ચમત્કારો આજે વિજ્ઞાનમાં સમાઈ જાય છે. માનવ દેહો એ કુદરતને સાધ્ય કરવા અને પ્રભુ ભક્તોએ પ્રભુને મેળવવા જ્ઞાન ફના કર્યા છે. છતાંય, તેઓ તો માનવ ગણાયા છે. નહિ દેવ કે નહિ પ્રભુ. પ્રભુએ ધર્મને રક્ષવા અનેક યુગોથી અનેક સંયોગોમાં અનેક રૂપે આ પૃથ્વી ઉપર અવતાર ધારણ કર્યો છે. તેમનાં ચરિત્રો, કથામૃતો, તેમની લીલાઓ અનેક ભક્તોએ અનેક રીતે પ્રસિદ્ધિમાં આણી છે. હિંદુ સમાજ કહો કે મુસલિમ ધર્મ કહો, ખ્રીસ્ત કહો કે જરથોસ્ત કહો, સહુ કોઈ જુદા જુદા રૂપે પોતાના અનેક ઉપકારી જગત નિયંતા શ્રોહશ્વરને અનેક

જાહાને માને છે, પૂજે છે, વંદે છે. શ્રીહરિકૃષ્ણ પ્રભુ પળ અવતારી યુગ પુરુષ પ્રભુ હતા. અમો તેમનાં અનેક રીતેનાં ચારિત્રો; લીલાઓ વગેરે વર્ણવતા નથી. પળ ફક્ત તેમનું જ્ઞાન, તેમનો ઉંડો નહિ છતાંય સાદો અધ્યાત્મ ભાવ, સાદી છતાં સચોટ ઉત્તર ભાષા, અમળ છતાંય જગ-જુનું ઉંડું તાત્વિક જ્ઞાન, અને જગતમાં સહુ કોઈ એકજ છે, એવું સર્વદેશીય જ્ઞાન, દ્રષ્ટાંત, સિદ્ધાંત સહ અનેક રીતે આપણને ગ્રામ્ય ભાષામાં સમજાવ્યું છે.

વાંચકગણો—જેમ જેમ આપશ્રી તેઓનું જ્ઞાન સમજવા પ્રયત્ન કરશો ત્યારે ત્યારે આપશ્રીને જરૂર સ્વાત્રી થશે કે ગુજરાતના પશ્ચિમ ભાગમાં આજથી ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં ભારત ધર્મના ઉદ્ધારક શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજ પ્રાકટ્ય (પ્રભુ) માનવ રુપે અવતરી ને આજના ગુંચવતા અને વધી ગયેલા આઢંબરી આમડછેટીઆ યુગમાં સનાતન ધર્મનો વિજયડંકો આપણને કેવા સચોટ માર્ગથી સમજાવ્યો છે. જગતમાં ઉંચ નીચના ભેદ ઉપર માર્મિક રીતે કેવો પ્રકાશ પાડ્યો છે. વેધક દ્રષ્ટિએ સહુ કોઈને પળ નિસ્વાલસ હૃદયે સાફ સાફ જ્ઞાન આપ્યું છે. પૂછેલા પ્રશ્નોનો જવાબ એકતરફી અગર પક્ષપાતી નહિ, પળ શાસ્ત્રો, પુરાણો, વેદ, શ્રુતિ, સ્મૃતિનું શું કહેવાપણું છે; તે વગેરેનું જ્ઞાન, અનેક રીતે સમજાવીને જડ ઘાલી બેઠેલા ધર્મનું સ્વરૂં રહસ્ય સમજાવ્યું છે.

અંતમાં । તેઓશ્રીના જીવનચરિત્ર ઉપર અનેક રીતે લખી શકાય. પળ ટુંકમાંજ તેમનો જીવન ઇતિહાસ આલેખ્યો છે બાકી તો તેમના જ્ઞાનનાં પુસ્તકો ઉપરથી તેમને વિષે જે શોધવું હોય તે શોધી શકાશે. ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજનાં ગુજરાતમાં-ચુડા, અમદાવાદ, ધોળકા, સોજિત્રા, સ્વંભાત, ગોલાણા, અને પીંપળી । ઇટલા ગામોમાં હાલમાં મંદીરો છે.—ઈતિ શુભમ્ ॥

॥ अथ संध्या वर्णनं लिख्यते ॥

हरिकृष्ण महाराज जय जय हरिकृष्ण महाराज. करूणामृत
 सागर, ॥ जय. १ ॥ द्विजकुल नलिनी दिनेश, ॥ जय. २ ॥
 कोटिमनोजरुचे. ॥ जय. ३ ॥ दीनदयाल प्रतिपाल. ॥ जय. ४ ॥
 वेद प्रगीत कर्ते ॥ जय. ५ ॥ साधुजनपालक ॥ जय. ६ ॥
 खलजन दर्प हरण. ॥ जय. ७ ॥ लक्ष्मीनाथ प्रभु ॥ जय. ८ ॥
 पूरण ब्रह्म स्वरूप. ॥ जय. ९ ॥ विविधरूपनिधान. ॥ जय. १० ॥
 त्रिविधतापशमन. ॥ जय. ११ ॥ पीतांबरधारिन्. ॥ जय. १२ ॥
 अद्वैतात्मस्वरूप. ॥ जय. १३ ॥ करपूरगौरशरीर. ॥ जय. १४ ॥
 सर्वांतर्यामी. ॥ जय. १५ ॥ अनंत शक्ति सहित. ॥ जय. १६ ॥
 अक्षरधामाधीश. ॥ जय. १७ ॥ युगयुगप्रकटितरूप. ॥ जय. १८ ॥
 धर्ममार्गप्रेरक ॥ जय १९ ॥ अगणित गुण निधान ॥ जय २० ॥
 जगदुदयादिकारण ॥ जय २१ ॥ पंच विषय शमन ॥ जय २२ ॥
 सत्यधृति संयम सुगम्य ॥ जय २३ ॥ देवैरादिकिनुत ॥ जय २४ ॥
 दुष्टनिवारणदेव ॥ जय २५ ॥ सत्संगमकारक ॥ जय २६ ॥
 स्वजन मनोहररूप ॥ जय २७ ॥ मुनिजन मानसहंस ॥ जय २८ ॥
 धर्ममार्गकारक ॥ जय २९ ॥ अनंत लीलकृत ॥ जय ३० ॥
 यदुरामस्यप्रभो ॥ जय ३१ ॥ मोक्षफल दाता ॥ जय ३२ ॥
 जय जय हरिकृष्ण महाराज. ॥

॥ अथ श्री संध्याष्टक. ॥

रमापतिं भक्तजनैः सुसेव्यं ब्रह्मेद्र रूद्रादिगृहीतकीर्ति, सदा
 प्रसन्नास्यमनादिदेवं ॥ प्रेम्णा हरिकृष्णमहं नमामि १ ॥ ऊदारलीलं

નવકંજનેત્રં સિંહાસનસ્થં बहुगौरवर्णम् अनेकजन्मार्जितपूण्यगम्यं
 ॥ પ્રેમ્ણા ૨ ॥ અધર્મનાશાય કલૈયુગેપિ જાતં સતાં જ્ઞાનપ્રકાશના-
 ર્થમ્, શુભસ્વરૂપં દિવિદેવગીતમ્ ॥ પ્રેમ્ણા ૩ ॥ પ્રફુલ્લહૃદ્પંકજકો-
 શમધ્યે, સ્થિત્વા સતાં નિત્યવિશુદ્ધભાવમ્; વિભૂષિતં કાંચનકુંડલાદિભિઃ
 ॥ પ્રેમ્ણા ૪ ॥ કિરીટજુઘંશુભપુષ્પહારમાજાનુબાહું નવકંજમાલં,
 સુનીલકેશાભિવિરોચમાનં ॥ પ્રેમ્ણા ૫ ॥ સુનાસિકંકોટિદિનેશકાન્તિં
 પીતાંબરંસાધુજનાભિયુક્તં, દિને દિને દીવ્ય સ્વરૂપમાદ્યં ॥ પ્રેમ્ણા ૬ ॥
 સ્વભક્તમોક્ષૈકફલસ્યહેતુમદ્વૈતરૂપં નટરાજવેશમ્ અનેકશાસ્ત્રાર્થ-
 પુરાણદક્ષં ॥ પ્રેમ્ણા ૭ ॥ અસ્ખંડમૂર્તિં ભવરોગવૈદ્યં રાજાધિરાજં યદુ-
 રામનાથં અગાધબોધં ભવમોચનાય ॥ પ્રેમ્ણા ૮ ॥ કૃતંમુદૈતત્ યદુ-
 રામ નામ્ના, સંધ્યાષ્ટકં શ્રી હરિકૃષ્ણ વિષ્ણોઃ પઠંતિ યે ભૂમિતલે સુભ-
 કત્યા સંયાંતિ તેઽતેહરિકૃષ્ણલોકમ્. ॥ સમાપ્ત ॥

પદ ॥ ૧ ॥

ઓધવજી સંદેસો કહેજો શામને એ રાગ

અક્ષર ધામમાં જાવાનો કહુ રિતડી, તજી દોયો તમે પંચ વિષ-
 યની આશ જો; હું ને મારુ મમતાને મુકી દઈ, મન કર્મ વચને થાવું
 ઇકાંતિક દાસ જો. અક્ષર. ॥૧॥ માયાના કૃત માંહે સુખ કાંઈયે
 નથી, કોટાન કોટી રહ્યા છે માંહી ક્લેશ જો; આત્માને ઝલટાં અતિ
 દુઃસ્વ કરે, નથી માયામાં સુખ લવલેશ જો. અક્ષર. ॥૨॥ ચોવિસ
 તત્વના રુપને જાણી નિશ્ચે કર્યો, પિંડ બ્રહ્માંડ માયાકેરો પાસ જો,
 નિત્ય નિમિત્ત પ્રાકૃત પ્રલય માંહે જુવો, કાલ કરી નાંખે છે સૌનો

નાશ જો, અક્ષર. ॥૧॥ સતપુરુષનો સમાગમ પ્રીતે કરી, પામો લેવું
આત્મ્યંતિક જ્ઞાન જો, ધર્માનંદ કહે બ્રહ્મસ્વરુપે થઈને, ધરવું ઉરમાં
હરિકૃષ્ણનું ધ્યાન જો. અક્ષર. ॥૪॥

પદ ॥ ૨ ॥

મંદિરીયે પધારો મારા નાથજી, અમે અવઝા દીન તમારાં દાસજો;
મક્ત વચ્છલ બિરુદ તમારુ જોઈને, કાપો વાહાલા મહા માયાનો પાસજો.
મંદિ. ॥૧॥ અનંત જન્મ થયાં તમને સ્વોચ્છતાં, દયા કરીને આપ્યાં
દરશન દાનજો, મૂર્તિ મનોહર નિરસ્થોને દુઃખ ગયાં, તેજ અપાર શોભે
છે ગૌર વાંનજો. મંદિ. ॥૨॥ દેવ બ્રહ્માદિક સર્વે જોઈ લીધા, કોઈને
હવે સુખ નથી લવ લેશજો; માયાના કાર્યમાં મોહ પામ્યા સહુ,
કોટાંન કોટો રહ્યા છે માંહી ક્લેશજો. મંદિ. ॥૩॥ સર્વોપરિ સર્વે
સુખના ધામ છો, પધારોને નવલ સ્નેહી નાથજો, ધર્માનંદ દાસ તમારો
દીન છે, દયા કરીને જ્ઞાલો હરિકૃષ્ણ હાથજો. મંદિ. ॥૪॥

પદ ॥ ૩ ॥

જેમ કહેશો તેમ કરશુ કૃપાના સિંધુ, આજ્ઞા તમારી લોપીએ
નહી લગારજો, હાથ જોડીને આઠો પોહોર હાજર રહીશુ, મુખ મનોહર
જોઈ રહીશું એક તારજો, જેમ કહેશો તેમ ॥૧॥ વારંવાર કરૂંછુ
વાહલા વિનંતિ, સેવા તમારી દેજો અમને શ્યામ જો સર્વોપરિ
સુખ તમારા સ્વરૂપમાં, સેવા કરોને થૈયે પૂરણ કામ જો.
જેમ કહેશો ॥ ૨ ॥ તમને સેવીને અનંત જન મુક્ત થયા, તે તો
સર્વે પામ્યા અક્ષર ધામજો, એના સુખની ઉપમા કોઈ આવે નહી, આઠો
પોહોર બ્રહ્મસુખ આરામજો. જેમ કહેશો ॥૩॥ એ સુખ સારૂ મોટા
મોટા મહા મુનિ, વનમાં જઈને કરે તપ અપારજો, ધર્માનંદને સુખ
આપ્યું સર્વોપરિ, શ્રી હરિકૃષ્ણ જીવન પ્રાણ આધારજો. જેમ કહેશો ॥૪॥

પદ ॥ ૪ ॥

નિરધનીયાનું નીરમે નાણું શ્યામ છે, અવિનાશી આપો છો સુખ અપારજો, તમારા સુખમાંથી લેશ લઈને, અખિલ બ્રહ્માંડને આપ્યો છે આધારજો. નિર. ॥ ૧ ॥ અષ્ટ આવરણપર તમારુ ધામ છે, ત્યાં નહીં માયાનો લવલેશજો. બ્રહ્મ સ્વરૂપે અક્ષર મુક્ત અપાર છે, તમારા સ્વરૂપનું સુખ લૈયે હમેશજો. નિરધ. ॥૨॥ મન વાણીના કહ્યામાં સુખ આવે નહીં, એ સુખની છે અતિ અલૌકિક રીતજો, માયાપર માહા મુક્ત એને અનુભવે, લેવું હોય તો થાઓ ત્રિગુણાતીત જો, નિર. ॥૩॥ એક નિમિશના દરશનના સુખ માંયે, અખિલ બ્રહ્માંડનું સુખ સર્વે અલપાય જો; ધર્માનંદ કહે મહિમા તમારો અપાર છે, કોટિ મુખે કોઈથી ના કહેવાયજો. નિર. ॥૪॥

પદ ॥ ૧ ॥ રાગ ધન્યાસ ॥

પ્યારા શોભો છો હરિકૃષ્ણ રાય, મનોહર મુરતિ; વાલા અક્ષરના આધાર, વિસારૂ નહીં ઊરથી, અનંત કોટી બ્રહ્માંડના તમે એક કરતા છો નાથ, અક્ષરના મુક્ત સર્વે તમને જોડીને ઉભા છે હાથ. મનોહર ॥૧॥ દીવ્ય સ્વરૂપ સાકાર સદા, શોભો સર્વોપરિ પરબ્રહ્મ, કાઠ કર્મ માયા કંપે, એનો મુનિવર જાણે છે મર્મ. મનોહર ॥૨॥ આત્યંતિક પ્રલયને અંતે તમે એક રહો છો શ્યામ, બ્રહ્મ સ્વરૂપ મુક્ત સદા; હરિકૃષ્ણ રટે છે નામ. મનોહર ॥૩॥ સર્વેના કારણ સર્વેના કરતા, સર્વેના એક આધાર, ધર્માનંદ કહે હરિકૃષ્ણ તણો, મહિમા કહેતાં ન આવે પાર, મનોહર ॥૪॥

पद ॥ १ ॥ राग धोळ.

हरिकृष्णनुं रहस्य कहु ते सांभळो, मुकी दीयो तमे पंच विष-
यनी आशजो; ब्रह्मरूपे थैने प्रेमे प्रभु भजो, मन कर्म वचने थावु
दासना दासजो. हरि. ॥१॥ मान मच्छर तजो हरिने भजीए, अखंड
अविनाशी पामीए अविचळ धामजो; शोळ संतोष दया श्रद्धा राखिये,
कूड कपट मूकीने थावु निष्काम जो. हरि. ॥२॥ दीन दीन प्रत्ये
दीनपणु घणु राखोने, सेववा हरिने हरि केरा संतजो; सचराचर
जीवुमां राखो समद्रष्टी, दुभवो नहि कोइ झीणो मोटो जंत जो. हरि. ॥३॥
काम लोभ स्वाद स्नेह मान जीती, अंतरना शत्रु करवा सर्वे चूरजो;
धर्मानंद कहे दुग्धा सर्वे दुर करी, हरिकृष्णनी मूर्ति राखो उर जो.
हरि. ॥४॥

पद ॥ २ ॥

हरिकृष्णने भजवानो कहु रीतडी, हरिजन होय तेने धारवी सौने
मन जो, दश इंद्रियोनी वृत्तियो राखो नियममां, हरि चरणमां रहेवुं
सदाय मगन जो. हरि. ॥१॥ नवधा भक्ति करवी नित्य नित्य प्रेमशु,
मानी पोतानुं अतिशे मोटुं भाग्य जो; अनंत जनमने पुण्ये करी सेवा
मळे, एवो नहि आवे फरी फरी कदो लाग जो, हरि. ॥२॥ धर्म
ज्ञान वैरागने अति दृढ करी, कोइ काळे फेर न पाडवो लगार जो,
धर्मभ्रष्टवाळाने निश्चे नव गमे, माटे समजी विचारो मूकवो दुराचार
जो. हरि. ॥३॥ मनुष्या जन्म वारे वारे मळतो नथी, अति कृपा
करि आप्यो तुने महाराजजो; धर्मानंद कहे भजो ले हरिकृष्णने, तो
तारां सरशे अनंत जन्मनां काजजो. हरि. ॥४॥

પદ ॥ ૩ ॥

હરિકૃષ્ણના ગુણ ચરિત્ર દિવ્ય છે, એને જાણે એના એકાંતિક
 દાસજો; બીજાને તો એ મૂર્તિ અગમ્ય છે, અષ્ટ આવરણ માયાનો આડો
 પાસજો. હરિ ॥૧॥ મુનિવરને ચરિત્ર જોઈને સંશે થયા, ઋષિ બ્રહ્માદિક
 સતીને જોયજો; અનંત જન્મનાં સુકૃત હાથે જેહને, હરિનો મહિમા
 જાણે એવા સોય જો. હરિ ॥૨॥ પરોક્ષપણે પ્રમુના ગુણ સર્વે ગાયે,
 પ્રગટ હોય તારે સંશય થાય અપાર જો, અનંક જન્મ આગે હરિના થઈ
 ગયા, અસુરિને ઓઢાણમાં ન આવે કોઈ વારજો. હરિકૃષ્ણ ॥૩॥
 હરિને હરિના જનનો જેને વિશ્વાસ આવે, તેને ઓઢાણમાં આવે પ્રમુનુ
 રૂપજો; ધર્માનંદ કહે સર્વેનાં કારણ આવીયા, હરિકૃષ્ણનું ડરમાં ધારો
 સ્વરૂપજો. હરિ. ॥૪॥

પદ ॥ ૪ ॥

અતિ કૃપા કરી હરિકૃષ્ણજી આવીયા, અક્ષર ધામના અધિપતિ
 રાય જો; જે જે જન ભાવે આવે એને શરણે; તેજ અલૌકિક બ્રહ્મ
 સ્વરૂપે થાય જો. અતિ. ॥૧॥ મહાકારણ માયાનું આવરણ દુર કરી,
 જીવન મુક્ત કરે પોતાના દાસ જો; સચરાચર સર્વેમાં દેખે આત્મા,
 આવરણ મટે થાય અંતરે પ્રકાશ જો. અતિ. ॥૨॥ આત્મા મધ્યે પરમા-
 ત્માને દેખે સદા, સુખ અલૌકિક મુખે નવ કહેવાય જો, બ્રહ્માનંદ
 આનંદ ઉપજે અંતરે, સર્વેમાં એક ચૈતન બ્રહ્મ દેખાય જો. અતિ. ॥૩॥
 હરિકૃષ્ણમાં ભાવ રાખીને જે ભજે, તેનો મહિમા કહ્યો તે કેમ જાય
 જો; ધર્માનંદ કહે એ વાતમાં આશ્ચર્ય નથી, વેદ પુરાણ શાસ્ત્ર તેને
 ગાય જો. અતિ. ॥૪॥

पद ॥ १ ॥ राग गरबी ॥

आज हरिकृष्ण पधार्या परब्रह्म, विरला जाणे छे एनो मर्मरे संतो. आज हरिकृष्ण पधार्या परब्रह्म ॥टेका॥ राधा लक्ष्मी जेना चरणनेरे सेवे, तेह प्रभु सुख देवेरे संतो. ॥आज १॥ अक्षर मुक्त जेने ऊर रहे धारी, वेद गाय छे पोकारीरे संतो. ॥आज २॥ शेष सहस्र मुखे गुण नित्य गावे, महिमानो पार न पावेरे संतो. ॥आज ३॥ अक्षरमुक्तानंद हरिकृष्ण चरण सेवे, सुख अलौकिक लेवेरे संतो. ॥ आज हरिकृष्ण ४ ॥

पद ॥ २ ॥

आज हरिकृष्ण आन्या अविनाशी, अक्षर धामना वासिरे संतो. ॥आज॥ प्रकृति पुरुष जेनो आज्ञामां कहावे, अनंत ब्रह्मांड उपजावेरे संतो. ॥आज १॥ जेनी ईच्छा थकी उत्पत्ति थाये, मोटा मुनि गुण गायेरे संतो. ॥आज २॥ काळ माया जेनी आज्ञामां कंपे, शिव ब्रह्मा नित्य जपेरे संतो. ॥ आज ३ ॥ अक्षरमुक्तानंद हरि संग सुख माणे, अढळक ढळ्या छे आ टाणेरे संतो. ॥ आज ४ ॥

पद ॥ ३ ॥

आज हरिकृष्ण आन्या सुख देवा, लक्ष्मी करे जेनी सेवारे संतो. ॥आज॥ अधर्म उथापी वाले धर्म द्रढ स्थाप्यो, अनेक जीवोने मोक्ष आप्योरे संतो. ॥आज १॥ कलिजुग मध्ये वाले करूणा बहु कीधी, अचळ पदवी लई दीधीरे संतो. ॥आज २॥ आरे समे जेणे आशोरे कीधी, जन्म सफळ करी लीधीरे संतो. ॥आज ३॥ अक्षरमुक्तानंद जेने हरिकृष्ण मळीया, अक्षरमुक्तमां भलियारे संतो. ॥आज ४॥

પદ ॥ ૪ ॥

આજ હરિકૃષ્ણ આવ્યા સુખકંદ, સાથે લાવ્યા મુક્ત વ્રંદરે સંતો.
 ॥આજ॥ કૃપા કરીને પોતે આવ્યા છે આ વાર, સર્વે અવતારના આધારે
 સંતો. ॥આજ ૧॥ અનંત શક્તિ જેણે ચરણમાં રે ધારી, દેવના દેવ
 મોરારિરે સંતો. ॥આજ ૨॥ આજ પ્રભુજી આવો અઢઢક ઢઢીયા,
 પારચ ઉતાર્યા જેને મઢીયોરે સંતો. ॥આજ ૩॥ અક્ષર મુક્તાનંદ જેને
 હરિકૃષ્ણ મેટ્યા, તાપ ત્રિવિધના મટ્યોરે સંતો. ॥આજ ૪॥

શ્રીહરિકૃષ્ણ મોક્ષધર્મ પ્રારંભ:

શ્રી હરિકૃષ્ણાય નમોનમઃ ॥ શ્રી હરિકૃષ્ણ છે નામ જેનું એવા
 જે પરમાત્મા પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ તેને હું જે તે વારંવાર નમસ્કાર કરું
 છું. તે શ્રી હરિકૃષ્ણ કેવા છે તો કૃપાના સાગર છે ને સર્વ મનુષ્ય
 માત્ર કહેતાં ચાર વર્ણ ને ચાર આશ્રમના જે વેદોક્ત ધર્મી મનુષ્યો તેના
 આત્મનિતિક કલ્યાણને અર્થે મોક્ષનો જે મારગ તેને પોતાને શ્રીમુખે
 કહ્યો છે. તેને સાધુ અક્ષરમુક્તાનંદ તે સર્વના પરમહિતને અર્થે લખે છે.

સંવત ૧૯ ઓગણીસે ૨૫ પચ્ચીસના માહા સુદિ ૬ છઠને
 દિવસ મહારાજ શ્રી હરિકૃષ્ણ પરમાત્માનારાયણ ગામ શ્રી સોજિત્રા
 મધ્યે પોતાના મંદીરને વિષે ઉત્તરાદાવારના બંગલામાં પાછલા પહોરના
 સુતા ઉઠીને સ્નાન વિધિ કરોને ગાદીતક્કીયે યુક્ત પલંગ બિછાવીને
 તે ઉપર વિરાજમાન થયા હતા. ને સર્વે શ્વેતવસ્ત્ર ધારણ કર્યાં હતાં.
 ને પોતાના મુસ્તારવિંદની આગઠ સાધુ ધર્માનંદ સ્વામી તથા અક્ષર-

મુક્તાનંદ સ્વામી તથા પરમમુનિ તથા નિત્યાનંદ સ્વામી તથા બ્રહ્માનંદ સ્વામી આદિક સંતમંડળ તથા ભક્ત બહેચર તથા ભક્ત કુબેર તથા ભક્ત સદારામ તથા ભક્ત નરસિંહભાઈ તથા ભક્ત છગનભાઈ આદિક ઘણાક હરિભક્તની સભા ભરાઈને બેઠી હતી પછી મહારાજશ્રી હરિકૃષ્ણ મહાપ્રભુજી પ્રસન્ન થયા થકા બોલતા હતા. જે અમને નિર્વાસનિક ને પંચ વિષયના ત્યાગી એવા જે સાધુ તે અતિશે વ્હાલા છે. અને એવા સાધુ વિના એક પલવાર પળ મને રહેવાતું નથી અને આ લોકમાં જે અમારું સ્વરૂપ દેશાય છે તે પળ આ ધર્માનંદ સ્વામી તથા અક્ષર મુક્તાનંદ સ્વામીને અર્થે દેશાય છે. કેમકે અમને પ્રસન્ન કરવાને અર્થે ઘણાક જુગ સુધી તપ કરીને નિર્વાસનિક થયા છે. અને આ જન્મને વિષે પળ અમારાં દર્શન સારું અઢાર વર્ષ સુધી ફક્ત લોટ અને પાણી પીને મારું ધ્યાન કર્યા કરતા હતા માટે એ બે સાધુને દર્શન દેવાને અર્થે અમારે આ લોકમાં આવવું થયું છે, અને એક બીજુ કાર્ય જે આ સમાને વિષે જ્ઞાનમાં ગડબડાટ ઘણો થઈ ગયો હતો. તેણે કરીને ધર્મનો હાનિ થઈ છે. તે જ્ઞાન આપીને ધર્મને શુદ્ધ કરવાને અર્થે એ બે કાર્ય કરવા સારું અમારુ પ્રગટપણું છે. અને જ્યારે જ્યારે હું પ્રગટ થાઉં છું તે એ બે કાર્ય કરવાને અર્થે જ પ્રગટ થાઉં છું તે પળ ભગવદ્ગીતાને વિષે કહ્યું છે. શ્લોક

યદાયદાહિ ધર્મસ્યગ્લાનિર્ભવતિ ભારત ॥

અભ્યુત્થાનમધર્મસ્ય તદાત્માનં સૃજામ્યહમ્ ॥૭॥

પરિત્રાણાયસાધૂનાં વિનાશાયચ દુષ્કૃતામ્ ॥

ધર્મસંસ્થાપનાર્થાય સંભવામિ યુગેયુગે ॥૮॥

અર્થ:-જ્યારે જ્યારે એકાંતિક ધર્મનો લોપ થાય છે ત્યારે તે ધર્મના સ્થાપનને અર્થે અને પરિત્રાણાય કહેતાં નિર્વાસનિકને પંચ વિષ-યના ત્યાગી એવા જે સાધુ તેની રક્ષા કરવાને અર્થે ભગવાને કહ્યું હું પ્રગટ થાઉં છું. એ બે શ્લોકનો એટલો અર્થ. માટે આ સમે ધર્માનંદ સ્વામી તથા અક્ષરમુક્તાનંદ સ્વામી એ બે સાધુને અર્થે જ મારું પ્રગટપણું છે. અને એ બે સાધુની કેડે બીજા અનંત જીવોનો ઉદ્ધાર થાશે. માટે એ બે સાધુ તો જગતના તારણરૂપ છે. એટલી વાત કરીને મહારાજ મુન રહ્યા. પછે ધર્માનંદ સ્વામીએ હાથ જોડીને મહારાજને પ્રશ્ન પૂછ્યું કે જે હે મહારાજ પરમપદ એવું જે તમારું ધામ તેને પમાડે એવો જે એકાંતિક ધર્મ તે ચાર વર્ણો ને ચાર આશ્રમના જે સર્વ મનુષ્ય તેમનો શો છે તે વિસ્તારીને કહો પછે કૃપાદષ્ટિ કરીને મહારાજશ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજ પ્રમુજી બોલતા હવા જે બહું સારું પ્રશ્ન પૂછ્યું જેણે કરીને અનંત જીવોનું કલ્યાણ થાશે માટે તે ધર્મને અમે કહીએ છીએ તેને તમે સાંભળો. જે ધર્મે સહિતને માહાત્મ્યજ્ઞાને યુક્ત એવી જે મારી નિષ્કામ ભક્તિ કરવી એ સર્વે મનુષ્યનો પ્રાણિમાત્રનો ધર્મ છે. માટે તે ચાર વર્ણ ને ચાર આશ્રમનાં જે સર્વે મનુષ્ય તેમને ધર્મે સહિત જે મારી એકાંતિક ભક્તિ કરવી અને તે ધર્મે સહિત જે મારી ભક્તિ કરશે તે અક્ષર બ્રહ્મરૂપ થઈને મારા પરમ ધામને પામશે, અને તે ધર્મે સહિત ભક્તિ ક્યારે સિદ્ધ થાય છે તો તમ જેવા ત્યાગી નિર્વાસનિક સંત તેનો આશ્રય સેવોને અસ્વંદ સમાગમ કરવો તેણે કરીને મારી ભક્તિ નિર્વિઘ્નપણે સિદ્ધ થાય છે. અને તમ જેવા સંતની સેવા આજ્ઞાને સમાગમ વિના કોઈપણ મારી ભક્તિને પામતો નથી. અને તેનો મોક્ષ પણ કોઈ કાલે થાય નહિ.

માટે તમ જેવા સાધુનો સમાગમ કરીને ધર્મે સહિત મારી ભક્તિ કરવી અને તે ભક્તિમાં વિધનન કરનારા એવા જે કામલોભાદિક દોષ તથા શબ્દાદિક વિષય તેને સંતનો સમાગમ કરીને ટાળવા, અને તે કામાદિક દોષ કેવા છે તો તમ જેવા સંતના સમાગમ વિના તો મોટા મોટા દેવ ઋષિને બ્રહ્માદિકને પણ મારી ભક્તિમાંથી પાડી નાહ્યા છે. એવા મહાબલવાન છે. અને તમ જેવા સંતનો સંગ હોય તો તે દોષ ટાળવા તુચ્છ માત્ર છે. માટે તમ જેવા સંતનો સમાગમ થકીજ ધર્મે સહિત એવી જે મારી પરાભક્તિ તેને પમાય છે. માટે સંતનો સમાગમ કરીને કામાદિક દોષને ટાળીને મારી ભક્તિ કરવી. પછી વઢી ધર્માનન્દ સ્વામીયે પૂછ્યું જે તે દોષ ક્રિયા ક્રિયા ને કેટલા છે તેને ટાળવાનો ઉપાય શો છે. તે કૃપા કરીને કહ્યો. પછે મહારાજશ્રોહરિકૃષ્ણ મહાપ્રભુજી બોલતા હતા જે બહુ સારું પૂછ્યું હવે સાંભળો તે સર્વેને વિસ્તારીને કહીયે છાંયે જે કામાદિક દોષ પાંચ છે. એક તો કામરુપો દોષ છે. તે કામ તે શું તો પુરુષોને સ્ત્રીના ભોગની વાસના અને સ્ત્રીને પુરુષના ભોગની વાસના તેનું નામ કામ કહીએ અને બીજો લોભ રુપી દોષ છે તે લોભ તે શું તો દ્રવ્યાદિક પદાર્થને વિષે આસક્તિ તેનું નામ લોભ કહીએ અને ત્રિજો સ્વાદ રુપી જે દોષ છે તે સ્વાદ તે શું તો સારા સારા ગળ્યા ચિક્ષ્ણાદિક રસ ખાવાને વિષે પ્રીતિ તેને સ્વાદ કહીએ અને ચોથો સ્નેહ રુપી જે દોષ છે તે સ્નેહ તે શું તો દેહ તથા દેહ સંબંધી પદાર્થ તથા દેહનાં સગાં સંબંધિ તેને વિષે પ્રીતિ વરતે તેને સ્નેહ કહીયે અને પાંચમો માન રુપી જે દોષ છે. તે માન તે શું તો વરણનું આશ્રમનું કુલનું જોબનનું દ્રવ્યનું ક્ષત્ર્યાદિકનું અભિમાન.

તેણે કરીને જીવની હિંસા થાય તથા ગરીબને પીડા કરાય તથા સાધુ
 બ્રાહ્મણ દેવ તેને માથુ નમાવીને પગે લગાય નહિ તેને માન કહીએ એ
 પાંચ દોષ જીવના મહાશત્રુ છે. ને જીવને નર્કમાં નાખનારા છે. અને
 ધર્મને ભક્તિ તેમાં એ પાંચ દોષ મહા વિઘ્નના કરનારા છે અને બીજા
 અધર્મ સંસર્ગથી ઉત્પન્ન થયા એવા ઘણાક દોષ છે તે સર્વે એ પાંચ
 દોષનો આશ્રય કરીને રહ્યા છે માટે એ કામદિક પાંચ દોષને જીતાય તો
 બીજા દોષ માત્ર નાશ પામી જાય છે તે સારું કલ્યાણના સ્વપણા
 એવા જે ચાર વરણને ચાર આશ્રમના મનુષ્ય માત્ર તેણે જીતવા, હવે
 તેને જીતવાનો ઉપાય કહીએ છીએ. જે મારો આશ્રય ને સંતનો સમા-
 ગમ કરીને પાંચ દોષને મૂળમાંથી ઉઘાડી નાખે એવા ગુણ રૂપ જે
 નિષ્કામ નિર્લોભાદિક ઉપાય તેને આચરવા. તો તેણે કરીને અધર્મ
 સંસર્ગના જે કામાદિક દોષ તે નાશ પામી જાય છે. જેમ રાત્રિનું અપાર
 એવું જે અંધારું તે સૂર્યના પ્રકાશે કરીને નાશ પામે છે. તેમ રાત્રિના
 અંધારા રૂપ જે કામાદિક દોષ તે સૂર્યના પ્રકાશ રૂપ જે નિષ્કામ
 નિર્લોભાદિક ગુણ તેણે કરીને નાશ પામી જાય છે. હવે તે નિષ્કામા-
 દિકગુણ રૂપ ઉપાયને કહીએ છીએ. જે એક નિષ્કામ રૂપી ગુણ છે.
 તે નિષ્કામ તે શું તો પુરુષને સ્ત્રીના સંગનો દેહે કરીને ત્યાગ કરવો
 તથા મનમાં તે સ્ત્રીના સંગનો અભાવ કરવો તથા કામને ઉપજાવે એવા
 જે પદાર્થ ધી ગોળ દૂધ દહીં સ્વાદ સાકર આદિક રસ તેનો ત્યાગ
 કરવો. તથા સ્ત્રીના રૂપ શણગારાદિકની જે કથા વાર્તા રિત્યાદિક
 કામને ઉપજાવનારા પદાર્થ માત્ર તેનો પાપ રૂપ જાણીને ત્યાગ કરવો
 તેનું નામ નિષ્કામરૂપી ગુણ છે. અને બીજો નિર્લોભરૂપી ગુણ છે. તે

નિર્લોભ તે શું તો સોનું રુપું આદિક જે દ્રવ્યના પદાર્થમાત્ર તેને વિષે અનાસક્તિ કહેતાં દ્રવ્યાદિક પદાર્થનો દેહે કરીને ત્યાગ કરવો અને મનમાં તે દ્રવ્યાદિકને પાપરુપ જાણીને પામવાનો અભાવ કરવો તથા શબ્દ સ્પર્શ રુપ રસને ગંધ તેને વિષે અનાસક્તિ કહેતાં શબ્દાદિક પાંચ વિષયનો દેહે કરીને ત્યાગ કરવો ને તેને પામવાનો મનમાં અભાવ કરવો તેનું નામ નિર્લોભરુપી ગુણ કહીએ. અને ત્રીજો નિઃસ્વાદરુપી ગુણ છે તે નિઃસ્વાદ તે શું તો રસના ઇન્દ્રિયે કરીને સ્વાદુ પદાર્થનો ત્યાગ કરવો કેતાં જિહ્વા ઇન્દ્રિયને સારા લાગે એવા જે રસ ધી ગોઠ દૂધ દહીં ટાંક સાકર આદિક જે ષટ્ રસ તેનો ત્યાગ દેહે કરીને કરવો અને તે રસને ખાવાનો મનમાંથી અભાવ કરવો તેનું નામ નિઃસ્વાદ રુપી મહામોટો ગુણ કહીએ. અને એક એ નિઃસ્વાદરુપી ગુણ જેને દૃઢ થાય છે. તેને બીજા ગુણ માત્ર આવે છે અને તેને સર્વે ઇન્દ્રિયો જીતાય છે. ને તેના દોષ પળ સર્વે ટઠી જાય છે. ને તેને મારી ભક્તિ ને વિષે ને મારા સંતના સમાગમને વિષે કોઈ દહાડે ધિધ્ન થાય નહિ. માટે મોક્ષના સ્વપવાલા એવા જે મુમુક્ષુ તેને નિઃસ્વાદ વર્તમાન દૃઢ કરીને રાખવું અને ચોથા જે નિઃસ્નેહ રુપી ગુણ છે તે નિઃસ્નેહ તે શું તો પોતાના દેહને વિષે તથા દેહનાં સગાં સંબંધીને વિષે તથા દેહ સંબંધી પદાર્થ તેને વિષે અનાસક્તિ કહેતાં તે સર્વને વિષે પ્રાપ્તિ નથી તેનું નામ નિઃસ્નેહરુપી ગુણ કહીએ અને પાંચમો નિર્માન રુપી જે ગુણ છે તે નિર્માન તે શું તો જાતિનું, કુલનું, દેહનું, આશ્રમનું, જોબનનું, ધનનું, રાજનું, વિદ્યાનું, કારીગરીનું, ઇત્યાદિકનું જે અભિમાન તે રાખવું નહિ, તથા સાધુ બ્રાહ્મણ દેવ તેમને ભાવસહિત હાથ જોડીને માથુ નમાવીને

પગે લાગવું તથા કોઈ જીવ પ્રાણિ માત્રને દુઃખ થાય એવી કોઈ ક્રિયા કરવી નહિ. તથા મનમાં કોઈનું મુંડું થાય એમ ઇચ્છવું નહિ તથા શાસ્ત્ર વેદ પુરાણ તીર્થ વ્રત તેની નિન્દા કરવી નહિ. તેનું નામ નિર્માનીવર્તમાનરૂપી ગુણ કહીએ. એવી રીતે કહ્યા જે નિર્માન નિષ્કામાદિક પાંચ ગુણ તેને ધારવે કરીને કહેતાં નિષ્કામ નિર્લોભ નિઃસ્વાદ નિઃસ્નેહ ને નિર્માન એ જે પાંચ ગુણરૂપ પાંચ વર્તમાન તેને પાલવે કરીને અધર્મના સર્ગ માંચલા એવા જે કામ લોભાદિક દોષ તે નાશ થઈ જાય છે. અને વઢી તે નિષ્કામાદિક ગુણ કેવા છે તો ધર્મ સર્ગને વિષે ઉત્પન્ન થયા એવા જે શીલ સંતોષ દયા ક્ષમા ધિરજ વિવેક વિચારાદિક જે અનંત શુભ ગુણ તે સર્વે તેમાં રહ્યા છે. તથા આત્મનિષ્ઠારૂપ જ્ઞાન જેને વિષે રહ્યું છે કહેતાં નિષ્કામાદિક વર્તમાનને પાલવે કરીને આત્મારૂપ થવાય છે. તથા જેને વિષે વૈરાગ્યરૂપી ગુણ રહ્યો છે. કહેતાં નિષ્કામ નિર્લોભાદિક નિયમને પાલવે કરીને પંચવિષય સંબંધિ જે માયિક પદાર્થ માત્ર તેનો જીવમાંથી અતીશે અભાવ થઈ જાય છે, ને એક મારે ને મારા નિર્વાસનિક પંચવિષયના ત્યાગી સંત તેને વિષે પ્રીતિ થાય છે માટે ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્યને ભક્તિરૂપ જે મહાનિધિ કહેતાં જેને કરીને નિર્વિઘ્નપણે મારા ધામને પમાડે એવા ગુણ જેને વિષે રહ્યા છે. એવા જે નિષ્કામ નિર્લોભાદિક પાંચ વર્તમાન તેને દૃઢ કરીને પાઠવાં હવે તે નિયમ રૂપ જે ધર્મ તેને પાઠવાની રીત કહીએ છીએ. તેમાં પ્રથમ બ્રહ્મચારીના ધર્મ કહીએ છીએ. જે બ્રહ્મચારી જે તે સંસાર વ્યવહારનો ત્યાગ કરીને વેદવિદ્યાના આપનારા કહેતાં વેદ જે આત્મા પરમાત્માના જ્ઞાનના આપનારા એવા જે સદ્ગુરુ તેને શરણે જવું કહેતાં, તેના

સંગમાં નિવાસ કરવો ને સદ્ગુરુ કેવા હોય તો ભક્તિ પરાયણ વર્તતા હોય અને મારા વિના ચૌદે લોકના જે વિષયના સુખ તેને ત્યાગ કરોને અઘ્વંડ બ્રહ્મસ્થીતિમાં વર્તતા હોય પણ પંચ વિષયને ક્યારેય મૂલમાં પણ ભોગવે નહિ. અને ધર્મજ્ઞાન વૈરાગ્ય ને માહાત્મ્યે સહિત મારો ઈકાંતિક ભક્તિ તેને કરતા હોય તથા શીલસંતોષાદિક જે શુભ ગુણ તે જેને વિષે સંપૂર્ણ હોય એવા કલ્યાણકારી ગુણે યુક્ત જે સદ્ગુરુ તેના સંગમાં બ્રહ્મચારીએ અઘ્વંડ રહેવું અને તે ગુરુને પોતાનું તનમન અર્પણ કરવું, કેતાં તન જે શરીર તેણે કરીને ગુરુનો સેવા કરવો અને મને કરોને તે ગુરુ જે-જે વચન કહે તેને સત્ય માનવાં પણ તેમાં અવિશ્વાસ કરવો નહિ. અને તે બ્રહ્મચારીને અષ્ટ પ્રકારે જ્ઞાનો ત્યાગ કરવો અને દ્રવ્યને અડકવું નહિ, અને તે દ્રવ્યને પોતાનું થકુ કરાને કોઈ પાસે રાખાવું નહિ. અને બ્રહ્મચર્ય વ્રતનો ભંગ થાય એવો જે રસથી ઘો ગોઝ દૂધ દહીં ઝાંડ સાકર તેને ખાવું નહિ. તથા એક વસ્ત્ર અન્ન જમવું અને એક વસ્ત્ર જમવું તે પણ શેરથી ઓછું જમવું પણ શેરથી વધુ તો જમવું જ નહિ અને જમવું ત્યારે અળ હૃદય રસે રહિત શુદ્ધ અન્ન જે આવે તે જમવું પણ કોઈ સારા અન્નની મનમાં હૃદ્દા ન રાખવી. અને બ્રહ્મચારીને પોતાના દેહને વિષે પણ પ્રીતિ ન રાખવી. અને સુક્ષ્મ જ્ઞાણું સુંવાળું એવું જે વજ્ર તે બ્રહ્મચારીને ન રાખવું ને જાડાં વજ્ર રાખવાં તથા શરીરે તેલ મર્દન ન કરવું તથા પાન, સોપારી, ફલચો, લવંગ, જાવંત્રી, જાયફઠ ઇત્યાદિક મુશ્વવાસ તે બ્રહ્મચારીને રાખવાં નહિ. અને બ્રહ્મચારીને દેહના સર્ગા સંબંધોમાં પ્રીતિ ન રાખવી અને માન રાખવું નહિ તથા ક્રોધ કરવો

નહિ. અને જે બ્રહ્મચારી થઈને માન ને ક્રોધ રાખે તો તેને ચંડાઢ જેવો જાણવો. અને કોઈ જીવ પ્રાણી માત્રને દુઃખ થાય એવી ક્રિયા બ્રહ્મચારીને કરવી નહિ અને મારી નવ પ્રકારની જે ભક્તિ તે પરાયણ વર્તવું અને ગુરુની અનુવૃત્તિમાં રહી ને તે થકી આત્મા પરમાત્માના સ્વરૂપનું જ્ઞાન સિદ્ધ કરવાનો અભ્યાસ કરવો એવી રીતે બ્રહ્મચારીના ધર્મ કહ્યા અને હવે ગૃહસ્થના ધર્મ કહીએ છીએ જે ગૃહસ્થ જે તે પોતાનું તનમન ધનાદિક સર્વે પદાર્થ તે પરોપકાર નિમિત્ત કરીને રાખે કહેતાં ભગવાનના જન એવા જે ત્યાગી સાધુ બ્રહ્મચારી સન્યાસી પરમ-હંસ તેની સેવા પરાયણ કરી રાખવું પણ પોતાના દેહને અને દેહના સંબંધિ છી છોકરાં તેના સુખને અર્થે ગૃહસ્થાશ્રમ ન કરવો અને જે કેવલ દેહને દેહના સંબંધીના સુખને અર્થેજ ગૃહસ્થાશ્રમ કરે છે. તે તો રડ રડ નર્કમાં પડે છે. માટે પોતાના આત્માના કલ્યાણની ઇચ્છાવાળા એવા જે ગૃહસ્થ તેમણે ત્રણ આશ્રમવાળા એવા જે ત્યાગી સાધુ બ્રહ્મચારી સન્યાસી તેની અન્ન વસ્ત્રાદિકે કરીને ભાવે સહિત સેવા કરવો. પછે ધર્માનંદ સ્વામીએ મહારાજને પૂછ્યું જે હે મહારાજ તમે એમ કહ્યું જે ગૃહસ્થ હોય તેને ત્રણ આશ્રમવાળા જે ત્યાગી સાધુ બ્રહ્મચારી સન્યાસી તેની સેવા કરવી અને આ સમે તો કેટલાક ગૃહસ્થ છે તે ગુરુ થઈને ફરે છે. તથા આચાર્ય થઈને ફરે છે તેનું કેમ હશે ?

પછે મહારાજ બોલ્યા જે ગૃહસ્થ થઈને મોક્ષ કરવાને અર્થે ગુરુ થઈને ફરે છે તે તો પાશંડી છે. ને વેદશાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ છે. કેમકે જેને વિષયની વાસના હોય તે ગૃહસ્થાશ્રમ કરે અને જેને વાસના ટલે છે તે ત્રણ આશ્રમ વાળા ગૃહસ્થાશ્રમનો ત્યાગ કરે છે માટે ગૃહસ્થને

પોતાનો મોક્ષ થયો નથી તે બીજાનો મોક્ષ કેમ કરી શકશે ? કેમકે તયો હશે તે તારશે પણ બૂઝ્યો હાય તેથી તરાય નહિ. માટે ગૃહસ્થને પોતાની તો વાસના ટલ્લી નથી તે બીજાનો મોક્ષ કરવાનો મસ લઈને ગુરુ થઈને ફરે છે કે આચાર્ય થઈને ફરે છે તે તો આત્મઘાતી છે. કહેતાં આત્માને મોક્ષને માર્ગે ચાલતાં અંતરાયના કરનારા છે અને વલ્લી હમણાં બસે ચારસે વર્ષો થયાં ગૃહસ્થ ગુરુ તથા આચાર્ય થયા છે, પણ અનાદિ કોઈ ગૃહસ્થ આચાર્ય નથી. અનાદિ સાચા આચાર્યને મોક્ષનો માર્ગ બતાવનારા તો સનકાદિક નવ યોગેશ્વર તથા શુકદેવ દત્તાત્રેય જહમરત આદિક ઘણાક ત્યાગી થયા છે. તથા ચાર સંપ્રદાયના આચાર્ય થયા છે તે પણ ત્યાગી થયા પણ પૂર્વે કોઈ મોક્ષને અર્થે ગૃહસ્થ આચાર્ય થયો નથી ત્યારે તેમાં કોઈને આ શંકા થાય જે રામકૃષ્ણાદિકે કેમ સંસારમાં રહીને બોધ મોક્ષનો કયો છે ? એમ શંકા થાય તો એનો ઉત્તર એમ છે કે રામકૃષ્ણાદિ તો પરમાત્મા ભગવાન છે. અને તે તો કર્તુમકર્તુમન્યથાકર્તુમ્ સમર્થ છે. સદાયે માયાપર છે. અને બ્રહ્મના પણ આધાર છે. માટે તેના આશ્રયે કરીને માયા તરાય છે અને બીજા જીવ ભગવાનનો વાદ લઈને તેમ કરવા જાશે તો તે ગુરુ અને શિષ્ય બન્ને નરકમાં જાશે, ને અપાર દુઃખ પામશે અને વલ્લી પામર ને વિષયી જીવ હશે તે એવા વિષયી ગુરુને તથા આચાર્યને માનશે, પણ કલ્યાણના સ્વપવાળા હોય તે વિષયી ગુરુને તથા વિષયી આચાર્યને માનેજ નહિ કેમકે કલ્યાણના સ્વપવાળા એવા મુમુક્ષુ હોય તે તો એમ સમજતા હોય જે પંચ વિષય થકી મુકાવું તેજ મોક્ષ છે માટે જે વિષય થકી મુકાયા હશે તે બીજાને મુકાવશે માટે મોક્ષના સ્વપવાળા એવા જે

ગૃહસ્થાશ્રમી તેમણે વિષયના ત્યાગી એવા જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેની સેવા કરવી અને તેની આગળ નિર્માનીપણે દીનાધીનપણે જવું, પણ ત્યાગી પુરુષ આગળ રંચમાત્ર માન રાखવું નહિ, અને મારી ઉપાસનાભક્તિ પરાયણ વર્તવું અને ગૃહસ્થને બ્રહ્મચર્યવ્રત રાखવું કહેતાં ગૃહસ્થને પોતાની સ્ત્રી વિના બીજી સ્ત્રી માત્રને મા, બહેન, દિકરી, જેવી જાણવી અને પોતાની મા બહેન દિકરી હોય તેની સંગાથે પણ બે જણાને એકાંતમાં ન રહેવું અને પોતાની મા બહેન આદિક કોઈ સ્ત્રીને નેત્રે ભરીને જોવી નહિ તથા કોઈક ગામ જાવું ત્યારે પોતાની મા બહેન સાથે તથા કોઈ સ્ત્રી સાથે એકલા બે જણાને માર્ગમાં ચાલવું નહિ, અને પોતાની મા બહેનાદિક સમીપસંબંધી વિના બીજી કોઈ સ્ત્રીનો જાણીને મઠવા નિમિષે કરીને પણ સ્પર્શ કરવો નહિ અને અજાણમાં અડી જવાય તેનો બાધ નહિ; પરંતુ જો જાણીને પરસ્ત્રીને અડી જવાય તો તેનું બહુ પાપ છે. માટે તે પાપનું નિવારણ કરવાને અર્થે તેનો પરિતાપ કરવો કહેતાં એમ વિચાર કરવો જે મેં પરસ્ત્રીને મઠવા નિમિષે અથવા કંઈ દેવાલેવા નિમિષે જાણીને સ્પર્શ કર્યો તે બહુ મુંઝું કર્યું એમ સમજીને તે પાપ નિવારણને અર્થે એક ઉપવાસ કરવો કારણકે નર્કનું દ્વાર તે નારી છે. માટે તે થકી જે તે પ્રકારે દૂર રહેવું એજ મોક્ષનો મારગ છે. અને ભગવાનના મંદીરમાં દેવદર્શને જાવું ત્યારે બાહ્ય ભાઈને પરસ્પર એક બીજાને અડકવું નહિ, અને ધર્મમાં રહીને ઇન્દ્રિયોને નિયમમાં રાखીને કહેતાં ભાઈ બાઈને એક બીજાના મોઢા સામુ જોવું નહિ. એવી રીતે ઠાકોરજીનાં દર્શન કરે તેના ઉપર ભગવાન પ્રસન્ન થાય છે. અને જે સુવાસણી બાઈઓ હોય તેણે પોતાના પુરુષ વિના બીજા પુરુષમાત્રને

માઈ બાપ દીકરા જેવા જાણવા અને પોતાના પુરુષની આજ્ઞામાં વર્તવું
 અને જો તે પુરુષ ધર્મ પાઠવામાં તથા ભગવાન ભજવામાં અંતરાય કરે
 તો તે આજ્ઞા પોતાના પુરુષની પળ ન માનવી. અને તે વિના બીજી
 આજ્ઞા પાઠવી. અને તે સુવાસળી સ્ત્રીઓને પોતાના માઈ બાપ આદિક
 કોઈ પુરુષ સામું નેત્રે ભરીને જોવું નહિ તથા પોતાના પુરુષ વિના બીજા
 કોઈ પુરુષ સાથે એકાંતે બે જળાને રહેવું નહિ. તથા પોતાનું મુખ પળ
 બીજા કોઈ પુરુષને જાળીને દેઘાડવું નહિ. તથા પોતાનો દિકરો હોય
 પળ તેને ધાવળ મૂકાવાય છે ત્યારપછી પોતાની પથારી સૂવરાવવો
 નહિ. અને જે વિધવા સ્ત્રીઓ હોય તેને તો પુરુષ માત્રને માઈ બાપ
 જાળવા. તથા કોઈ પુરુષને અડવું નહિ. તથા કોઈ પુરુષ સામું જોવું
 નહિ. તથા એકાંત જગા હોય તેમાં એકલા કોઈ પુરુષ સંગાથે એક
 ક્ષણમાત્ર પળ ન રહેવું. તથા માર્ગે પળ એકલા કોઈ પુરુષ મેળા
 બે જળાને ચાલવું નહિ. અને વિધવાબાઈયુંને પોતાના સમીપસંબંધો વિના
 બીજા કોઈ પુરુષ સાથે આપતકાલ પડયા વિના બોલવું નહિ. અને
 જેણે કરીને પોતાના ધર્મને લાંછન લાગે તેવી કોઈ ક્રિયા કરવી નહિ તથા
 કોઈ વ્યભિચારિણી સ્ત્રી હોય તેનો સંગ વ્યારેય કરવો નહિ. અને તે
 વિધવા બાઈયુંને તો એક મારી ભક્તિ કર્યા કરવી. અને એકવાર જમવું
 તથા દૂધ, દહીં, ઘી, ઘાંડ, સાકર એ છો રસ વિધવા સ્ત્રીને ઘાવાજ
 નહિ. અને વિધવા થઈને એ છો રસ ઘાશે તો તેનો ધર્મ રહેશે નહિ.
 માટે કલ્યાણના સ્વપવાલી એવી જે વિધવા સ્ત્રીઓ તેણે આ છ રસ
 ઘાવા નહિ, અને જુવાન અવસ્થાવાલી વિધવાબાઈયું તેણે વરસોવરસ
 ચોમાસામાં ધારણાં પારણાં તથા ચાંદ્રાયણાદિક વ્રત કરવાં અને ધર્મવાલાંને

મગવાનના ભક્તને વૃદ્ધ એવી જે વિધવાબાઈયું તેનો અર્થ સમાગમ
 કરવો અને પોતપોતાના ધર્મમાં રહીને મગવાનના એકાંતિક સંત
 પંચવિષયના ત્યાગી તેની અન્નવસ્ત્રાદિકે કરીને સેવા કરવી અને તેનું
 દર્શન છેટે બેસીને કરવું અને તેનું જ્ઞાન સાંભળવું તે પળ છેટે બેસીને
 સાંભળવું પળ તે સાધુનું મહાત્મ્ય જાણીને તેને અડવું નહિ, તથા તે
 સાથે બોલવું નહિ અને જે સધવા તથા વિધવાબાઈઓ તે ભક્તિનો મિષ
 લ્હને ત્યાગી સાધુ સ-યાસી બ્રહ્મચારીને અડે છે તથા તે સાથે બોલે છે
 તથા તેના પગ ચાંપે છે તે તો બેય ધર્મથી અષ્ટ થાય છે. અને તે સેવા
 કરનારી બાઈયું તથા સેવાના કરાવનારા મેલધારી એ બે નરકના અધિ-
 કારી છે. માટે કલ્યાણના સ્વપવાળી જે સધવા તથા વિધવાબાઈયું તેણે
 એક મગવાન વિના બીજા સૂઝે એવા મોટા પુરુષો કહેવાતા હોય તો
 પળ તેનો પળ સ્પર્શ કરવો નહિ. અને વિધવાબાઈયુંને એક વસ્ત્ર લેવું.
 તે પળ જુક્ત આહાર કરવો અને વિધવાબાઈયુંને દિવસે સુવું નહિ તથા
 પૃથ્વી ઉપર સુવું તથા સૂક્ષ્મવસ્ત્ર પહેરવું નહિ. તથા સોનારુપાદિકના
 તારે યુક્ત જે વસ્ત્ર તે પળ વિધવાબાઈઓએ ઓઢવા પહેરવા નહિ. તથા
 વિંટી વેલડાદિક કોઈક ઘરેણું પહેરવું નહિ. તથા પોતાના દેહમાં પ્રીતિ
 રાખવો નહિ તથા શરીરે તેલમર્દન કયારેય ન કરવું. અને કોઈ પ્રકારનું
 માન રાખવું નહિ અને તે વિધવા બાઈઓ તેને પોતાના સમીપસંબંધી જે
 મા, બાપ, ભાઈ, સાસુ, સસરો, દિયરને તેની આજ્ઞામાં વરતવું અને જો
 તે સંબંધી ધર્મ પાળવામાં અંતરાય કરે તો આજ્ઞા ન માનવી અને તે
 વિના બીજી સર્વે આજ્ઞામાં વરતવું પળ પોતાના મનમાં આવે તેમ સ્વતંત્ર
 પ્રણે ન વરતવું અને જે વિધવા બાઈ વર્તશે તે તો ધર્મથી અષ્ટ થઈને

નર્કમાં જરૂર પડશે. માટે વિધવાઓને પોતાને ઇષ્ટદેવે કરી જે આજ્ઞા તેને દૃઢ કરીને પાઠવી અને પોતાના સમીપસંબંધીની આજ્ઞામાં વર્તવું ને મારો કથાવાર્તા કીર્તન વાંચવાનો અભ્યાસ કરવો તથા તેને સાંભળવાનો નિત્યે નિયમ રાખવો. અને સધવા તથા વિધવા વાઙ્મયુંને અતિશય ઝીણુ વસ્ત્ર જેણે કરીને પોતાનું અંગ દેખાય એવું ન પહેરવું તથા વસ્ત્ર પહેર્યા વિના નહાવું નહિ તથા પોતાનું રજસ્વલાપણુ તે ગુપ્ત ન રાખવું તથા ફટાણાં ગાનાં ગાવાં નહિ. તથા જે કથાવાર્તા સાંભળવે કરીને પોતાના નિષ્કામાદિક ધર્મથકી પડી જવાય તથા પ્રત્યક્ષ ભગવાનનો ઉપાસના-માંથી પડી જવાય એવી જે કથાવાર્તા કીર્તન તેને સાંભળવાં નહિ તથા ભાંડભવાઈ જોવા જાવો નહિ અને ગૃહસ્થાશ્રમી સ્ત્રીયું પુરુષ તેમને એકાદશી અને જન્માષ્ટમી આદિક વ્રતના દિવસે ઉપવાસ કરવો અને વ્રત કરવું ત્યારે ત્રણ દિવસ સુધી નિષ્કામવ્રત રાખવું તથા ગૃહસ્થને વર્ષોવર્ષ ચોમાસાના ચાર મહિના સુધી નિષ્કામ બ્રહ્મચર્યવ્રત રાખવું. અને જેને મંદ શ્રદ્ધા હોય તેણે એક શ્રાવણ માસમાં તો જરૂર નિષ્કામવ્રત રાખવું અને નિષ્કામવ્રત રાખવું, તોરે એક વસત અન્ન જમવું તથા ઘી, ગોઠ, દહીં, દૂધ, સ્વાંડ સાકર એ જે છ રસ તેને સ્વાવાં નહિ. કેમકે રસના ત્યાગવિના નિષ્કામવ્રત દૃઢ રહેતું નથી અને નિષ્કામવ્રત દૃઢ થયા વિના મારા ધામને પમાતું નથી અને નિષ્કામ બ્રહ્મચર્યવ્રત છે તે તો સાધન માત્રને સિદ્ધ કરનારું ને સર્વે દોષને હરનારું શ્રેષ્ઠ વ્રત છે. અને બ્રહ્મ જે મારું ધામ અક્ષર તેમાં ગતિ કરનારું છે. કહેતાં મારા ધામમાં જાવાનો મારગ તે બ્રહ્મચર્યવ્રત છે. માટે ગૃહસ્થાશ્રમી એવા જે સ્ત્રીયું પુરુષ મોક્ષના સ્વપવાળા તેમણે પ્રથમ કહ્યું તેવી રીતે નિષ્કામ બ્રહ્મચર્યવ્રત રાખવું. અને

જે દિવસે વ્રતનો ઉપવાસ કર્યો હોય તે દિવસે સંતનો સમાગમ કરવો ને સારી કથાવાર્તા કીર્તનાદિક નવધાભક્તિ કરવી પણ તે વ્રતને દિવસે સંસાર વ્યવહારની ક્રિયા કરવી નહિ. ને તે વ્રતના ઉપવાસને બીજે દિવસે અશ્વંડ બ્રહ્મચર્ય વ્રતના પાલનારા એવા જે સાધુ પરમહંસ તેને જમાડીને પછી પોતાને પારણું કરવું. અથવા તેણે સીધું આપીને જમવું અને ચારે આશ્રમના જે મનુષ્ય તેમને કોઈને જુટું બોલવું નહિ. તથા જુઠી સાક્ષી પુરવી નહિ. તથા કોઈની લાંચ લેવી નહિ અને કોઈની ચાડી કરવી નહિ. તથા કોઈની થાપણ ઓઠવવી નહિ અને દારુ માટી સ્વાવાં પીવાં નહિ તથા ગાંજો લિલાગર મફર માજમ અફીણ તમાકુ ઇત્યાદિ માદક વસ્તુ કહેતાં કેફની વસ્તુ તે સ્વાવી પીવી નહિ તથા ડુંગરી લસણ તથા આડા ચામડાંમાં બાંધેલી એવી જે હીંગને સ્વાવી નહિ તથા વટલવું વટલાવવું નહિ તથા કોઈ જીવની હિંસા કરવી નહિ. તથા દૂધ પાણી ગર્યા વગર પીવું નહિ તથા જે જલને વિષે જીવ ઘણા હોય તે જલમાં નહાવું નહિ અને સાધુ બ્રાહ્મણ દેવ વેદ ને સત્યશાસ્ત્ર તેમની નિંદા કરવી નહિ તથા સાંભળવી નહિ તથા તીર્થ વ્રતની નિંદા કરવી નહિ અને નિત્ય સાયં-કાળે તથા સવારે બે વસ્ત્ર દેવદર્શને જવું. અને દેવદર્શને જવું ત્યારે ઠાલે હાથે જવું નહીં કાંઈક અન્ન ધન ફલ પુષ્પાદિક ભેટ લઈ જવું અને નિત્યે પાછલી ચાર ઘડિ અથવા ૩ ઘડી રાત્રી રહે ત્યારે જાગવું અને જાગીને ભગવાનની મૂર્તિ સંભારીને ભગવાનનું ભજન સ્મરણ કીર્તન કરવું ને પછે શૌચવિધિ દંતધાવન સ્નાનાદિક દેહક્રિયા કરવી ને પછે ઘોષણું એક વસ્ત્ર પહેવું અને એક ઓઢવું અને પછે એકાંતમાં પવિત્ર

જગ્યા હોય ત્યાં બેસીને પ્રથમ આત્મવિચાર કરીને પોતાના આત્માને
 બ્રહ્મ રૂપ જાણીને તે બ્રહ્મના પ્રકાશક એવા જે પ્રત્યક્ષ પરબ્રહ્મ એવા જે
 ભગવાન તેની મૂર્તિને મનમાં સંભાળીને પ્રેમે યુક્તથી થઈને તે ભગવાનની
 માનસિક પૂજા કરવી. પછે પોતાને ઉર્ધ્વપુંડ્ર તિલક કરવું પછે મારી
 મૂર્તિની પૂજા કરવી તે ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય, મુલ્કવાસ ધરાવીને પછે પ્રદક્ષિણા
 દંડવત્ કરીને ગદગદ કંઠે થઈને ભગવાનની સ્તુતિ કરવી અને પછી
મોક્ષધર્મનો પાઠ કરવો. ને પછે મોટું દેવમંદીર હોય ત્યાં દર્શન કરી
 આવીને પછે અન્ન જમવું અને કંઠને વિષે નિત્યે એકવડી કંઠી ઘાલવી
 તથા એક ભગવાનનો જપ કરવા સારું માળા રાખવી અને ચોમાસામાં
 વિશેષ નિયમ ધારણ કરવા. તથા ભગવાનની કથા સાંભળવી અને
 ગૃહસ્થને પોતાને આંગળે જે કોઈ અભ્યાગત ભિક્ષા માગવા આવે તેને
 આદર થકી પોતાની સંપત્તિ પ્રમાણે ભિક્ષા આપવી પણ તેને ના પાડવી
 નહિ. અને જે ગૃહસ્થને આંગળેથી અભ્યાગત નિરાશ થઈને જાય તેને મોટું
 પાપ લાગે છે અને ગૃહસ્થને પોતાના ઉદર થકી કમાયું જે ધનધાન્યા-
 દિક તેમાંથી ૧૦ મો ભાગ ધર્મનો કાઢવો અને તે ધર્મભાગ દેવમંદીરને
 વિષે સુપાત્ર એવા નિષ્કામીને વિષયના ત્યાગી સાધુ સન્યાસી બ્રહ્મચારી
 પરમહંસ રહેતા હોય તે મંદીરમાં અર્પણ કરવો. અને વ્યવહારે દુર્બલ
 હોય તેણે વીસમો ભાગ ભગવાનને અર્પણ કરવો અને ધનવાન એવા જે
 ગૃહસ્થ તેમને પરોપકારને માટે નદી તળાવના આઠા બંધાવવા તથા
 વાવ કુવા કરાવવા તથા ધર્મશાળાઓ કરાવવી તથા ભગવાનના મંદીર
 કરાવવા તથા ભગવાનના મંદીરને વિષે ઓછ્છવ સમૈયા કરાવવા તથા
 સાધુ સન્યાસી બ્રહ્મચારી પરમહંસ તેમને જમાડવા તથા સદાવ્રત આપવા

તથા યજ્ઞ કરવા ઇત્યાદિક પરમાર્થને વિષે દ્રવ્યને સ્વરચવું પળ દેહ તથા દેહના સંબંધીને અર્થે ધનને સ્વરચવું નહિ. અને દેહ અને દેહના સંબંધીના સુખને અર્થે તો અવશ્ય ઘટે તેટલું સ્વરચવું પળ જગતમાં મોટપ વધારવાને અર્થે ફૂલે કરીને ધનને સ્વરચવું નહિ. તથા તે ધનને સાચવવા મૂકવું નહિ કેમકે પરમારથમાં સ્વર-ચાય તેજ ધન ગણવું અને તે બિના ધન હોય તો પળ તેને નિર્ધન ગણવો માટે ધનવાન હોય તેને પ્રથમ કહ્યું તે પ્રમાણે પરમારથ કરવો અને પરમારથ કર્યા વિના તો મોક્ષને માર્ગે ચલાતું જ નથી માટે સર્વે મનુષ્યને તનમન ધને કરીને પરમારથ કરવો એજ મોક્ષનો મારગ છે. અને ગૃહસ્થાશ્રમી તેમને સાધુ બ્રહ્મચારી આદિક વિષયના ત્યાગી ભગવાનના સંત તેની ભાવે સહિત અન્નવસ્ત્રાદિકે કરીને સેવા કરવી અને નિત્ય પ્રત્યે તે સંતનો સમાગમ કરવો તથા નિત્યે સાયંકાલે દેવમંદીર હોય ત્યાં જવું અને ત્યાં વેસાંને ભગવાનનો કથા વાર્તા સાંભળવી એવી રીતે ગૃહસ્થાશ્રમી એવા જે ચારે વર્ણના જો પુરુષ તેમનો સામાન્ય ધર્મ છે. કહેતાં ચારે વર્ણના મનુષ્ય માત્રને સરસ્વો પાલવાનો કહ્યો માટે તે પ્રમાણે તેને વર્તવું અને હવે તેનો વિશેષ ધર્મ કહીએ છીએ કહેતાં ચારે વર્ણનો નોખો નોખો ધર્મ કહીએ છીએ તેમાં પ્રથમ બ્રાહ્મણના વિશેષ ધર્મ કહીએ છીએ. જે બ્રાહ્મણ તેમને જે તે વેદાભ્યાસ કરીને કહેતાં સત્સંગ કરીને ત્રણ દેહ ત્રણ અવસ્થા ત્રણ ગુણ તે થકી પોતાના આત્માને જુદો સમજીને તે આત્માને બ્રહ્મ સંગાથે એકતા કરીને કહેતાં બ્રહ્મરૂપ થઈને પરબ્રહ્મને જાણવા અને તે પરબ્રહ્મને જાણીને તેનું ભજન કરવું એ બ્રાહ્મણનો મુલ્ય ધર્મ છે. માટે બ્રાહ્મણને

બ્રહ્મરૂપ થઈને પ્રત્યક્ષ ભગવાનનું ભજન ભક્તિ કરવી તથા બ્રાહ્મણને બાર ગુણે યુક્ત વરતવું તે બાર ગુણ ક્રીયા તો જ્ઞાન ઇટલે વિષયનો ત્યાગ કરીને આત્મારૂપે વરતવું અને સત્ય ઇટલે બ્રહ્મરૂપ થઈને પ્રત્યક્ષ પરબ્રહ્મ ની ભક્તિ કરવી અને દમ ઇટલે દશ ઇન્દ્રિયોને પોતપોતાના વિષયમાં જાય તે થકી પાછી વાઢીને પ્રત્યક્ષ ભગવાનના સ્વરૂપમાં રાખવી અને શ્રુત ઇટલે સત્ય શાસ્ત્ર મળવાં અને સાંભળવાનો અભ્યાસ કરવો. અને અમાત્સર્ય ઇટલે સર્વનું રુઢું દેખીને પ્રસન્ન થવું; અને હ્રી ઇટલે અકાર્ય કરવાને વિષે લજ્યા પામવું કેતાં સત્યશાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ ક્રિયા કરવાને વિષે લજ્યા પામવાનો સ્વભાવ હોય અને તિતિક્ષા ઇટલે ભગવાનને અર્થે તપવ્રતાદિકે કરીને દુઃખ થાય તેનું સહન કરવું અને અનસૂયા ઇટલે કોઈના ઉપર ઈર્ષા ન કરવી, અને યજ્ઞ ઇટલે ભગવાનને પ્રસન્ન કરવાને અર્થે યજ્ઞ કરવા અને દાન ઇટલે કોઈ પ્રાણી માત્રનો દ્રોહ ન કરવો અને ધૃતિ ઇટલે જિહ્વા ઇન્દ્રિયને ઉપસ્થ ઇન્દ્રિય તેને જીતવાં અને શમ ઇટલે બુદ્ધિ ઇત્યાદિક અંતઃકરણને વિષય થકી નિવૃત્તિ પમાડીને ભગવાનના સ્વરૂપમાં જોડી દેવું. એવી રીતે મહાવ્રત રૂપ જે બાર ગુણ તે બ્રાહ્મણને ધારણ કરવા અને બ્રાહ્મણે સંતોષ રાખવો કહેતાં કોઈ માયિક પદાર્થની તૃષ્ણા રાખવી નહિ અને સ્નાન સંધ્યા ગાયત્રીનો જપ વિષ્ણુની પૂજાને વૈશ્વદેવ ઇટલાં વાનાં કર્યા પછી બ્રાહ્મણે અન્ન જમવું એ બ્રાહ્મણના વિશેષ ધર્મ કહ્યા.

હવે ક્ષત્રિય તેમના વિશેષ ધર્મ કહીએ છીએ. જે ક્ષત્રિય જે તેમણે સાધુ, બ્રાહ્મણ, ગાય ને ગરીબ તેની રક્ષા કરવી તથા શૂરવીરપણું રાખવું તથા ધિરજ રાખવી તથા ઉદારપણું રાખવું તથા પોતાના પુત્રની પેઠે

પોતાની પ્રજાનું પાલન કરવું તથા પ્રત્યક્ષ ભગવાનની ઉપાસના કરવી તથા સત્પુરુષનો આશ્રય કરીને તેનો સત્સંગ કરવો અને ક્ષત્રિયના કુલમાં જે રાજા હોય તે તો ધર્મના ચલાવનારા એવા જે વેદોક્ત ધાર્મિક સત્પુરુષ તેના ધર્મની અસુરોના ભય થકી તથા નાસ્તિકોના ભય થકી રક્ષા કરવી તથા હિંસાચે રહિત યજ્ઞ કરવા તથા ભગવાનના મંદીર કરાવવા તથા ધર્મશાળાનું કરાવવી તથા ધર્મના સ્થાનનો પરોપકાર માટે કરાવવાં તથા નદી તલાવના આરા બંધાવવા તથા વાવ કુવા કરાવવા તથા સદાવ્રત બંધાવવાં તે એ ક્ષત્રિયના કુલમાં રાજાઓનો ધર્મ છે કેમકે રાજાઓ થકી તે કામ સ્થેજમાં બની શકે અને વઢી તેણે કરીને તેનું આલોકમાં નામ અર્ધંડ રહે અને પરલોકમાં તેનું કલ્યાણ થાય માટે રાજાઓને હંમેશાં પરોપકાર કરતા રહેવું એવી રીતે ક્ષત્રિયના વિશેષ ધર્મ કહ્યા અને હવે વૈશ્યના વિશેષ ધર્મ કહીએ છીએ.

જે વૈશ્ય તેમણે કૃષિ કર્મ કરવું તથા વળજવહેવાર કરવા અને તે કૃષિ કર્મ તથા વળજવહેવાર થકી કમાવું જે ધનધાન્યાદિક તેણે કરીને પરોપકાર ભગવાનની પ્રસન્નતાને અર્થે કરવો તથા સાધુ સન્યાસી આદિક વિષયના ત્યાગી ભગવાનના સંત તેની અન્ન વસ્ત્રાદિકે કરીને સેવા કરવી તથા પ્રત્યક્ષ ભગવાનની ભક્તિ કરવી તથા નિષ્કામભાવે આત્માના કલ્યાણને અર્થે સંતનો સમાગમ કરવો. એવી રીતે વૈશ્યના વિશેષ ધર્મો કહ્યા.

અને હવે શૂદ્રના વિશેષ ધર્મ કહીએ છીએ. જે શૂદ્ર જે તેને બ્રાહ્મણાદિક ત્રણ વર્ણની સેવા કરવી કહેતાં ચાકરી કરવી તથા પ્રત્યક્ષ ભગવાનની ભક્તિ કરવી તથા સત્સંગ કરવો. એ શૂદ્રનો વિશેષ ધર્મ

કહ્યો. અને હવે વાનપ્રસ્થનો ધર્મ કહીએ છીએ જે વાનપ્રસ્થ કેને કહીએ તો ગૃહસ્થાશ્રમી પુરુષ જે તે સત્સંગ કરતો કરતો વૈરાગને પામીને સંસારમાંથી પ્રથમ નીકળ્યો અને મેલ લીધો નથી ને સ્ત્રી દ્રવ્ય ને રસાસ્વાદનો ત્યાગ કરીને વનરુપ જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેના સંગમાં નિવાસ કરીને રહે છે. ને મોક્ષની ઇચ્છાવાળો છે તેને વાનપ્રસ્થ કહીએ અને તે વાનપ્રસ્થ જે તે સ્ત્રીનો સ્પર્શ ક્યારેય ન કરે તથા સ્ત્રી સાથે બોલે નહિ અને દ્રવ્યને પોતાનું કરીને રાખવું નહિ તથા બીજાની પાસે પોતાનું કરીને દ્રવ્ય રાખાવું નહિ અને કામને ઉપજાવે તેવો રસ ઘી ગોળ, દૂધ, દહીં, ટાંડ, સાકર તેને ખાવાં નહિ. તથા એક વસ્ત્ર મોજન કરવું તથા દેહને દેહના સગાં સંબંધો તેને વિષે પ્રીતિ રાખવી નહિ તથા દેહના સંબંધોને ઘેર પોતાને જાવું નહિ. અને કોઈ જાતનું માન રાખવું નહિ. અને પંચવિષયના ત્યાગીને માયાપર ઇટલે નિર્વાસનિક એવા જે સંત, સદ્ગુરુ તેની મન કર્મ વચને કરીને સેવા કરવી અને મારી ઉપાસના ભક્તિ કરવી અને સદ્ગુરુ પાસે આત્મા પરમાત્માના સ્વરૂપને સાક્ષાત્કાર પામવાનો અભ્યાસ કરવો અને તે વાનપ્રસ્થને પંચવિષય સંબંધો જે જે પદાર્થો હોય તેને દેખીને તેથી ભય પામીને છેટે રહેવું જેમ કાળા સર્પને દેખીને ભાગી જવાય છે. તથા હડકાયા કુતરાને દેખીને ભાગી જવાય છે. તેમ મુમુક્ષુ એવા જે વાનપ્રસ્થ તેને વિષયના પદાર્થ થકી છેટે ભાગવું ને પંચવિષયના ત્યાગીને વિષય થકી મૂકાવનારા એવા જે સંત તેના સમાગમમાં અલંડ રહેવું એવી રીતે વાનપ્રસ્થનો ધર્મ છે. અને હવે સાધુ સન્યાસીને પરમહંસ તેનો ધર્મ કહીએ છીએ અને તે સાધુ સન્યાસીને પરમહંસ એ ત્રણેના નામ નેાંલાં

છે. પળ ત્રણેનો ધર્મ એક છે. હવે સાધુ શબ્દનો શો અર્થ છે. તથા સન્યાસી શબ્દનો શો અર્થ છે. તથા પરમહંસ શબ્દનો શો અર્થ છે. તેને કહીએ છીએ. તેને તમે સાંભળો, જે સાધુ એટલે શું તો જેની ઈન્દ્રિયો અંતઃકરણ સાધ્ય છે કહેતાં પોતાને વશ છે. અને તે ઈન્દ્રિયો અંતઃકરણને પોતે આત્મા બ્રહ્મરૂપ થઈને પરબ્રહ્મ એવો જે હું તે મારે વિષે આસક્ત વરતતા હોય પણ મારા સ્વરૂપ વિના બોજે વિષયાદિકમાં ક્યાંય જેની ઈન્દ્રિયો અંતઃકરણ જાય નહિ તેને સાધુ કહીએ. અને સન્યાસી એટલે શું તો ઈન્દ્રિયો અંતઃકરણમાંથી સર્વ માયાનો નાશ કરીને કહેતાં માયિક પંચવિષયનો બહાર અભ્યંતર ત્યાગ કરીને પોતે આત્મા બ્રહ્મરૂપ થઈને પરબ્રહ્મ એવો જે હું તે મારી દૃઢ ઉપાસના કરીને મારા વિષે તદાકાર ભાવે વર્તે કહેતાં મારા સ્વરૂપનું અસ્તંડ ચિન્તન કરે તેને સન્યાસી કહીએ. અને હવે પરમહંસ તે શું તો માયાથી પર થઈને કહેતાં માયિક પંચવિષયનો બહાર અભ્યંતર ત્યાગ કરીને આત્માને હંસરૂપ થઈને કહેતાં બ્રહ્મરૂપ થઈને પરબ્રહ્મ એવો જે હું તે મુને સાક્ષાત્કાર પામે. તેને પરમહંસ કહીએ માટે સાધુ સન્યાસીને પરમહંસ એ ત્રણેની એક મારે વિષે ગતિ છે. માટે ત્રણનો એકજ ધર્મ છે. પણ ધર્મ જુદો નથી. ફક્ત નામ જુદાં છે. હવે તે સાધુ સન્યાસી ને પરમહંસ તેનો ધર્મ તથા તેને વરતવાની રીત કહીએ છીએ જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી ને પરમહંસ તેમને ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્યને માહાત્મ્ય સહિત મારી એકાંતિક ભક્તિ કરવી એ તેમનો પરમધર્મ છે. હવે ધર્મ તે શું અને જ્ઞાન તે શું તથા વૈરાગ્ય તે શું તથા માહાત્મ્ય તે શું તથા એકાંતિક ભક્તિ તે શું તેનાં રૂપ કહીએ છીએ તેને તમે સાંભળો તેનાં ધર્મ પ્રથમ

કહીએ છીએ તે ધર્મ તે શું તો ઈન્દ્રિયો અંતઃકરણની વૃત્તિઓ તેને માયિક પંચ વિષય થકી પાછી વાઙ્છીને મારા સ્વરૂપમાં રાખવી અને તે વૃત્તિઓને મારા સ્વરૂપમાં રાખતાં અંતરાયના કરનારા એવા જે કામલોભાદિક દોષ તેનો ત્યાગ કરવો અને એ કામાદિક દોષને નાશ કરે એવા જે નિષ્કામ નિર્લોભાદિક ગુણ તેને સિદ્ધ કરવા એનું નામ ધર્મ છે. હવે એ કામાદિક દોષને નાશ કરે એવા જે નિષ્કામાદિક ગુણ રૂપ ઉપાય તેને કહીએ છીએ તેમાં પ્રથમ કામને નાશ કરે એવો જે નિષ્કામ રૂપી ધર્મ તેને કહીએ છીએ. જે નિષ્કામાદિક ગુણે યુક્ત ને કામાદિક દોષરહિત એવા જે સંત તેના સમાગમમાં રહીને ત્યાગી સાધુ પુરુષ જે તેને સ્ત્રીના સંગનો આઠ પ્રકારે ત્યાગ કરવો કહેતાં સ્ત્રી સાથે બોલવું નહિ તથા સ્ત્રીની વાત સાંભળવી નહિ. તથા સ્ત્રીઓ પરસ્પર હાસ્યવિનોદાદિક ક્રીડા કરતી હોય ત્યાં ત્યાગીએ ઉમું રહેવું નહિ તથા સ્ત્રીઓને જોવી નહિ. તથા સ્ત્રીને છાની વાત કોઈ પાસે કહેવરાવવી નહિ. તથા સ્ત્રીને અડવું નહિ તથા સ્ત્રીને મનમાં સંભાળવો નહિ તથા સ્ત્રીનો અંગ સંગ તો ક્યારેય પળ કરવો નહિ એવી રીતે ત્યાગ કર્યો છે સંસાર જેણે એવા જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમણે સ્ત્રીના દર્શન સ્પર્શાદિક અષ્ટ પ્રકારે સ્ત્રીના ત્યાગ સંબંધી જે નિયમ તેને દૃઢ કરીને રાખવાં. ત્યારે તેમાં કોઈને એમ શંકા થાય જે ત્યાગી પુરુષ સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તે કોઈ સ્ત્રી સાથે બોલે નહિ તથા કોઈ દેહની પળ સેવા કરાવે નહિ ત્યારે તે સ્ત્રીઓને જ્ઞાન કોણ આપે ? અને તેનું કલ્યાણ કેમ થાય ? કેમકે સ્ત્રીનો પળ આત્મા છે માટે તેનું કલ્યાણ ન થાય ત્યારે તેનો મનુષ્ય દેહ વ્યર્થ જાય અને વિષયના

ત્યાગી અને માયા પર એવા જે સાધુપુરુષ તે વિના બીજા પાસે મોક્ષ કારક એવું આત્યન્તિક જ્ઞાન તે હોય નહિ માટે તે માર્ગ બંધ થાય ત્યારે તો સ્ત્રીઓનું કલ્યાણ શી રીતે થાય એમ આશંકા ઉપજે તો તેનો ઉત્તર એમ છે. જે જે સ્ત્રીઓને કલ્યાણનો સ્વપ્ન હોય તેને અમે કહીશું તે પ્રમાણે જ્ઞાન સાંભળવું અને તે પ્રમાણે સેવા કરવી તેમાં જ્ઞાન તો એમ સાંભળવું જે જ્યારે સાધુ પાસે ઘણાક મુમુક્ષુ પુરુષ જ્ઞાન સાંભળવા બેઠેલા હોય ને તેની સભા થઈ હોય તે સમે સ્ત્રીયું જે તેને છેટે બેસીને જ્ઞાન સાંભળવું પણ તે સભાની ઢુંકડું કોઈ પુરુષને અડી જવાય તેમ ન બેસવું તથા એકલા ત્યાગી પુરુષનું મંડળ બેઠું હોય ત્યારે પણ જ્ઞાન સાંભળવા ન બેસવું અને સભા વચ્ચે બેસવું ત્યારે સાધુના સામું ન બેસવું એક બીજાનું મુખ ન દેશાય તેવી રીતે પડેલે બેસવું તથા એવી રીતે વિવેક રાક્ષીને જ્ઞાન સાંભળવું અને તે સાધુ જ્યારે નહાવા જાય તથા ભિક્ષા કરવા જાય ત્યારે તે સ્ત્રીઓ તેમણે તે સાધુનાં દર્શન છેટે રહીને કરવાં તથા તે સાધુ ચાલ્યા જાય ત્યારે તેનું માહાત્મ્ય જાણીને તે સાધુના ચરણની રજને લઈને સ્ત્રીઓએ તેમને માથે ચઢાવવી અને તે સાધુની સેવા એમ કરવી જે તે સાધુને જમવાને અર્થે સ્ત્રીયું તેમને ભાવે સહિત લોટ ચોખા દાઝાદિક રસોઈનો સામાન તેમણે તૈયાર કરીને પુરુષ પાસે અપાવવું તથા પોતાને ઘરે જમવા આવે તો શુદ્ધપણે રસોઈ કરીને કોઈ પુરુષ પાસે પીરસાવવું પણ પોતાને હાથે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસને પીરસવું નહિ. તથા તે સાથે બોલવું નહિ તથા તે સાધુને જમતાં જમતાં સ્ત્રીઓનું મુખ દેશાય તેમ સામું ન બેસવું એવી રીતે વિવેક રાક્ષીને સ્ત્રીઓ તેમણે સાધુની સેવા કરવી એવી રીતે પોતાના

ધર્મમાં રહીને જ્ઞાન સાંભળે તથા સેવા કરે તો તે સ્ત્રીઓનું સાક્ષાતકાર કલ્યાણ થાય અને જે એવી રીતે વિવેક વિના એક બીજી સ્ત્રીઓ ને પુરુષ મેળા થઈને જ્ઞાન સાંભળે છે તથા સેવા કરે છે. તે તો સેવાની કરનારી સ્ત્રીઓ તથા સેવાના કરાવનારા સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તે બે ભ્રષ્ટ થાય છે એમાં કાંઈ સંશય નથી કેમકે જગતના કર્તા એવા જે બ્રહ્મા તેણે જો પોતાની દિકરીનો એકાંતે સંબંધ થયો તો તેનું મન ભ્રષ્ટ થયું તો બીજાનું મન ભ્રષ્ટ થાય તેમાં શું કહેવું એ તો સ્ત્રી પુરુષને પરસ્પર સંબંધે કરીને ભ્રષ્ટ થાયજ માટે ત્યાગી એવા જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેઓએ કોઈ પ્રકારે સ્ત્રીનો પ્રસંગ રાખવો નહિ અને મુમુક્ષુ કલ્યાણના સ્વપવાળી એવી જે સ્ત્રીઓ તેને પણ અમે કહ્યું તે પ્રમાણે નિયમ રાખવા અને એવી રીતે નિયમે સહિત મારી ભક્તિ કરશે તેનો કામરૂપી જે મોટો દોષ તે મૂળમાંથી નાશ થઈ જશે અને તેનું કલ્યાણ થશે. અને વળી અંતઃકરણમાંથી કામની વાસનાનો નાશ કરવાને અર્થે વસ્તુવિચાર કરવો હવે તે વસ્તુ વિચાર કેવી રીતે કરવો તેને કહીએ છીએ. જે જે પુરુષ કામભોગની પ્રાપ્તિને અર્થે જે સ્ત્રીને ઇચ્છે છે તે સ્ત્રી કેવી છે. તો હાડ માંસ નાડિયું મજ્જા લોહિ લિટ વિષ્ટાઓ આદિક નકારી નકારી વસ્તુની ભરેલી સ્ત્રી છે. પણ તે સ્ત્રીના દેહમાં એક વસ્તુ સારી નથી અને તેમાં જે પુરુષ સુખ માણીને સંગ કરે છે તે મહા મૂર્ખ છે. અને જ્ઞાન હિન છે. તેવી રીતે વિચાર કરીને સ્ત્રી સંબંધી સુખ પામવાની ઇચ્છાનો ત્યાગ કરવો અને વળી તેવી રીતે અતિશે અપવિત્ર વસ્તુની ભરેલીને નાશવંત ને અવિદ્યાનું મૂળ ને નર્કમાં લઈ જવાના દ્વાર રૂપ એવી જે સ્ત્રી જેણે સારા જેવી અને સાચા જેવી માનીને કામે કરીને

પરવશ થયો એવો જે પુરુષ તે જે સ્ત્રીના અર્થે જે જે પાપકર્મ કરે છે. તે પાપ જે તેણે સાચાં થઈને વઢ્યો છે અને તે પછે તે પુરુષ જે તે પાપકર્મ કરીને નાના પ્રકારના નર્કને નિશ્ચય પામે છે. તથા શ્વાન ગર્દભ, વાનર, સૂકર આદિક જે મુંડીમુંડી યોનિઓ તેને વારંવાર પામે છે. ને મહા દુઃખને ભોગવે છે. ને તે દુઃખનો પછી અંત આવતો નથી એવી એવી રીતનો વિચાર કરીને જે તે સ્ત્રીના વિષે આસક્તિ તેનો ઊર્થ ત્યાગ કરીને મુમુક્ષુ તથા મુક્ત એવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી વિ. તેમને અમે કહ્યાં આજે સ્ત્રી ત્યાગના નિયમ તેમને વિષે નિરંતર વરતવું અને વઢી ત્યાગી સાધુ જે તેમણે જેણે કરીને કામની ઉત્પત્તિ થાય એવા જે જે પદાર્થ હોય તેનો પણ ઊર થકી ત્યાગ કરવો કહેતાં કામને ડપજાવે એવો જે રસ ઘી, ગોઝ, દૂધ, દહીં, ઝાંઝ, સાકર, તેનો ત્યાગ કરવો. તથા સૂક્ષ્મ વસ્ત્ર પહેરવું નહિ. તથા સ્ત્રીના વેષને ધરી રહ્યો એવો જે પુરુષ તેને અડવું નહિ તથા તે સાથે બોલવું નહિ. તથા ઝ્યાં સુધી દાઢી મુઠ્ઠા ઊગી ના હોય એવો જે નાનો છોકરો તેને અડવું નહિ તથા સ્ત્રીના રૂપ શૃંગારાદિકની જે કથા વારતા હોય તેને સાંભળવી નહિ. તથા જે જગાએ સ્ત્રી રહેતી હોય તે જગામાં રાત રહેવું નહિ. તથા પોતાના ડતારાની જગા હોય તેમાં સ્ત્રીને રાત રહેવા દેવી નહિ. તથા સ્ત્રીના ચિત્રામણ ને જોવા નહિ. તથા તેને અડવું નહિ અને માર્ગે ચાલતાં સ્ત્રીના કરતાં પાંચ હાથ છેડે ચાલવું અને મારગ સાંકડો હોય ને પાંચ હાથ છેડે ન ચલાય તેનો બાધ નહિ ત્યારે તો તે સ્ત્રીને અડવું નહિ અને જો અજાણપણામાં સ્ત્રીને અડી જવાયતો ત્યાગી પુરુષે એકવાર ડપવાસ કરવો. તથા જુવાન અવસ્થાવાઝા એવા જે ત્યાગી સાધુ તેણે વર્ષોવર્ષ ચોમા-

સામાં મોટા સાધુની આજ્ઞા લેઈને ધારણાં પારણાં તથા ચાન્દ્રાયણાદિક વ્રત તેને શ્રદ્ધાએ સહિત કરવા તે જ્યાંસુધી પોતાના શરીરમાં બઠ્ઠ હોય ત્યાંસુધી તે વ્રત કરવાં અને જ્યારે શરીરનું બઠ્ઠ ક્ષીણ થાય ને અન્ન થોડું કહેતાં ૦॥ શેરથી ઓછું સ્વવાય ત્યારે તે વ્રત ન થાય તેનો બાધ નહિ. પણ જ્યાંસુધી એક શેર અન્ન સ્વવાય ત્યાંસુધી તે વ્રત કર્યા કરવા તથા સ્વપ્નમાં વીર્યપાત થાય તો તે દિવસે ઉપવાસ કરવો અને સ્વપ્ન વિના અમથું વીર્યની વૃદ્ધિ કરીને કહેતાં દેહની પુષ્ટિ કરીને રાતમાં વીર્યપાત થાય તો તેને મહિના એકમાં ચાર ઉપવાસ કરવા તેમાં બે એકાદશીના અને બે બીજા ઉપવાસ કરવા તે જ્યાંસુધી શરીરમાં વીર્ય હોય ત્યાંસુધી ઉપવાસ કર્યા કરવા અને તે ઉપવાસ કરવા ત્યારે એકલા જઠ સિવાય બીજું કાંઈ સ્વાતું નહિ અને જ્યાંસુધી જેના દેહને વિપેથી વીર્યપાત થાય છે ત્યાંસુધી તે આત્માનો બ્રહ્મમાં ગતિ નિશ્ચે થતી નથી કહેતાં તેનો આત્મા નિરગુણ થાતો નથી અને નિર્ગુણ બ્રહ્મરૂપ થયા વિના નિર્ગુણ એવું જે મારું ધામ અક્ષર બ્રહ્મ, તેને પમાતું નથી માટે મુમુક્ષુ એવા જે ત્યાગી સાધુ બ્રહ્મચારી સન્યાસી પરમહંસને તેને રુડે રુડે પ્રકારે શરીરમાંથી વીર્યનો નાશ થાય ત્યાંસુધી અમે કહ્યા એવા જે વ્રત ઉપવાસાદિક તપ તેને સાવધાન થઈને શ્રદ્ધાએ સહિત કર્યા કરવાં અને આ કહ્યા જે સર્વે નિયમરૂપી ધર્મ તેમાંથી જો કોઈક નિયમનો ભંગ થઈ જાય તો તેનું જે પ્રાયશ્ચિત્ત તે તત્કાલ કરવું હવે તે પ્રાયશ્ચિત્તને કહીએ છીએ. જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમણે અજાણમાં સ્ત્રીની કથા વાર્તા સંભળાઈ જવાય તથા સ્ત્રીયુ પરસ્પર ક્રીડા કરતીઓ હોય તે ઠેકાણે ક્ષણ માત્ર ઉભુ રહી જવાય તો સર્વેને વિષે

નોસ્ત્રો નોસ્ત્રો એક એક ઉપવાસ કરવો અને અજાણમાં સ્ત્રીની દૃષ્ટિ સાથે ચારે આંસો મેગી કરીને તે સ્ત્રીને જોવાઈ જવાય તથા અજાણમાં પુરુષની મિષે કરીને સ્ત્રીને જ્ઞાન વાર્તાનો બોધ કરાઈ જવાય તો એક ઉપવાસ કરવો. અને અજાણમાં પુરુષ પાસે સ્ત્રીને છાની વાર્તા કહેવરાવે તથા ક્યારેક અજાણમાં સ્ત્રીના સંગનો સંકલ્પ થઈ જાય તો નોસ્ત્રો નોસ્ત્રો એક એક ઉપવાસ કરવો. અને સ્ત્રીના અંગ ઉપર રહ્યું જે વસ્ત્ર તેને અજાણતાં અડી જવાય તથા છોઈ પોતાના અંગ ઉપરથી ઉતારીને મુક્યું હોય ને ધોયા વિનાનું હોય એવું જે વસ્ત્ર તેનો અજાણતાં સ્પર્શ થઈ જાય તો નોસ્ત્રો નોસ્ત્રો એક ઉપવાસ કરવો. અને અજાણમાં સ્ત્રી સાથે બોલાઈ જવાય અને અજાણમાં સ્ત્રીનું ગુહ્ય અંગ દેખાઈ જવાય તો પૃથક પૃથક એક એક ઉપવાસ કરવો. અને ભગવાનનાં મંદીર હોય ત્યાં ભગવાનનાં દર્શન કરવાં સારું આવે કોઈ સ્ત્રીયું તેને ઘટે તેવે ઠેકાણે ઉતારો અપાવવો પડે ને તે સંબંધી સ્ત્રીની વાત પુછવી પડે એવી રીતનું ક્યારેક અવશ્ય કાર્ય આવી પડે ને તે જો કોઈ પુરુષ આવીને કહે તો તે સ્ત્રી સંબંધિ વાતને સાંભળવી તે મંદીરમાં મોટેરો સાધુ ત્યાગી હોય તેનેજ સાંભળવી ણ બીજાને તો તે વાત સાંભળવી નહિ અને મોટેરા વિના બીજો ત્યાગી સાધુ તે સ્ત્રી સંબંધી વાતને સાંભળે અથવા તેનો ઉત્તર આપે તો તેને એક ઉપવાસ કરવો. અને જે મોટેરો ત્યાગી સાધુ હોય તેને તે સ્ત્રી સંબંધી વાત સાંભળવી તથા તેનો ઉત્તર આપવો. કેતાં તે સ્ત્રી સંબંધિ વાત કહેવા આવ્યો જે પુરુષ તેની પાસે બીજા એક બે પુરુષને રાક્ષીને સાંભળવું તથા તેનો ઉત્તર આપવો. તોરે ણ એક બે પુરુષને પાસે રાક્ષીને આપવો. અને બીજા પુરુષની સાલ્ય

વિના જો તે સ્ત્રી સંબંધી વાતને સાંમઠે. અથવા તેનો ઉત્તર આપે તો તે મોટેરા સાધુને પણ એક ઉપવાસ કરવો. અને તે મોટેરો ત્યાગી સાધુ જે તે તે સ્ત્રી સંબંધી વાતનો ઉત્તર આપવો. તેમાં જે અવશ્ય બોલવાનું હોય તેથી અધિક વચનને વાર્તાના પ્રસંગે કરીને જો બોલાય તો તેને એક ઉપવાસ કરવો. અને જો કામના પરવશપણા થકી ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસને આઠમા બ્રહ્મચર્ય વ્રતનો ભંગ થઈ જાય કેતાં સાક્ષાત્ સ્ત્રીનો અંગસંગ થઈ જાય તો તેને વિષે જે પ્રાયશ્ચિત છે. તેને કહીએ છીએ. જે આઠમા બ્રહ્મચર્ય વ્રતના ભંગનું ધર્મશાસ્ત્રને વિષે તો મોટું પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે તે તો આ કલિયુગને વિષે કરવાને સમર્થ થવાય એમ નથી માટે આસમે આઠમા બ્રહ્મચર્ય વ્રતનો ભંગ થઈ ગયો હોય તો તેને એક વરસ દહાડા સુધી ધારણાં પારણાં નામે જે વ્રત તેને કરે તો તે પાપ થકી શુદ્ધ થાય. અને બારમાસ સુધી એ વ્રત કરવાને વિષે જો કદાચ અસમર્થ હોય. તો તેને છ મહિના સુધી વ્રત કરવું. અને જો છ મહિના સુધી વ્રત કરવાને અસમર્થ હોય. એવો જે ત્યાગી સાધુ તેને એક મહિના સુધીનું ચાંદ્રાયણ નામનું જે ઉત્તમ વ્રત તેને કરવું અને તે ચાંદ્રાયણ વ્રત કેવું છે તો સર્વ પાપને નાશ કરનારું છે. અને એવી રીતે પ્રાયશ્ચિતે કરીને શુદ્ધ થયો જે ત્યાગી પુરુષ તેનો જે દોષ તે પછે બીજા કોઈએ કહેવો નહિ. અને જો તે દોષ કહેવાઈ જાય તો તેને એક ઉપવાસ કરવો અને જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તે જે તે નિયમ ભંગનું પાપકર્મ કરીને તેનું પ્રાયશ્ચિત જો ન કરે તો તેને ચાંડાલની પેઠે તત્કાલ ત્યાગી સાધુના મંડલમાંથી કાઢી મૂકવો પણ તેની મહોબત ન રાખવી તથા તેનો લોભ પણ ન

રાखવો. અને નિસ્કામાદિક ઇવા જે મોટા ત્યાગી નિર્વાસનિક ભગવાનના સંત તેની આજ્ઞા સેવાને સમાગમને મારી ઉપાસના ભક્તિ તેણે સહિત આ કહ્યાં ઇવાં જે સર્વે નિયમ તેને પાઠશે તો તેનો કામરૂપી જે મોટો શત્રુ તે મૂઠામાંથી નાશ પામી જશે અને તે પુરુષ જે તે બ્રહ્મરૂપ થઈને મારું ધામ જે અક્ષર તેને નિશ્ચય પામશે. ઇવી રીતે કામના જે દોષ તથા તે કામને જીતવાના ઉપાય તે અમે તમને કહ્યા અને હવે લોભના જે દોષ તથા તે લોભને નાશ કરવાના જે ઉપાય જેને અમે કહીએ છીએ. તેને તમે સાંભળો.

પ્રથમ પાંચ દોષે રહીત ઇવા જે પંચ વિષયના ત્યાગી સંત તેનો દૃઢ આશ્રય કરીને તેને પોતાનું તનમન અર્પણ કરવું કહેતાં તને અને મને કરીને મોટા સંતની આજ્ઞામાં વર્તવું અને લોભનો ત્યાગ કરવાને અર્થે પૈસા, રૂપીઆ, સોના મહોર આદિક જે દ્રવ્ય તેને હાથે કરીને અડવું નહિ, તથા દ્રવ્યને ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેને રાખવું નહિ, તથા પોતાનું કરીને કોઈ બીજા પાસે દ્રવ્ય રાખાવું પણ નહિ અને જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી, પરમહંસ થઈને દ્રવ્યને પોતાનું કરીને રાખે રાખાવે છે તે તો કુંભી પાક નામે જે નર્ક તેમાં પડે છે, માટે ત્યાગીને દ્રવ્ય રાખવું નહિ તથા દ્રવ્ય ઉપજે ઇવા જે બોજા ફરેક પદાર્થ તેને પણ રાખવાં નહિ, કેમકે દ્રવ્યાદિક પદાર્થના લોભે કરીને મહા અનર્થ થાય છે. લોભ જે તે પાપ માત્રનું મૂળ છે કહેતાં લોભ થકી પાપ માત્ર થાય છે, માટે ત્યાગી ઇવા જે સાધુ તેને કોઈ દ્રવ્યાદિક પદાર્થમાં લોભાવું નહિ તથા નાસિકા ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે તેવા જે સુગંધ માત્ર તેમાં લોભાવું નહિ તથા જિહ્વા ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે

તેવા જે રમ ધી, ગોઝ, ટાંડ, સાકર, દુધ દહી તેમાં ત્યાગી પુરુષને લોભાવુ નહિ, અને જે ત્યાગી થઈને રસ ગળ્યા ચીકણાદિક તેમાં લોભાઈને તે ધી, ગોઝાદિક જે સ્વાદ છે તે તો નિશ્ચે ત્રિષ્ટામાં કોડો થાય છે કેમકે રસના ઇન્દ્રિય છે તે સર્વે ઇન્દ્રિયનુ મૂળ છે માટે રસનાં રસ સ્વાદો તો બીજી સર્વે ઇન્દ્રિયો પુષ્ટ થઈને વિકારને પામીને પછો પોત-પોતાના વિષયમાં જરૂર ભ્રષ્ટ થાય છે. માટે રસના ઇન્દ્રિય જીત્યા વિના કોઈપણ જીતેન્દ્રિય પુરુષ કહેવાતો નથી તે સારુ મુમુક્ષુ એવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમણે ઘો ગોઝ ટાંડ સાકર દૂધ દહીં એ જે છ રસ મહાવિકારવાન તેને વ્યારેય વચાળવાં નહિ અને એ છો રસ કેવા છે તો જગત બધાની કમાણીને હરી લેનારા છે. કહેતાં જગત બધાની કમાણી તે એ છ રસ સ્વાદને વિષે નાશ થાય છે. અને વઢી તે રસ સ્વાદાનું સુખ તો આંતરુપ અલ્પ સમ્ભવું છે. કહેતાં જીમ ઉપર રહે ઇટલી ઘડો સારા જેવું જણાય અને ગઝાથો હેટું ઉતરતાં વેંત નર્ક થઈ જાય છે. ને તેનું સુખ પણ પછી લેષ માત્ર રહેતું નથી અને સામું તે રસ સ્વાદ થકા શરીરમાં અનંતરોગ ઉત્પન્ન થાય છે ને તેણે કરીને ઉલ્ટો રસને સ્વાદારો મહા દુઃખને પામે છે. ને તેનો આત્મા મુલા પછે નર્કમાં જાય છે. માટે આલોકમાં તથા પરલોકમાં બેય ઠેકાણે દુઃખનો પમાડનારો એવો જે રસ ઘો ગોઝ આદિક પડ્ડરસ તેનો ત્યાગ કરવો પણ ત્યાગી પુરુષને તેમાં લોભાઈને વ્યારેય તે રસ સ્વાદ નહિ. તથા નેત્ર ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે એવાં જે રુપવાન પદાર્થ તેને વિષે ત્યાગી પુરુષને લોભાવું નહિ. કહેતાં રુપવાન છી તથા સેના રુપાદિકનાં આ મૂષળ તથા ચિત્રવિચિત્ર માતનાં વજ્ર તથા રુપવાન એવાં જે ઘોડાં હાથી

બઢદ ગાય મેંશ આદિ પશુ તેને જોવાં નહિ. તથા રુપાઢી ભારે હવેલી
 બંગલા તથા ફૂલવાડી બાગ બગીચા તથા વેલ, રથ તથા માફા ગાડીયું
 આદિક જે જે રુપવાન પદાર્થ માત્ર તેને ત્યાગી સાધુ સન્યાસી તેમણે
 નેત્ર ઇન્દ્રિને વશ થઈને જોવાં નહિ. અને જે નેત્ર ઇન્દ્રિયને વશ થઈને
 જ્યાં ત્યાં રુપવાન પદાર્થમાં લોભાઈને જુવે છે. તે ત્યાગી સાધુ કહેવાય
 નહિ. માટે અમારાં આશ્રિત ઇવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ
 તેમણે કોઈ રુપવાન પદાર્થ તેને ક્યારેય જોવાં નહિ. તથા ત્વચા
 ઇન્દ્રિયે કરીને કોઈ સ્પર્શ વિષયમાં લોભાવું નહિ. કહેતાં ત્વચા
 ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે ઇવો જે સ્ત્રીયાદિકનો સ્પર્શ તથા આભૂષણ તથા
 સૂક્ષ્મ વસ્ત્ર તથા ગાદલાં તઢાણું તથા ગાય મેંસ ઘોડો બઢદ આદિક
 જે જે ત્વચા ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે તેનો ત્યાગી સાધુ તેમણે સ્પર્શ ક્યારેય
 કરવો નહિ. અને કાન ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે ઇવો જે શબ્દ વિષય તેમાં
 ત્યાગી સાધુને લોભાવું નહિ. કહેતાં સ્ત્રીયાદિકનાં ગાનતાનના શબ્દ
 તથા વેશ્યા ભવાયાદિકના ગાનતાનના શબ્દ ઇ આદિક કાન ઇન્દ્રિયને
 પ્રિય લાગે ઇવા જે જે માયિક શબ્દ માત્ર તેને ત્યાગી સાધુ તેમણે
 સાંભઢવા નહિ અને પાંચ ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે ઇવા જે પાંચ ઇન્દ્રિયના
 પંચ વિષય તેમાં જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ લોભાઈને ભોગવે છે. તેને
 તો પોતાના ધર્મ થકી ભ્રષ્ટ થયેલો જાણવો. કેમકે ત્યાગ કરે તેનું
 નામ ત્યાગી કહેવાય અને જે વિષયનું ગ્રહણ કરે તે ગૃહસ્થ કહેવાય.
 માટે ત્યાગી કહેવાઈને ગ્રહસ્થનું આચરણ કર્યું માટે તેને ધર્મભ્રષ્ટ
 જાણવો અને ઇવા ધર્મભ્રષ્ટનો મોક્ષ કોઈ કાઢે થાય નહિ. તે સારું
 અમારા આશ્રિત ઇવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેને કોઈ

વિષયમાં લોભાઈને તેનું પ્રહણ કરવું નહિ. કેમકે જે પદાર્થનો લોભ કરે છે. તે પદાર્થ જે તે નિશ્ચે નાશવંત છે તથા જે પોતાના શરીરના સુખને અર્થે લોભ કરે છે. તે જે શરીર છે. તેપણ ક્ષણભંગુર છે. કહેતાં ક્ષણ માત્રમાં નાશ પામી જાય એવું છે. અને દેહ તથા દ્રવ્યાદિક પદાર્થ તેનું તો અસત્યપણું છે તોપણ જીવ જે તે લોભે કરીને પાપકર્મને કરે છે, ત્વચાઈન્દ્રિયને પ્રિય લાગે તેનો ત્યાગી સાધુએ સ્પર્શ વ્યારેય કરવો નહિ. અને કાન ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે એવોજે શબ્દ વિષય તેમાં ત્યાગી સાધુને લોભાવું નહિ. કહેતાં સ્ત્રીયાદિકના ગાનતાનનાં શબ્દ તથા વેશ્યાયુ ભવાયાદિકનાં ગાનનો શબ્દ એ આદિક કાન ઇન્દ્રિયને પ્રિય લાગે એવા જે જે માયિક શબ્દ તેને ત્યાગી સાધુ સન્યાસીને સાંભળવા નહિ. અને પાંચ ઇન્દ્રિયને પ્રીય લાગે તેવા જે અને પાંચ ઇન્દ્રિયનાં પાંચ વિષય તેમાં જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ લોભાઈને તે વિષયને ભોગવે છે તેને તો પોતાના ધર્મથકી ભ્રષ્ટ થયો જાણવો. કેમકે વિષયનો ત્યાગ કરે તે ત્યાગી કહેવાય અને વિષયનું પ્રહણ કરે તેને ગૃહસ્થ કહેવાય. માટે ત્યાગી થઈને ગૃહસ્થનું આચરણ કરે તે તો ધર્મભ્રષ્ટ કહેવાય. અને એવા ધર્મભ્રષ્ટનો મોક્ષ કોઈ કાળે થાય નહિ. તે સારું અમારા આશ્રિત એવા જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમણે દેહ નિર્વાહથી અધિક કોઈ વિષયમાં લોભાઈને તેનું પ્રહણ કરવું નહિ. અને તેથી અધિક પદાર્થ દેહના સુખને અર્થે ઇન્દ્રિયોને વશ થઈને એક પૈસાનું સ્વરચ કરે છે. અને કરાવે છે. તો તેને પનર અનર્થનું પાપ લાગે છે. કેમકે પનર અનર્થ થાય છે. ત્યારે એક પૈસો પેદા થાય છે. તે પનર અનર્થ ક્રિયા તેને કહીએ છીએ જે ચોરિ, હિંસા, અસત્ય, દંભ, ઘુત.

કામ, ક્રોધ, ગર્વ, મેદ, મદ, વૈર, અવિશ્વાસ, સ્પર્ધા, વ્યસન, મદ્યપાન, એવી રીતે પનર અનર્થો એક પૈસો પેદા કરવા થકો થાય છે. તે સારું મુક્ત મુમુક્ષુ એવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમણે દેહ નિર્વાહથી અધિક એક પૈસો ઉપજે તેટલું પદાર્થ પળ મન ઇન્દ્રિયને વશ થઈને ગ્રહણ કરવું નહિ. અને પાંચ ઇન્દ્રિયને છટું મન તેને જતન કરીને વિશેષ જીતવાં હવે તેને જીતવાનો ઉપાય કહીએ છીએ તેને તમે સાંભળો. જે દ્રવ્યાદિક પદાર્થનો જે લોભ તેનો ત્યાગ કરવાને અર્થે અત્રે વિચાર કરવો જે હું આવ્યો કહેતાં જન્મને પામ્યો તે દહાડે શું પદાર્થો લાવ્યો હતો ? અને પાછો જઈશ કહેતાં દેહનો ત્યાગ કરીશ ત્યારે કેવું પદાર્થ ભેગું આવશે માટે કોઈ પદાર્થ લાવ્યો નથી અને કોઈ પદાર્થ લેઈ પળ નહિ જડું એમ સર્વે પદાર્થ અહીં પડી રહેવાના છે અને વઢી દેહ છતાં પળ પદાર્થ મિથ્યા છે માટે તે પદાર્થની જે વાસના તેને નાશ કરવાનો જે ઉપાય તેને અમે કહીએ છીએ તેને તમે સાંભળો જે પાંચ ઇન્દ્રિયો અને છટું મન તે જીત્યું છે તે જેમણે એવા જે મોટા સંત તેનો મન કર્મ વચને સંગ કરવો તથા માહાત્મ્ય જ્ઞાને યુક્ત એવી જે મારી એકાંતિક ભક્તિ કરવી તથા નિત્યે સદ્ વિચાર કરવો એ ત્રણે સાધને કરીને મુમુક્ષુ એવા જે ત્યાગી પુરુષ જે તે મન ઇન્દ્રિયો રૂપ શત્રુને પોતાને વશ કરે છે. હવે સદ્વિચારને કહીએ છીએ જે પોતાના પ્રારબ્ધને અનુસારે ઇશ્વરે જે પદાર્થ નિર્મ્યું છે. તે પદાર્થને જીવ પ્રાણિ માત્ર જરૂર પામે છે. તે માટે દેહના સુખને અર્થે પદાર્થનો પ્રાપ્તિ સારું વૃથા કલેશ ન કરવો કેમકે જે જે પદાર્થનો લોભ કરે છે તે પદાર્થ જે તે નિશ્ચય નાશવંત છે. તથા જે પોતાના શરીરના સુખના અર્થે

લોભ કરે છે. તે શરીર પળ ક્ષણભંગુર છે કહેતાં ક્ષણભાત્રમાં નાશ થઈ જાય એવું છે. અને દેહ તથા દ્રવ્યાદિક પદાર્થ તે તો અસત્ય છે. તોય પળ જીવ જે તે લોભે કરીને જે જે પાપકર્મને કરે છે. તે પાપકર્મ જે તે એ જીવને સાચા થાય છે. કહેતાં તે પાપ જીવને સાચાં થઈને વળગે છે. અને તે પાપ કર્મે કરીને નાના પ્રકારના નર્કને પામે છે. તથા શ્વાનને સૂકર આદિક જે મુંડા મુંડા અવતાર તેને વારંવાર પામે છે. ને મહાદુઃખને ભોગવે છે. અને તે દુઃખનો પછે પાર આવતો નથી માટે મોક્ષના સ્વપવાળા એવા જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેણે દેહના સુખને અર્થે કોઈ દ્રવ્યાદિક પદાર્થમાં લોભાઈને તેનું પ્રહણ કરવું નહિ અને જે પોતાનો દેહનિર્વાહ કરવો તે અમે કહીશું તે પ્રમાણે કરવો. પળ બીજી રીતે ન કરવો. હવે ત્યાગી સાધુને જે વસ્ત્ર રાક્ષવાં તે કેવાં રાક્ષવાં અને કેટલાં રાક્ષવાં તેને કહીએ છીએ. જે બે પહેરવાનાં ધોતિયાં રાક્ષવાં અને એક ત્રિજું ધોતીયું રસોઈ કરતા વસ્ત્રે પહેરવા સારું રાક્ષવું તથા એક પછેડી રાક્ષવી તથા એક કામઢી રાક્ષવી તથા એક જુના વસ્ત્રની કરેલી ત્રણ પડની રુમર્યા વિનાની ગોદડી તે રાક્ષવી તથા એક ટોપી રાક્ષવી તથા બે કૌપન રાક્ષવી તથા ભગવાનની પૂજા સામગ્રી રાક્ષવા સારું બે હાથ વસ્ત્રનો એક સ્વડીઓ રાક્ષવો તથા એક ઝોઢી રાક્ષવી તથા એક પાળી ગલ્લવા સારું વસ્ત્રનો કડકો રાક્ષવો. આ કદ્યાં જે બાર વસ્ત્ર તે જાઢાં રાક્ષવાં પળ ક્ષીણાં સુવાળાં તો રાક્ષવાં જ નહિ ને થોડા મૂલવાળાં રાક્ષવાં તે પોળો પોળો રૂપીઆ વાળાં રાક્ષવાં તથા પછેડી રાક્ષવી તે સવા રૂપીઆ વાળી રાક્ષવી તથા કામઢી રાક્ષવી તે સવા રૂપીઆવાળીજ રાક્ષવી. એવી રીતે આ કહ્યું જે મૂલ્ય તેથી ઓછા

મૂલ્યનાં તે રાશ્વનાં પળ તેથી વધુ મૂલ્યવાળાં વસ્ત્રો ક્યારેય ત્યાગી સાધુને રાશ્વનાં નહિ. અને તે થોડા મૂલ્યવાળાં ને જાડાં વસ્ત્ર તે સર્વે ધોળાં હોય તેને રાતી મૃતિકાએ રંગીને રાશ્વનાં પળ રંગ્યા વિના ધોળાં વસ્ત્ર ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસને પહેરવાં નહિ અને જલ પીવાને અર્થે પાત્રનાળીએરનું અથવા તુંબડાનું રાશ્વનું અથવા કાષ્ઠનું રાશ્વનું અને ભોજન કરવાનું જે પાત્ર તે પળ તુંબડાનું અથવા કાષ્ઠનું રાશ્વનું પળ ત્રાંબાપિત્તલ આદિક ધાતુનાં ન રાશ્વનાં અને પાળીં સીંચવાને અર્થે એક દોરી રાશ્વની અને આ કહ્યા જે પદાર્થ તેને કરોને ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમને દેહે નિર્વાહ કરવો પળ તેથી અધિક પદાર્થને ક્યારે પળ રાશ્વનું જ નહિ. અને જો લોભે કરીને તેથી અધિક પદાર્થ રાશ્વે તો તેને મોટું પાપ લાગે છે. માટે અમે કહ્યાં જે પદાર્થ તેમાંથી ઓળાં રાશ્વનાં પળ તેથી વધુ ન રાશ્વનું તથા પોતાનું કરીને બીજા પાસે રાશ્વવનું પળ નહિ. તથા ત્યાગી પુરુષ તેમને પગમાં પગરાશ્વનાં પહેરવાં નહિ. તથા સ્વાટલા ઉપર સુવું નહિ તથા ગોદડું પાથરવું નહિ. તથા ઓઢવું નહિ. અને રોગાદિક આપત્ કાલ પડે ને ગોદડું ઓઢાય પથરાય તથા સ્વાટલે સુવાય તેનો બાધ નહિ. અને ઝ્યાંસુધી પગમાં ચાલવાની શક્તિ હોય ત્યાંસુધી ઘોડે ગાડે આદિક વાહન ઉપર ત્યાગી સાધુને બેસવું નહિ. તથા ઘોડું ગાડું વેલ આદિક પદાર્થ તે ત્યાગી પુરુષને રાશ્વનાં નહિ. તથા સ્થેતરવાડો આદિક ગ્રાસ તેને પોતાનાં કરીને રાશ્વનાં નહિ. તથા સોના રુપાદિક ધાતુના તારે યુક્ત જે વસ્ત્ર તથા ચિત્ર વિચિત્ર માતના રંગે યુક્ત જે વસ્ત્ર તથા હીરાગલ વસ્ત્ર તથા ચહુ મૂલ્યવાળાં જે વસ્ત્ર તથા સોના રુપાદિકનાં ઘરેણાં તથા દ્રવ્યાદિક

ઉપજે એવા જે હરેક પદાર્થ તે અનદ્વંત્ય ત્યાગી પુરુષને કોઈક આપે
 તોય પણ તે પદાર્થમાં લોભાદને તેનું ગ્રહણ કરવું નહિ. અને ધોતીયાં
 પછેડી આદિક જાડાં વસ્ત્ર ત્યાગી સાધુને કોઈક આપે તો તેમાંથી
 પોતાને રાખવાનું કહ્યું છે. તેટલાં વસ્ત્ર રાખવાં. અને તેથી અધિક વસ્ત્ર
 હોય તો તે વસ્ત્ર ઠાકોરજીના મંદિરમાં પરમાર્થ સારું આપી દેવાં પણ
 વધારે વસ્ત્ર પોતાની પાસે એક દહાડો ન રાખવાં અથવા તો પોતાનાં
 થકી બીજા કોઈ પાસે રાખાવવાં નહિ. કેમકે તે વસ્ત્રાદિક પદાર્થમાં
 વૃત્તિ રહે તો તેણે કરીને દેહ ધરવો પડે માટે ત્યાગી સાધુને દેહ
 નિર્વાહ થકી અધિક કોઈ પદાર્થ રાખવું નહિ. તથા કોઈ પાસે રાખ-
 વવું નહિ. અને લોભને નાશ કરવાને અર્થે આ કહ્યાં જે નિર્લોભિ વર્ત-
 માનરૂપિ નિયમ તેને ત્યાગી સાધુ પાળે છે. તેનો લોભરૂપી મોટો
 અંતરશત્રુ તે મૂઠમાંથી ટઠી જાય છે. ને તેને મારે વિષે નિષ્કામ એવી
 ભક્તિ તે દૃઢ થાય છે. અને આ કહ્યાં જે સર્વે નિયમ તેમાંથી જો કોઈક
 નિયમનો ભંગ થઈ જાય તો તેનું પાપનિવારણ તત્કાલ કરવું. પણ તેની
 વાર લગાડવી નહિ. અને જે નિયમ ભંગ જાણે અથવા અજાણે પોતા
 વતે થઈ ગયું હોય તે પાપ જે તે મોટા ત્યાગી સાધુ હોય તેને કહેવું
 પછે તે સાધુ જેવી રીતે દેશકાલને અનુસાર પાપ નિર્વાણનું પ્રાયશ્ચિત્ત
 બતાવે તેવી રીતે શ્રદ્ધાસહિત કરવું હવે તે પાપ નિવારણ કરવાની રીત
 કહીએ છીએ જે ત્યાગી પુરુષને જેટલાં વસ્ત્ર રાખવાનાં કહ્યાં છે. તેથી
 અધિક વસ્ત્ર રાખે તો તે રાખનારો ત્યાગી પુરુષ જે તે એક ઉપવાસ
 કરે તથા ગૃહસ્થ પાસે નવું વસ્ત્ર માગે તો એક ઉપવાસ કરે તથા સુવ-
 ણાદિક ધાતુના તારે યુક્ત જે વસ્ત્ર તથા જીવાં વસ્ત્ર રાખે તથા ચિત્ર

વિચિત્ર ભાતના રંગેલાં વસ્ત્ર રાખે તથા ઘણા મૂલ્યવાળું વસ્ત્ર રાખે તો
 એક એક દોષ પ્રત્યે એક એક ઉપવાસ કરે અને જે વસ્ત્ર રાખવાનાં
 કહ્યાં છે. તે રાત્રી મૃત્તિકાએ રંગ્યા વિના ધોઢાં રાખે તો એક ઉપવાસ
 કરે એવી રીતે એક એક દોષને વિષે એક એક ઉપવાસ કરવો રહ્યો તે
 પ્રથમ તે દોષનો ત્યાગ કરીને પછી તેનો ઉપવાસ કરવો. કહેતાં
 આજ્ઞાથી અધિક પદાર્થ રચાઈ ગયું હોય તો તે પદાર્થને ત્યાગ કરીને
 પછી તેના પાપનિવારણને અર્થે ઉપવાસ કરવો તે માટે પ્રથમ જેટલાં
 વસ્ત્ર તથા જેટલાં મૂલ્યવાળાં વસ્ત્ર રાખવાનું કહ્યું છે. તથા જેટલાં
 પદાર્થ તથા જેવી રીતનાં પદાર્થ સંગ્રહ કરવાનું કહ્યું છે. તેથી રાત્રનાં
 જ રાખવાં પણ તેમાં ફેર પાડવો નહિ. અને ત્યાગી સાધુ સન્યાસી
 પરમહંસ તે જે તેનો સુવર્ણાદિક ધનને પોતાની પાસે જેટલા દિવસ
 રાખે તેટલા ઉપવાસ કરે તથા તે ધનને પોતાના થકું કરીને બીજા
 કોઈ પાસે જેટલા દિવસ પોતે રચાવે તેટલા ઉપવાસ કરે ત્યારે તે પાપ
 થકી શુદ્ધ થાય. અને ત્યાગી પુરુષ જે તે જો ઘોડું ગાડું આદિક જે
 વાહન તેને પોતાનું કરીને જેટલા દિવસ રાખે તેટલા દિવસ ઉપવાસ
 કરે તથા ગાય મેંસ આદિક પશુ તેને જેટલા દિવસ રાખે તેટલા
 ઉપવાસ કરે અને ધણિઆતાં જે ફલ પુષ્પાદિક પદાર્થ તે તેના ધણિને
 પૂછ્યા વિના લેવાય તો એક ઉપવાસ કરે અને ત્યાગી પુરુષ જો દ્રવ્યા-
 દિક પદાર્થની ચોરી કરે તો તે ચોરી કરનારો જે ત્યાગી પુરુષ જે તે
 એક મહિના સુધી ધારણાં પારણાં વ્રત કરે તારે તે પાપથકી શુદ્ધ થાય
 અને જે ત્યાગી પુરુષ પોતાના નિયમથકી ભ્રષ્ટ થયો હોય તેના હિતને
 અર્થે બીજા ત્યાગી સાધુ તેણે પોતાની પંક્તિ થકી બહાર મૂકવો અને

તે નિયમભંગનું પાપ નિવારણ કરીને જ્યારે શુદ્ધ થાય તોરે તેને પાછો ત્યાગી સાધુનો પંક્તિમાં લેવો. અને નિર્લોભી એવા જે સત્પુરુષ તેમનો સમાગમ કરવો, તથા મારી ઉપાસના ભક્તિ કરવી, તથા સદ્વિચાર કરવો. એ ત્રણ સાધનો સહિત જે આ નિયમને પાઠશે તેનો લોભરુપી જે મોટો શત્રુ તે નાશ થઈ જશે એમાં કાંઈ સંશય નથી. એવી રીતે લોભને જીતવાના ઉપાય તે અમે તમને કહ્યા. અને હવે સ્વાદના જે દોષ તથા તે સ્વાદને જીતવાના ઉપાય તેને કહીએ છીએ તેને તમે સાંભળો.

જે નિઃસ્વાદી એવા જે મોટા સંત તેનો સમાગમ કરીને જીવનો મહામોટોશત્રુ જે સ્વાદ તેનો ત્યાગ કરવો અને તે સ્વાદરુપી દાંષકેવો છે. તો જીવને જન્મથી તે મરણપર્યંતનો નિઃસ્વાદી કહેતાં જીવને જન્મતાંવેત ગલથુથી જોડે. અને પાછો દેહ મૂકે તોરે પણ મોંઢામાં દર્હિનો ફોદો જોડે છે. એવી જે મહાશત્રુ સ્વાદ તેને નાશ કરવાને અર્થે નિઃસ્વાદિવર્તમાનરુપી નિયમને કહીએ છીએ તેને તમે સાંભળો. જે પંચદોષેરહિત અને ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ને માહાત્મ્યસહિત જે મારી ભક્તિ તેણે યુક્ત અને પંચવિપયના દૃઢ ત્યાગી ને નિર્વાસનિક એવા જે સાધુ પરમહંસ તેનો આશ્રય કરીને કહેતાં. મોટા સંતનો સેવા આજ્ઞાને સમાગમમાં રહીને સ્વાદુ એવા જે સ્વાવાના પદાર્થ તેનો ત્યાગ કરવો, કેમકે સ્વાદથકી કામ જાગે છે, તથા સ્વાદથકી લોભ ઉત્પન્ન થાય છે, તથા સ્વાદથકી સ્નેહ ઉત્પન્ન થાય છે, તથા સ્વાદથકી શરીરને વિષે મદ ચઢે છે, તથા સ્વાદથકી મોટા સંતના સમાગમમાં નિશ્ચય રહેવાતું નથી તથા સ્વાદે કરીને મારી નિષ્કામભક્તિ પણ થતી નથી તથા સ્વાદે કરીને ન સ્વાવાયોગ્ય એવી જે અભક્ત્ય વસ્તુ તેને સ્વાવાને વિષે રુચિ થાય

છે તથા સ્વાદે કરીને અનંત પ્રકારના રોગ થાય છે, તથા બીજા કામલો-
 માદિક અનેક દોષ છે. તે સર્વે દોષ માત્ર તેનો રાજા એક સ્વાદરુપી
 દોષ છે અને કેટલાક જગતને વિષે મોટા ત્યાગી પુરુષ કહેવાય છે. તે
 કામનો કેટલાક ત્યાગ કરે છે. કહેતાં ઉપરથી સ્ત્રી નથી રાખતા તથા
 સ્ત્રીને અડતા બોલતા નથી તથા કેટલાક દ્રવ્યાદિક પદાર્થને ઉપરથી
 રાખતા રાખાવતા નથી તથા કેટલાક સ્નેહનો ત્યાગ કરે છે કહેતાં
 સંસારનો તથા દેહનાં સગાંસંબંધીનો ત્યાગ કરીને એકલા મેલ લઈને
 ફરતા ફરે છે. તથા કેટલાક માનનો ત્યાગ કરે છે. કહેતાં ઉપરથી
 કોઈ ગાળો દે તિરસ્કાર કરે ધૂલ નાખે તોય પળ તેનું સહન કરે છે.
 તથા કેટલાક પંચાગ્નિ તાપે છે, તથા કેટલાક પગમાં પગરખાં પહેર્યા
 વિના તીર્થાટન કરે છે. એ આદિ અનેક પ્રકારના તપ ત્યાગ કરીને
 દેહઇન્દ્રિયોને દમે છે, પણ તે સર્વેને એક સ્વાદરુપી નિત્યવૈરા જે શત્રુ
 તેનો ત્યાગ થતો નથી. કહેતાં રસનાઇન્દ્રિયને વશ થઈને સ્વાદુપદાર્થ
 ને સ્વાદને વિષે તે સર્વે લોભ વરતે છે. પણ સ્વાદુપદાર્થ પોતાને
 કોઈક આપે તો તેનો કોઈથી ત્યાગ થતો નથી. અને જ્યાંસુધી રસના
 ઇન્દ્રિયે કરીને રસવિષય જે ઘી, ગોઠ, ટાંડ, સાકર, દૂધ, દહિં તેને
 જે સ્વાદ છે. ત્યાંસુધી તેને જન્મમરણ થવાનું કારણ એવી જે વાસના
 તે નિશ્ચય નથી ટલતી જેમ વડનાં મૂઠીઆં બધાંય ઉસડી ગયાં હોય
 પણ જો એક વડવાઈ પૃથ્વીમાં વઢગી રહી હોય તો તે આસ્વા વડને
 હીલો રાખે છે. તેમ ત્યાગે તપે નિયમે કરીને કામ, લાભ, સ્નેહ, માન
 આદિક સર્વે દોષનો ત્યાગ કર્યો હોય તથા શબ્દ, સ્પર્શ, રુપ, ગંધ આદિક
 ચાર વિષયોનો દેહે કરીને ત્યાગ કર્યો હોય, પણ જો એકરસવિષય

જે ઘી, ગોઠ, ટાંડ, સાકર, દૂધ, દહીં તેનો ત્યાગ કર્યો નથી ત્યાંસુધી તેને જન્મમરણ ટલતું નથી ને તેને આત્માના સ્વરૂપનું તથા પરમાત્માના સ્વરૂપનું જ્ઞાન પણ તેને થતું નથી. અને એક સ્વાદરૂપી દોષ ટળે તો બીજા દોષ સ્થેજમાં ટળી જાય. અને તેને વિષે ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ આદિક શુભ ગુણ આવીને નિવાસ કરે છે. માટે અમારા આશ્રિત એવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમને અનંત દોષયુક્ત જે સ્વાદ તેનો વિશેષ ત્યાગ કરવો. કહેતાં ઘી, ગોઠ, ટાંડ, સાકર, દૂધ, દહીં એ જે સ્વદ્રસ તેને ક્યારેય ખાવાં નહિ. તથા મૂઝા, રતાઝુ, ગાજર, મુરળ આદિક જે કંદમૂલ તે ત્યાગી પુરુષને ખાવાં નહિ. તથા પાન, સોપારો, એલચી, લવંગ, જાયફળ, જાવંત્રી આદિક મુલવાસ તેને ક્યારેય ખાવાં નહિ. તથા તમાકું, ગાંજો, લિલાગર, મફર, માજમ, અફિળ આદિક જે માદક વસ્તુ તેને ખાવાંપીવાં નહિ. તથા હીંગ ખાવી નહિ. અને દેહ નિર્વાહને અર્થે જાર, વાજરી, ઘઉં, ચોખા, કોદરા, બાવટો, બંટી આદિક કોરું અન્ન જે ईश्वर इच्छाए સ્થેજે આવે તેની રસોઈ કરીને ભગવાનને જમાડીને ત્યાગી પુરુષે જમવું. પણ પોતાની ઇચ્છાએ જિમ્યાઈન્દ્રિયને વશ થઈને ઉત્તમ અન્ન ગૃહસ્થ પાસે માગવું નહિ. અને જો રસાસ્વાદને લોભે કરીને ગૃહસ્થ પાસે ઉત્તમ અન્ન ઘઉં, ચોખા, દાઠ આદિ માગે તો તેને મોટું પાપ લાગે છે માટે અણઈચ્છ્યું જે અન્ન આવે તે જમવું અને જમવું ત્યારે સર્વ પ્રસાદિનું અન્ન દાઠ, રોટલા, ભાત આદિક જે હોય તેને પોતાના પાતરમાં ભેગું કરીને તેમાં અદસેરથી વધારે જઠ નાસીને તેને ચોઢીને એકરસ કરીને જમવું અને જમવું ત્યારે ભગવાનની મૂર્તિને સંભારતાં જવું ને જમતાં જવું પણ જમવાને વિષે તદાકાર ન થાવું અને

જમવું તોરે પિરસનારો જે અન્ન પિરસે તે જમવું પળ ફલાણું લાવ્ય
 ફલાણું લાવ્ય એમ કાંઈ ત્યાગી પુરુષને માગવું નહિ. ને જે વસ્તુ
 વધારે હોય ને પિરસનારો પિરસે તે જમવું અને જમવું ત્યારે જુક્ત
 આહાર કરવો કહેતાં શેર અથવા એથી ઓછો આહાર કરવો પળ
 શેરથી વધુ આહાર ત્યાગી સાધુને કરવોજ નહિ ને શેરથી ઓછો
 તે કરવો અને ત્યાગી સાધુને એક વસ્તુ જમવું અને ઘી, ગોઝ,
 સ્વાંડ, સાકર યુક્ત એવું જે ભગવાનની પ્રસાદિનું અન્ન હોય ને તે ત્યાગી
 સાધુને કોઈક આપે તો તે પ્રસાદીનું માહાત્મ્ય જાણીને ત્યાગી સાધુ
 તેમણે સ્વાધું નહિ. ને તે પ્રસાદીને હાથ જોડીને પગે લાગવું. એટલે તે
 પ્રસાદીનું અપમાન ન થયું ને ત્યાગી સાધુનો ધર્મ પળ રહ્યો. એવી રીતે
 છતાં દેહે પરમપદને પામવાની ઇચ્છાવાળા એવા જે સાધુ સન્યાસી
 પરમહંસ તેમણે વિવેક રાખવો. અને ગૃહસ્થ પોતાને ઘેર ત્યાગી સાધુને
 જમવાનું નોતરું આપે તો તેને ઘેર ફક્ત અન્ન માત્રની રસોઈ બ્રાહ્મણ પાસે
 કરાવવી. પળ તેમાં ઘી, ગોઝ, સ્વાંડ, સાકર, દૂધ, દહીં આદિક ગળ્યા
 ચિકણાદિક રસનો સ્પર્શ થવા દેવો નહિ. એવી રીતે ગૃહસ્થને ઘેર
 રસોઈ કરાવવી ને તેને ઘેર ભગવાનને નૈવેદ્ય ધરાવીને ત્યાગી સાધુને
 પ્રસાદ લેવો પળ ઘી ગોઝ આદિક રસ ત્યાગી પુરુષને જમવા નહિ.
 ત્યારે તેમાં કોઈક ગૃહસ્થને શંકા થાય જે એવા ત્યાગી સાધુ સન્યાસી
 પરમહંસ તે અમારું ઘી, ગોઝ, દૂધ, દહીં આદિક રસ તે જમે નહિ ત્યારે
 અમારું કલ્યાણ કેમ થાય એમ શંકા થાય તો તેનો ઉત્તર એમ છે. જે
 પંચવિપયના ત્યાગી ને નિર્વાસનિક બ્રહ્મરૂપ એવા જે મારા સાધુ તેને
 દર્શને કરીને તથા તેની સેવાયે કરીને જીવનું સાક્ષાત્કાર કલ્યાણ થાય

છે. હવે સેવા તે શું તો એવા સાધુની આજ્ઞામાં રહીને તેને અન્નવસ્ત્રાદિક જે જે જોઈએ તે ભાવેસહિત આપવું તેનું નામ સેવા છે. પળ ઘી ગોઝાદિક રસ સ્વરાવે કરીને કલ્યાણ થાતું નથી અને રસના સ્વાનારા તો જગતમાં ઘણાક મળે. પળ રસાદિક પાંચેવિષયના ત્યાગી સંત તે મલવા અતિશે દુર્લભ છે. માટે એવા નિર્વાસનિક સંત તેને એક શેર અન્ન જમવા આપે અને બીજે ઠેકાણે લાસ મળ ઘી ગોઝાદિક રસયુક્ત પકવાન કરીને હજારો યજ્ઞ કરે તોય પળ જે ત્યાગી સંતને એક શેર અન્ન જમાડ્યું તેના બરોબર તે યજ્ઞનું પુણ્ય થાય નહિ કેમકે યજ્ઞનું ફલ તો દેવાદિક લોકના સુખને પમાડે અને તે તો પુન્ય સ્ત્રુટે ત્યારે પાછો પડીને જન્મમરણને પામે છે, અને નિર્વાસનિક ને રસાદિક પાંચે વિષયના ત્યાગી એવા જે મારા સંત તેની સેવાયે કરીને તો અવિનાશી એવું જે મારું ધામ અક્ષર તેને પામે છે. માટે એવા સંતતો યત્કિંચિત અન્નવસ્ત્રાદિક થોડું પ્રદાન કરે તોય પળ પોતાનું અતિશય મોટું ભાગ્ય સમજવું અને એવા સંત તો જીવને મળે છે. ત્યારે તેનું કલ્યાણ થાય છે. માટે એવા સંતની ભાવે સહિત આજ્ઞામાં રહીને સેવા કરવો એજ ગૃહસ્થનું કલ્યાણ છે. ગૃહસ્થને પૈસા સ્વરચવાનો ને સેવા કરવાનો ઘણો ભાવ હોય તો તેને અમારાં મોટાં મંદિર છે. તેને વિષે ભારે ભારે પકવાન કરાવીને ઠાકોરજીને અન્નકુટ જમાડવો તથા બોજા ઉચ્છવ જે અમારા જન્મતિથિના તથા વસંતપંચમી ફૂલહોલ આદિકના ઉચ્છવને વિષે પળ પકવાન કરીને ઠાકોરજીને જમાડીને પછી બ્રાહ્મણાદિક સર્વે હરિજનને જમાડવા. એવી રીતે સંપત્તિ હોય તો સેવા કરવી. અને તેણે કરીને યળ તે સંત પ્રસન્ન થાય છે. અને તેના ઉપર મારી પળ કૃપા થાય છે.

અને તેનું કલ્યાણ થાય છે. માટે એવી રીતે સમજીને ગૃહસ્થને સંતની સેવા કરવી પળ સાધુને ધી ગોઝાદિક રસ સ્વરાવવા તેણે કરીને કલ્યાણ થાતું નથી. માટે વિષયના ત્યાગીને નિર્વાસનિક એવા જે અમારા સંત જેનું શેર અન્ન જમે છે. તેને કોટિયજનું પુણ્ય થાય છે. અને જે ત્યાગી થઈને ધી ગોઝા આદિક રસ સ્વાય છે. તેને પોતાના ધર્મની પળ સ્વર પડતી નથી. કેમકે સર્વે ઇન્દ્રિયોનું મૂળ રસના ઇન્દ્રિય છે. રસનાયે રસ સ્વાય તે તો રાગી કહેવાય. પળ તે ત્યાગી કહેવાય નહિ. કેમકે રાગ વિના પદાર્થનું ગ્રહણ થાય નહિ. માટે તે તો બદ્ધ કહેવાય તે પળ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે. જે “બદ્ધોહિ કો યો વિષયાનુ રાગી”—અર્થ બદ્ધ કોણ જેને વિષયનો રાગ અને વઢી જીવના અનાદિના શત્રુ જે કામ લોભાદિક દોષ તેને રસ સ્વરાવીને પોષણ કરે છે. માટે તેનો ધર્મ રહેવા દેશે નહિ. જેમ પોતાનો શત્રુ હોય. તેને પોતાની પાસે રાખીને. તેને હથીઆર બંધાવીને ને વઢી તેનો વિશ્વાસ કરીએ તો તે શત્રુ જરૂર તેને મારશે પળ મૂકશે નહિ તેમ જીવના સ્વેસ્વરા શત્રુ કામાદિક છે. તેનો જે ત્યાગી થઈને વિશ્વાસ કરે છે. કહેતાં શત્રુને ધી ગોઝા આદિક રસ સ્વરાવીને વઢીયા કરે છે. માટે શત્રુ તેનું ધર્મ-રૂપી માથું જરૂર કાપશે કહેતાં ત્યાગીના ધર્મ જે નિષ્કામ નિર્લોભ, નિઃસ્વાદ નિઃસ્નેહ, નિર્માન તે થકી ભટ્ટ કરશે. ને મોક્ષના મારગ થકી પાઠી નાસશે. માટે મોક્ષની ઇચ્છાવાળા એવા જે અમારા આશ્રિત ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેને રસાદિક પાંચે વિષયનો ત્યાગ કરવો. એજ ત્યાગી સાધુ પુરુષનો ધર્મ છે. તે ઉપર અષ્ટાવક્રનું વચન છે. મોક્ષસ્યેચ્છાચે દ્વિષયાન્ વિષવત્ ત્યજ અર્થ જો મોક્ષને ઇચ્છે તો વિષયને

વિષની પેટે તાજ; માટે સર્વ વિષયનું મૂલ ને સર્વે દોષને પુષ્ટ કરનારો
 એવો જે સ્વાદવિષય તેનો ત્યાગી પુરુષે ઉરથકી ત્યાગ કરવો. કહેતાં
 અમે કહ્યા જે જે નિયમ તેને દૃઢ કરીને પાઠવાં પણ તે નિયમનો
 ભંગ ક્યારેય કરવો નહિ. અને જો ક્યારેય જાણે અજાણે તે નિયમનો
 ભંગ થઈ જાય તો તે પાપનું નિવારણ તત્કાલ કરવું કહેતાં જે નિયમનો
 ભંગ થઈ ગયો હોય તે વાત મોટા સંતને કહેવી પછી તે મોટા સંત
 જેવી રીતે પાપ નિવારણનો માર્ગ બતાવે તેવી રીતે કરવું હવે તે પાપ-
 નિવારણ કરવાની રીત કહીએ છીએ જે અગ્નિએ કરીને પકવ્યું જે અન્ન
 તે જો ભગવાનને નૈવેદ્ય ધરાવ્યા વિના જમાય તો એક ઉપવાસ કરવો.
 અને ભગવાનની પ્રસાદી ધિનાનું ચંદન તથા પુષ્પની માળા તેનું ધારણ
 કરાય તો એક એક ઉપવાસ કરવો અને ભગવાનની પ્રસાદી એવું જે
 સુગંધીમાન તેલ ફૂલેલ અત્તર તેને શરીરે ચોપડાય તથા નાગરવેલનાં
 પાનનાં બોડાં સોપારી એલચી જાયફલ જાવંત્રી લવંગ પૂ આદિક જે
 મુખવાસ તેને સ્વાય તો એક એક ઉપવાસ કરવો અને ભગવાનની
 પ્રસાદી એવું જે રાંધેલું અન્ન તથા ભગવાનનું ચરણામૃત તે શુદ્ધ બ્રાહ્મણ
 વિના બીજા વરણનું સ્વાય પીવાય તો એક ચાંદ્રાયણવ્રત કરવું અને
 અજાણમાં મધ પીવાઈ જવાય તથા માંસનું ભક્ષણ થઈ જાય તો એક
 મહિના સુધી ધારણાંપારણાં નામે વ્રત કરવું અને લિલાગરમાંગનો રસ
 તથા ગાંજો તથા માફર માજમ તમાકું અફીણ આદિક જે ન સ્વાપિવા
 યોગ્ય વસ્તુ તે જો ક્યારેક અજાણમાં સ્વાય પીવાય તો ત્યાગી સાધુ જે
 તે એક એક ઉપવાસ કરે. અને ધી ગોઠ દૂધ દહીં સ્નાંડ સાકર યુક્ત
 ભગવાનની પ્રસાદી હોય તો તેને એક પૈસામારથી વધુ રસના હિન્દ્રિયને

વંશ થઈને અજાણમાં સ્વાઈ જવાય તો એક એક ઉપવાસ કરવો તથા ડુંગળી લસણ તથા ગાઢ્યા વિનાનું પાણી તથા ગાજર રતાઠું સૂરણ આદિક કંદમૂલ તેને સ્વાયપીવાય તો એક ઉપવાસ કરવો. અને આ કહ્યાં જે નિઃસ્વાદિ વર્તમાનનાં નિયમ તેને જે ત્યાગી સાધુ દૃઢ કરીને પાઠશે. તેનો સ્વાદરૂપી જે જીવનો મોટો શત્રુ તે મૂલમાંથી નાશ પામી જાશે. અને તેને નિષ્કામ એવી જે મારી ભક્તિ તે દૃઢ થાશે અને જ્યાં સુધી રસના ઇન્દ્રિયને નથી જીતી. ત્યાં સુધી કોઈ પણ સાધુપુરુષ જે તે જીતી છે ઇન્દ્રિયો જેણે એવો નથીજ થાતો અને રસના ઇન્દ્રિયને જીતે છે. તોરેજ તેણે સર્વે ઇન્દ્રિયો જીતી છે. એમ કહેવાય છે. માટે રસના ઇન્દ્રિયને રુડો રીતે જીતવી અને પૂર્વે જે મોટા સાધુ પુરુષ થયા છે. તે પણ આહારને નિયમે કરીનેજ રસના ઇન્દ્રિયને જીતી ને મોટો પદવીને પામ્યા છે. માટે ત્યાગી સાધુ પુરુષને આહારને નિયમે કરીનેજ રસના ઇન્દ્રિયને જીતવી. હવે તે આહારને નિયમમાં કરવાની રીત કહીએ છીએ. જે રસે સહિત એવું જે અન્ન તે અતિશય થોડુંજ સ્વાય તેણે કરીને પણ રસના ઇન્દ્રિય નથી જીતાતી તથા રસે રહિત એવું જે અન્ન એકવાર અતિશે જ્ઞાનું સ્વાય તેણે કરીને પણ રસના ઇન્દ્રિય નથી જીતાતી તે માટે દેહનો રક્ષક એવો જે આહાર તે યુક્તજ કરવો. કહેતાં રસે-રહિત એવું જે અન્ન તે યુક્ત કહેતાં પોણોશેર તથા શેર એક વચ્ચત સ્વાયું તે પણ ગીતામાં કહ્યું છે જે આહારવિહાર છે યુક્ત જેને એવો જે યોગી તેને યોગ સિદ્ધ થાય છે. તે માટે ત્યાગી સાધુને પણ નિયમે કરીને આહાર યુક્ત કરવો તો તેને રસના ઇન્દ્રિય જીતાય છે. અને એવી રીતે સ્વાદના જે દોષ તથા સ્વાદને જીતવાના જે ઉપાય તે અમે સમને

કહ્યા. અને હવે સ્નેહના જે દોષ તથા તે સ્નેહને નાશ કરવાને અર્થે જે ઉપાય તેને અમે કહાણ છીએ તે તમે સાંભળો. ॥

ત્યાગ કર્યો છે સંસાર જેણે એવા જે અમારા આશ્રિત ત્યાગી સાધુ સમ્યાસી પરમહંસ તેને દેહનાં સગાંસંબંધીને વિષે સ્નેહ રાખવો નહિ. તથા દેહને પોષણ કરે એવાં જે માથિક પદાર્થ તેમાં સ્નેહ કરવો નહિ. તથા પોતાના દેહને વિષે પળ ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસને પ્રીત રાખવીજ નહિ. પોતાના દેહને વિષે અતિશય પ્રીતિ રાખે છે. તે તો ધોર નર્કમાં પડે છે કેમકે દેહ છે તેજ ધોર નર્ક છે. માટે તે દેહમાં જેને અતિશય પ્રીતિ તેને નારકી જાણવો. ત્યારે તેમાં કોઈને એમ શંકા થાય કે જે દેહને ધોર નર્ક કેમ કહ્યો એમ શંકા થાય તો તેનો ઉત્તર એમ છે. તેના ઉપર સામાન્ય શ્લોકઃ । કો વાસ્તે ધોરોઃ નર્કઃ સ્વદેહઃ ।

અર્થઃ—ધોર નર્ક તે કીયું તો સ્વદેહ કહેતાં પોતાનો દેહ તેજ નર્ક છે. તેના ઉપર દૃષ્ટાંતઃ—જે આલા ચામડાનું કુંડલું હોય તેમાં ઘી તેલ તથા મધ તથા ટાંક સાકર તે મર્યું હોય તો તે એક વરસ દહાડા સુધી બગડે નહિ અને શરીરમાં નાખતાં વેત નર્ક થઈ જાય છે. માટે જો તે દેહ નર્કની સ્થાળ છે. તે ઉપર સુરેશ્વરાચાર્યે કહ્યું છે. જે અનેક પ્રકારના પક્ષવાન જમીને સવારે દિશાયે જાય ત્યારે તેની વિષ્ટા થાય છે. તેને કોઈ વિષ્ટા કહે. તે વાતનું દુઃખ લાગતું નથી કાં જે તેને તો નર્ક જાણ્યું છે અને પોતાના દેહને તો જાણ્યો છે જે એ તો બરાસ કપુરનો છે. તથા કંચનનો છે. પણ જે પક્ષવાન જમ્યો હતો. તેની વિષ્ટા થઈ અને દેહતો વઢી અન્ન જે જારબાજરી તેનો થયો છે. માટે દેહ તો વિષ્ટા થકી પણ નઠારો છે. કાં જે દેહ તો અન્નનો

થયો છે. માટે ધોર નર્ક તે દેહ છે. ને વઢી એ દેહ જે દહાડાથી અન્ન જમતો થયો છે તે દહાડાથી વિષ્ટા એકઠી કરી હોય તો તે દેહ જેવડુંજ પૂતલું થાય. તે માટે ધોરનર્ક તે સ્વદેહ એવું સુરેશ્વરાચાર્ય બોલ્યા છે માટે જે કોઈ દેહને દુઃખે દુઃખ માને છે ને દેહને સુખે સુખ માને છે ને દેહની પુષ્ટિ એ પુષ્ટિ માને છે. ને દેહને દુબળે દુબળો માને છે. ને દેહને કાળે કાલો માની ને દેહને ગોર ગોરો માને ને દેહને રોગે રોગી માને ને દેહને બેરે બેરો માને. દેહને કાળે કાળો માને ને દેહને જોબને જોબન માને ને દેહની વૃદ્ધા એ વૃદ્ધ માને ને દેહને મૂલે મૂલ્યો માને ને દેહને જમે જમ્યો માને તે આત્મા ધોરનર્કમાં પડ્યો છે. કેમકે તે દેહમાં પોતાપણું માને છે. માટે જેવી મતિ તેવી ગતિ. તે સારું ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમને દેહમાં સ્નેહ પ્રીતિ રાખવી નહિ અને દેહમાં પ્રીતિ રાખીને તે દેહને પુષ્ટ કરે એવા રસાદિક વિષયને ભોગવે છે તે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ કહેવાય નહિ. કેમકે ધોરનર્કરૂપ જે દેહ તેમાં તેણે પ્રીતિ રાખી માટે તે નારકી અને વઢી તે દેહમાં શી વસ્તુ ભરી છે તેને કહું તે સાંભળો. જેણે કરીને દેહાભિમાન જાય અને દેહાભિમાન જાય તો જીવન્મુક્ત થાય. હવે દેહ મૂળ તો માતાપિતાથી ઉત્પન્ન થયો છે. કહેતાં પિતાનું તો વીર્ય અને માતાનું રુધિર એ બે વસ્તુમાં શું સારું. વઢી તે બે વસ્તુ શેમાં શમાણી. તોઆલા ચામડામો લોહીનો પચપચ્યો વાટકો હોય તેવું કમલ છે: તેમાં બાધર સરસ્વી નાડાનાં નાંગરણાં તે મધે દેહ નિપજો છે. અને બહાર આવ્યા પછી તો દેહની શી અવસ્થા બની તો શરીરમાં સાત ધાતું છે. તે સાત ધાતુઓ કહ તો ત્વચા, રુધિર, માંસ, મેદ, અસ્તિ, મજ્જા, શુક્ર એ સાત ધાતુ તેમાં જેને જેને દેહથી

બહાર નીકળ્યા પછી અડીએ તો અમડાઈએ. વઠી દેહમાં ષટ્કોશ છે તે કીયા તો ત્વચા, રુધિર, માંસ, મેદ, અસ્તિ, મજ્જા એ છો કોષ વઠી દેહમાં આટલા કુંડ છે એક નર્કનો, બીજો મૂત્રનો, ત્રીજો અગ્નિનો, ચોથો લાલનો, પાંચમો પીઠા પિત્તનો, છઠ્ઠો લિંટનો, સાતમો પિયાનો એ સાત કુંડ નર્કના છે. તથા ક્રમિયા આદિક જંતુ દેહમાં મર્યા છે. અને વઠી તે દેહમાં ઉત્તમ જે મુખ તેમાં આંગઠી ઘાલીએ તો ઝેઠી થાય અને અધમ જે ગુદા તેમાં હાથ ઘાલીએ તો વિષ્ટાઠો થાય અને ઉપસ્થ ઇન્દ્રિયમાં આંગઠી ઘાલીએ તો મુતરાઠી થાય અને આંખમાં અઢાડીએ તો પિયાઠી થાય અને કાનને આંગઠી અઢાડીએ તો પાચાઠી થાય માટે બહારભિતર એકે ઠેકાણે દેહમાં ઉત્તમ વસ્તુ નથી માટે જેને તે દેહને વિષે અભિમાન છે. કહેતાં દેહને પોતાપણું માને. ને દેહને જમે જમ્યો માને છે ને દેહને મૂલ્યે મૂલ્યો માને છે ને દેહને જન્મે જન્મ્યો માને છે ને દેહને મરણે મરણ માને છે ને દેહની જાત્યે જાત માને છે ને દેહની વરણે વરણ માને છે ને દેહને આશ્રમે આશ્રમ માને છે ને તેનું મનમાં અભિમાન ધરે છે, તે આત્મા તો ધોરનર્કમાં પડ્યો છે માટે તેને ધોરનાર્કી કહીએ ને તેને મહાઅધમાઅધમ કહીએ તથા તેને નિત્ય-વદ્ધ કહીએ માટે જેને દેહમાંથી સ્નેહ ટઢ્યો તેને મુક્ત કહીએ. માટે અમારા આશ્રિત એવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમણે પોતાના દેહને વિષે રજમાત્ર પ્રીતિ રાખવી નહિ તથા દેહઇન્દ્રિયોને પ્રિય લાગે તેવા જે પાંચ ઇન્દ્રિયોના પાંચ વિષય તેમાં પ્રીતિ રાખવી નહિ તથા પોતાના દેહના સંબંધીને ઘેર ત્યાગીએ જવું નહિ તથા તે સંબંધીને કાંઈક હાનિ વૃદ્ધિ થાય તો તેમાં હરસ્વશોક કરવો નહિ તથા તે સંબંધીનું

મરણ થાય તેનું સૂતકસ્નાન કરવું નહિ તથા તે સંબંધીને આફતકાલ આવી પડે તો પળ ત્યાગી પુરુષે તેમને કાંઈક આપવું અપાત્રવું નહિ તથા શરીરે તેલ ચોઢીને નહાવું નહિ તથા ત્યાગીને ડના પાળીએ નહાવું નહિ તથા એક મહિનો પૂરો થાય ત્યારે વત્તુ કરાવવું પળ મહિનો પૂરો થયા મોર ન કરાવવું અને વત્તુ કરાવવું ત્યારે કક્ષ ઉપસ્થ ને શિશ્વા એ ત્રણે ઠેકાણાં વર્જિને કરાવવું અને ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેને જમવા બેસવું ત્યારે મોઢુ, મરચું, અથાણું, પાપડ, દાઢ, શાક, કડો ને છાસ એ આઠવાનાં તે માગવાં નહિ અને પીરસનારો એની મેઢે પીરસે ને પોતાને જોયતું હોય તો લેવું પળ મને પીરસવા આવે તો ઢીક એવી ઇચ્છા મનમાં ના રાખવી ને જમતાં જમતાં તો એક ભગવાનને જ સંભાલવા પળ સ્વાવામાં વૃત્તિ રાખવી નહિ. અને ત્યાગી પુરુષને દિવસે સૂવું નહિ તથા વ્રત ઉપવાસ કયોં હોય તે દિવસે તો ચારે આશ્રમવાઢા તેમને કોઈને સૂવું નહિ. અને ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમણે ઘોઢું, બઢદ, ગાય, મેંસ આદિક કોઈ પશુ તેને વિષે સ્નેહ રાખવો નહિ કેમકે પૂર્વે ભરથ રાજાએ મૃગલામાં સ્નેહ કયોં હતો તો તેને મૃગલું થાવું પડયું ને મહાદેરાન થયા માટે ત્યાગી સાધુને પશુપક્ષિમાં પ્રીતિ રાખવી નહિ તથા ઘર હેતર હવેલો વાઢી મેઢી તથા આંવા રાળ આદિક કોઈને વિષે ત્યાગી પુરુષે પ્રીતિ કરવી નહિ. અને વલ્લ, ઘરેણાં, પૈસા, સોનામ્હોર, હિરામોતીક આદિ દ્રવ્યપદાર્થ તેને વિષે પ્રીતિ કરવી નહિ. અને જે ત્યાગી થઈને ભગવાનને ભગવાનના નિર્વાસનિક સંત તે વિના બીજે ઠેકાણે પ્રીતિ કરે છે તેને તો જ્ઞાન જેવો જાળવો કેમકે જ્ઞાન હોય તે ડલઢી કરીને પાહુ સ્વાય છે. તેમ જે સંસારનો ત્યાગ કરીને

પાછો સંસારી પદાર્થમાં પ્રીતિ કરે તેને પણ તે જ્ઞાનજેવો જાણવો. માટે ત્યાગી સાધુને કોઈક માયિક પદાર્થમાં પ્રીતિ કરવી નહિ. અને આ કદ્દાં જે સર્વે નિયમ તેને જે દૃઢ કરીને પાઠશે તેને સ્નેહરૂપી જે મહા મોટો શત્રુ તે નાશ પામી જશે તે તેને મારે વિષે ને મારા નિરવાસનિક સંત તેને વિષે અચ્છપ્રીતિ થાશે ને તેનો આત્મા બ્રહ્મરૂપ થઈને અક્ષરધામને પામશે. અને જે ત્યાગી સાધુ થઈને પ્રથમ ત્યાગ કર્યા એવાં જે પોતાના સંબંધી તેને વિષે વઢી પાછો આસક્ત થાય છે. તે આસક્ત થનારો જે ત્યાગી સાધુ તે જે તે શાસ્ત્રે નિષેધ કર્યા એવા જે ચોરી સુરાપાનાદિક કર્મ તેને પણ નિશ્ચેજ કરશે. માટે એવાનો જે સંગ તે બીજા ત્યાગી સાધુને કરવો નહિ. અને જે ત્યાગી સાધુ થઈને એવી રીતે પોતાના દેહના સંબંધીને વિષે જ્યાં ત્યાં આસક્ત થાય છે. તે ત્યાગીને તો નિત્યે પંચમહાપાપ લાગે છે. તે પંચમહાપાપ તે કયાં તો એકતો બ્રહ્મહત્યા કરવી બીજું મદ્યપાન કરવું ત્રીજું સુવર્ણની ચોરી કરવી ચોથી ગુરુહીનો સંગ કરવો ને પાંચમો એ ચારમાંહિલા કોઈકનો સંગ કરવો. એને પંચમહાપાપ કહીએ માટે દેહાભિમાને કરીને પોતાના સંબંધીમાં આસક્ત થયાનું એવું પાપ છે. તે સારું સ્થુલ સૂક્ષ્મને કારણ એ ત્રણ દેહથી નોંખું એવું જે પોતાના આત્માનું સ્વરૂપ તેનો નિશ્ચય કરીને તે જીવાત્મા બ્રહ્મ છે. અને સુખરૂપ છે કહેતાં દેહગેહાદિક જે માયિક પદાર્થ તેને કરીને સુખી થાય એવો નથી એ તો પોતાને સુખ કરીને તથા ભગવાનને સુખે કરીનેજ સુખીયો થાય એવો છે. અને જે માયિક પદાર્થ તે તો અતિશય દુઃસ્વરૂપ છે. નાશવંત છે. તુચ્છ છે. એમ જાણીને તે સર્વે દેહગેહાદિક માયિક પદાર્થ તે થકી સ્નેહે રહિત થાવું પણ કોઈમાં આત્મકિરાસલ્લી

નહિ. અને ત્યાગી પુરુષ જે તે મારી નવ પ્રકારની ભક્તિ કર્યા વિના
 એક ક્ષણ માત્ર કાલને પણ વ્યર્થ તો કયોરેય ન જાણે. ને અસત્કથા
 જે ગ્રામવારતા તેનો તો ઉરથકો ત્યાગ કરે કેમકે જે ગ્રામ વાર્તા છે.
 તે તો ભગવાનની ભક્તિમાં અતિશય વિઘ્ન કરનારી છે. માટે ત્યાગી
 સાધુને કોઈની આજીવિકા વૃત્તિ તથા ગામ ગરાસ છેતરવાડો તે
 સંબંધી જે મનસુબો વિચાર તેને કરવો નહિ તથા તેને સાંભળવો નહિ.
 તથા કોઈ પરસ્પર દ્રવ્યાદિક પદાર્થને લેતા દેતા હોય તેને વિષે પોતે
 વચમાં રહીને લેવા દેવાડે નહિ તથા તેમાં પોતાની સાહ્ય કરે કરાવે
 નહિ. હવે ગ્રામ્ય વાતો તો કહ તો રાજાના રાજ્યકાજ સંબંધો જે વાર્તા
 કરવી. તથા કોઈના જયપરાજયની વાત કરવી તથા વસ્ત્રાલંકારને નગર
 તેમની શોભાનું વર્ણન કરવું એ સર્વે ગ્રામ્યવાર્તા છે. તથા ઘો ગોઠ સ્વાંડ
 સાકર દૂધ દહીં આદિક ષટ્ રસ તેના યુક્ત જે નાના પ્રકારનાં
 પક્ષવાન તેના સ્વાદની જે વાર્તા કરવો તથા સેડ તથા વગજ વ્યાપાર
 તથા નાના પ્રકારના કારીગરોનો કારોગરો તથા ઘોડા પાલસો રથ
 આદિક વાહન તેનું વર્ણન ન કરવું એ સર્વે ગ્રામ્યવાર્તા છે. તથા ગાય મેંસ
 બઢદ તથા વૃક્ષ આદિક નાનાં પ્રકારનાં પદાર્થ તથા નાના પ્રકારનાં
 આયુધ સર્વેનું જે વર્ણન કરવું તે સર્વે ગ્રામ્યવાર્તા છે. માટે એ આદિક
 જે ગ્રામ્યવાર્તા તેને ત્યાગી પુરુષ જે તે કરે નહિ તથા સાંભળે પણ
 નહિ અને આ જે સર્વે નિયમ કહ્યા તેમાંથી જે જે નિયમનો જો કદા
 પિંમંગ થાય તો તેનું પાપ નિવારણ નક્કાઝ કરવું હવે તે પાપનિવારણ
 કરવાની રીત કહોએ છીએ જે ત્યાગી પુરુષ જે તે મત્રાગમાં પોતાના
 સંબંધીના ઘરને વિષે જેટલા દિવસ નિવાસ કરે તેટલો ઉપાસ કરવા

તથા પોતાનો પિતાં તથા સગો ભાઈ તથા સગી બ્હેન તથા સસરો એ આદિક જે સમિપ સંબંધી તેને ઘેર જમવા જાય તથા તે સંબંધોને અન્નાદિક પદાર્થ અપાવે તથા તે સંબંધીએ આપ્યું જે કંઈક પદાર્થ તેનું ગ્રહણ કરે તથા રોગાદિક આપત્કાલ પડયા વિના ટાટલા ઉપર સૂવે તથા છીંદ ઓઢેલું પાથરેલું ગોદડું તેને ઓઢાય પથરાય તો સર્વેને વિષે એક એક ઉપવાસ કરવો. અને પ્રથમ કહી જે ગ્રામ્યવાર્તા તેને જો આદર થકી કહે અથવા સાંભળે તો ત્યાગી સાધુ જે તે એક ઉપવાસ કરે અને આ જે સર્વે સ્નેહને નાશ કરવાના ઉપાય કહ્યા તે ઉપાય કેવા છે તો મુક્ત અને મુમુક્ષુ એવા જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમને પોતાના અંતઃકરણનાં સદાય ધારવા યોગ્ય છે અને સ્નેહાદિક દોષરહિત એવા જે મોટા સંત તેનો સમાગમ કરવો તથા મારો ઉપાસનાત્મકિત કરવી તેણે સહિત જે આ કહ્યા સર્વે ઉપાય તે મોક્ષરૂપી ફલને આપે એવા છે. એવી રીતે સ્નેહના જે દોષ તથા સ્નેહને જીતવાના જે ઉપાય તે અમે તમને કહ્યા અને હવે માનના જે દોષ તથા તે માનને જીતવાના જે ઉપાય તેને અમે તમને કહીએ છીએ. તેને તમે સાંભળો.

નિર્માની એવા જે મોટા સંત તેનો સમાગમ કરીને માનનો ત્યાગ કરવો કેમકે માને કરીને આત્માનું અતિશય મુંડું થાય છે. તથા માન થકી ક્રોધ થાય છે. ને તે ક્રોધે કરીને દેહને વિષે અતિશય અહંબુદ્ધિ થાય છે તથા માને કરીને વિવેકનો નાશ થઈ જાય છે. તથા માને કરીને નિર્દયપણું થઈ જાય છે. તથા માને કરીને હિંસા થાય છે તથા માને કરીને મોટા સંતને નમાતું નથી તથા માને કરીને ધર્મજ્ઞાન વૈરાગ્ય

ભક્તિ આદિક જે સદગુણ તે દુર્ગુણરૂપ થઈ જાય છે, તથા માને કરીને જપતપ આદિક અનંત સાધનનું ફઠ તે સર્વે તત્કાલ વઢીને મસ્મ થઈ જાય છે તથા માને કરીને દંભ કરાય છે. તથા માને કરીને મચ્છર થાય છે. કહેતાં માનથકી કોઈનું સારું દેખીને સ્વમી શકાય નહિ. તથા માને કરીને અંતઃકરણમાં પરિતાપ વર્ત્યા કરે છે. તથા માને કરીને વિષયનો ત્યાગ થતો નથી તથા માનેકરીને સંતના સમાગમમાં અશ્વંડ રહેવાતું નથી તથા માનેકરીને પ્રગટ મારું સ્વરૂપ ઓઢાવાતું નથી. તથા અમારા સંત નિર્વાસનિક તે પળ ઓઢાવાતા નથી. તથા માને કરીને ડલટો ભગવાનને ભગવાનના સંતનો દ્રોહ કાચ છે. ને તે પાપે કરીને મહાદુઃસ્વને પામે છે. તે પૂર્વે કંસ, રાવળ, હરણાકંસ દૂર્યોધન આદિક ઘણા રાજા તે માનેકરીને મહાદુઃસ્વને પામ્યા છે. માટે પોતાના આત્માના મોક્ષને ઇચ્છતા ઇવા જે લ્યાગી સાધુ તેને રજમાત્ર માન રાખવું નહિ. અને વઢી માન કેવું છે. તો દેહની અવસ્થા તપ વિદ્યાને જ્ઞાન તેને કરીને અતિશય મોટા ઇવા જે બ્રહ્મવેત્તા સાધુ તેમનું જે અપમાન કરવું તેના દોષને જાણતા ઇવા જે પુરુષ તે પળ માનથકા તે સાધુનું અપમાન કરે છે અને વઢી કોઈને પૂજવા યોગ્ય નહિ તથા સમર્થપળ નહિ, ઇવો જે પુરુષ તેને માનથકી પોતાને વિપે પૂજવાપળાની તથા સમર્થપળાને બુદ્ધિ થાય છે. કહેતાં હું પૂજવા યોગ્ય હું તથા હું સમર્થ હું એમ તેને માનથકી મનાય છે. માની તથા પુરુષને માનથકી સંત સાથે વાદવિવાદ કરાય છે. તથા સંત સાથે બરોબરીયાપણું થાય છે. તથા માનેકરીને સંતને નમાતું નથી તથા સંત આગઢ અઢ્ઢડપણે રહેવાય છે. તે સર્વે માનથકી થાય છે. તથા માને કરીને સમાને વિષે મોટા સાધુની

આગળ બેસાય છે. તથા માનેકરીને દેવતાને નમાતું નથી તથા માને કરીને મોટા સંતનો પક્ષપાત થાય છે અને માનેકરીને પોતાની ઉપર સંતની પ્રસન્નતા તથા કૃપા તે નિશ્ચય થાતી નથી. એ આદિ અનંત મોટા મોટા દોષ તે માનને વિષે રહ્યા છે. માટે એવા અપાર દોષે યુક્ત-માન છે. તે સારું ભગવાનની પ્રસન્નતાને હ્ચ્છતો એવો જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તે જે તે માનનો ત્યાગ કરે અને માનને ત્યાગ કરવા થકો મુક્ત પુરુષને તથા મુમુક્ષુ પુરુષને પરમસુખ થાય છે. અને પૂર્વે કેટલાક હરિશ્ચંદ્ર આદિકરાજા તે માનનો ત્યાગ કરીને પરમમોક્ષને પામ્યા છે. અને હવે તે માનને જીતવાના જે ઉપાય તેને કહોએ છીએ તે તેમ સાંભળો. જે આત્મા અનાત્માનો વિવેક કરવો કહેતાં અનાત્મા જે દેહ ઇન્દ્રિયો અંતઃકરણ તથા વિષયને પંચભૂત એ સર્વે માયાનું ટોલું કહેતાં ત્રણ દેહ જે સ્થૂલ સૂક્ષ્મને કારણ તથા દશ ઇન્દ્રિયો શ્રોત્રત્વચા ચક્ષુ રસનાને ગ્રાણ એ પાંચ ઇન્દ્રિયો અને વાકૃપાણી પાદપાયુ ને ઉપસ્થ એ પાંચ કર્મ ઇન્દ્રિયો અને પૃથ્વી જલ તેજવાયુને આકાશ એ પંચભૂત અને તે પંચભૂતને દશ ઇન્દ્રિયો. એ પંદર તત્ત્વનો સ્થૂલદેહ છે. અને મનબુદ્ધિ ચિત્ત ને અહંકાર એ ચાર અંતઃકરણને શબ્દ સ્પર્શ રુપ રસ ને ગંધ એ પાંચ વિષય અને પાંચ વિષયને ચાર અંતઃકરણ એ નવ તત્ત્વનો સૂક્ષ્મ દેહ છે. અને એ ચોવીસ તત્ત્વનું થયું પિંડને ને બ્રહ્માંડ તેને વિષે જે અજ્ઞાને કરીને વાસના એનું નામ ત્રીજો કારણદેહ છે. અને તે ત્રણ દેહની ત્રણ અવસ્થા છે. જાગૃત્ સ્વપ્ન સુષુપ્તિ અને ત્રણ ગુણ રજઃ તમઃ ને સત્ત્વ એ સર્વે ક્ષેત્ર એટલે જડરુપને મિથ્યારુપ માયા અને ક્ષેત્રજ્ઞ એવો જે આત્મા ને એ દેહાદિક સર્વેનો પ્રકાશનારો તે માયિકભાવે રહિત

ને અસ્ત્રંદ અવિનાશી ચૈતન્ય વ્યાપકને જાણનારો એવો જે આત્મા તેને પોતાનું સ્વરૂપ જાણવું એવી રીતે સત્ય અસત્યનો વિવેક કરીને પછી એ આત્માને અક્ષરબ્રહ્મરૂપ જાણીને તે અક્ષરબ્રહ્મના પ્રકાશક પ્રત્યક્ષ પરબ્રહ્મ ભગવાન છે. તેને વિષે પ્રીતિ કરીને વિવેકી એવા જે ત્યાગી સાધુ તેમણે માનનો સર્વે પ્રકારે ત્યાગ કરવો અને કોઈ જીવ પ્રાણોમાત્રનો હિંસા ન કરવી તથા કોઈને ગાળ દેવી નહિ તથા પોતાને કોઈક અજ્ઞાની મનુષ્ય ગાળો દે તથા મારે તથા ધૂલ નાખે તથા નિંદા કરે તો તેનું નિર્માનીપણે આત્મસ્થિતિમાં રહીને તેનું સહન કરવું પણ તેને કરીને ત્યાગી સાધુને ક્રોધ ન કરવો તથા તેને સામી ગાળ ન દેવી તથા મારવો પણ નહિ ને તેનું મનમાં મુંડું થાય એવો સંકલ્પ પણ ન કરવો ને તેનું સારું થાય એવો આશીર્વાદ આપવો એવી રીતે નિર્માનીપણે વર્તવું એજ ત્યાગી પુરુષનો ધર્મ છે. પણ માને કરીને કોઈના ઉપર ક્રોધ કરે તે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ કહેવાય નહિ અને માનનો તથા ઈર્ષાનો સર્વે પ્રકારે ત્યાગ કરીને જે ભગવાનની ભક્તિ કરે છે. તેજ પરમપદને પામનારા ત્યાગી સાધુ કહ્યા છે. પણ માન ઈર્ષાવાળો હોય તે ત્યાગી સાધુ કહેવાય નહિ અને પૂર્વે નારદ સનકાદિક શુકદેવ જડભરતાદિક જે જે મોટી પદવીને પામ્યા છે તે પણ માનનો ત્યાગ કરીને તથા મોટા પુરુષને વિષે જે વિનય કરવો કહેતાં મોટા સંત આગળ નમ્રપણે સરલ સ્વભાવે યુક્ત વર્તવું તેણે કરીને જ પામ્યા છે. પણ માનને રાખીને કોઈ મોટી પદવીને પામ્યા નથી કેમકે માન જેવો કોઈ મોટો શત્રુ જીવને સૂદમ ચોર દુઃખ દેનારો નથી અને અધર્મનો જે સર્ગ તે સર્વેની ઉત્પત્તિનો કરનારો પણ માન છે. અને વઠી જપ તપ દાન પુણ્ય યોગ યજ્ઞ એ આદિક અપરિમિત સાધન

જીવને મોક્ષના પમાડનારાં તે સર્વેને માન જે તે ક્ષણ માત્રમાં બાઝીને ભસ્મ કરી નાખે છે. પળ તેની તે જીવને ભાન રહેવા દે નહિ એવો મહાસૂક્ષ્મ ચોર આકાશની તન્માત્રારૂપ જે માન તેને વિવેકી એવા જે ત્યાગી સાધુ તે રાખે નહિ કેમકે પૂર્વે પળ મોટી મોટી પદવીથકી ઘળાક સાધુ સન્યાસી આદિકને માને પાડી નાખ્યા છે. તથા દક્ષપ્રજાપતિનું પળ માને મસ્તક છેદાવ્યું છે. અને બીજા ગૃહસ્થ રાજા હિરણ્યકશિપુ તથા રાવળ તથા શિશુપાલ દુર્યોધનાદિક ઘળાકને માને કુટુંબસહિત નાશ કરી નાખ્યો છે. માટે એવો જે દુષ્ટ નીચ માન તેનો ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસે સર્વેપ્રકારે ત્યાગ કરવો. અને અપાર દોષે યુક્ત એવું જે માન તે તો ગૃહસ્થને પળ રાખવું નહિ. અને આવી રીતનો વિચાર કરીને માનનો સર્વેપ્રકારે ત્યાગ કરીને મારી ભક્તિ કરવી તથા તપ કરવો અને તપ ત્યાગ કરવો તથા બ્રહ્મચર્યાદિક ધર્મ પાઠવો તેને વિષે જે માન તેનો તો ત્યાગ ક્યારેય ન કરવો. એ ધર્મ પાઠવામાં ને વિષયનો ત્યાગ કરવામાં તો માન રાખવું કહેતાં કોઈ ભગવાનની ભક્તિમાંથી ને તપત્યાગમાંથી તથા ધર્મ પાઠવામાંથી પાડવા આવે તો તેના પાડ્યા પડવું નહિ. ને ત્યાં તો માન રાખવું કેમકે એ માન છે તે તો અવિનાશી ને ગુણાતીતને માયાપર એવું જે મારું ધામ અક્ષરબ્રહ્મ તેને પમાડનારું છે. માટે તેને તો શિરસાટે રાખવું અને તે સિવાય બીજે સર્વ ઠેકાણે માનનો ત્યાગ કરીને સરલસ્વભાવે યુક્ત વર્તવું અને ત્યાગીને ક્યારેય અસત્ય વચન બોલવું નહિ. અને પોતાના દેહને અર્થે તો ક્યારેય લિલાખડનો સઠીને પળ તોડવી નહિ, તથા કોઈ આંધઝો ઢઝો કાંગો બેરો હોય તેને તેવો કહીને બોલાવવો નહિ. કહેતાં તેને કાળો બ્હેરો ઢઝો આંધઝો

એમ ત્યાગી સાધુએ કોઈને કહેવો નહિ. અને પૂર્વે જડભરતજી જેવી રીતે
 નિર્માનીપણે વર્તતા હતા તેવી રીતે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસને
 વર્તવું અને પૃથ્વીની પેઠે ક્ષમા કરવાનો સ્વભાવ રાખવો. તથા દેવતા
 સાધુ બ્રાહ્મણ વેદને સત્ય શાસ્ત્ર તેની નિંદા ક્યારેય ન કરવી. અને આ
 સમાને વિષે કેટલાક ત્યાગી પુરુષ છે. તે અજ્ઞાને કરીને આત્મનિષ્ઠાનું
 અભિમાન લઈને સ્નાન ધ્યાન પૂજાદિક જે મોક્ષ કરનારાં શુભકર્મ
 તેનો ત્યાગ કરે છે. તે એમનું અજ્ઞાન છે. માટે મોક્ષના સ્વપવાળા દ્વા
 જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેને કોઈને ધર્મક્રિયાનો ત્યાગ કરવો
 નહિ. અને નિત્યે સૂર્ય ઉગ્યા મોર ચાર ઘડી અથવા ત્રણ ઘડી રાત્રિ હોય
 ત્યારે ત્યાગીને જાગવું ને પોતાની નિત્યવિધિ જે ભગવાનનું ધ્યાન સ્મરણ
 કીર્તન તથા સ્નાનપૂજાદિક શુભક્રિયા કરવી અને ત્યાગીને ભગવાનની
 લીલા ગુણ મહિમાની કથાનું શ્રવણ કીર્તન કરવું તથા ભગવાનનું ધ્યાન
 પૂજાદિક જે નવધા ભક્તિ તેને કર્યા વિના વૃથા કાલ તો ક્યારેય પણ
 જવા દેવો નહિ. નિરંતર ભક્તિને કરવે કરીને જ કાલનું નિર્ગમન કરવું
 અને ત્યાગીને પ્રત્યક્ષ ભગવાનનાં જે વ્રત તથા ઉત્સવ તે પોતાના ઉત્સાહે
 સહીત કરવાં પણ ત્યાગપણાને માને કરીને શુષ્કભાવ ન રાખવો અને
 સત્શાસ્ત્રોનો નિત્યે અભ્યાસ આદરથકો કરવો અને કોઈ સાધુ સાથે તથા
 ગૃહસ્થ સાથે વાદવિવાદ કરવો નહિ. અને આ જે સર્વે નિયમ કહ્યાં તે
 તે નિયમનો ભંગ થઈ જાય તો તેનું જે પાપનિવારણ તે તત્કાલ કરવું હવે
 તે પાપ નિવારણ કરવાની રીત કહીએ છીએ. જે ત્યાગી સાધુ જે તે પોતાના
 હાથ પગાદિક અંગે કરીને તથા લાકડી પાળો આદિક જે મારવાના
 ઉપકરણ તેણે કરીને જો કોઈ મનુષ્યને એકવાર મરાઈ જાય તો તેને

એકેએક ઉપવાસ કરવો અને જેને માર્યો હોય તેને સોજો ચઢે તથા
 છોહી નીસરે તો તેને મારનારો ત્યાગી સાધુ જે તે લાગટ ચાર ઉપવાસ
 કરે અને જેને માર્યો તેને હાથ પગ આદિક કોઈ અંગનો ભંગ થાય તો
 તેને મારનારો ત્યાગી પુરુષ જે તેને લાગટ બાર દિવસ ઉપવાસ કરવા
 તારે તે પાપથી શુદ્ધ થાય. અને કોઈને જેટલી ગાળો દે તેટલા
 ઉપવાસ કરે અને ક્રોધે કરોને કોઈને અતિશય વસમું લાગે એવું કઠળ
 વચન કહે તો તે ત્યાગી સાધુ એક ઉપવાસ કરે અને માંકડ તથા
 માંચ તથા જુ તથા ઝિળાપતંગીઆ એ આદિક જીણાજીવ તેને જો
 ક્યારેક અજાણમાં મરાઈ જવાય તો એક એક પ્રત્યે અષ્ટાક્ષર મંત્રને
 એકસોને આઠ ફેરા જપવો. અને એ કહ્યા તેથી ઝિળો બોજો કોઈક
 જીવ મરાઈ જાય તો તેને પ્રત્યક્ષ ભગવાનના નામનું સ્મરણ કરવું તો
 તેણે કરીને તે પાપનું નિવારણ થાય છે અને ચક્રલું તથા ઉંદર તથા
 ભમરો આદિક જે મોટા જીવ તેને અજાણમાં પળ જો મરાઈ જવાય તો
 એક એક ઉપવાસ કરવો. અને એવી રીતે જીવુંને વિષે જે નાના મોટાનો
 નિશ્ચય કરીને જેમ યોગ્ય હોય તેવી રીતે હિંસા નિમિત્ત પાપનિવારણના
 જે ઉપવાસ તેને વધારે કરવા કહેતાં નાના જીવ મરાય તો થોડા
 ઉપવાસ કરવા અને તેથી જેમ જેમ મોટા જીવ મરાય તો ઘણા ઘણા
 ઉપવાસ કરવા અને રોગાદિક આપત્કાલ પડ્યા વિના દિવસે સુવે તો
 ત્યાગી પુરુષ જે તે એક ઉપવાસ કરે અને જેને અન્ન થોડું સ્વાતું હોય
 એવા વૃદ્ધ તથા રોગાદિકે કરોને દુઃસ્વિયા તથા બાલક. ૧૫ વરસની
 માંચલીકોરના એવા જે ત્યાગીપુરુષ તેને એક વસ્ત્ર સ્વાનો તથા દિવસે
 સુવાનો જે નિયમ નથી તે તો બે વસ્ત્ર સ્વાય પળ સ્વરા ને દિવસે

સુષે પળ સ્વરા માટે તેનો કોઈને દોષ તથા વાદ લેવો નહિ. અને માન-રહિત એવા જે ત્યાગી સંત તેનો સમાગમ કરવો. તથા મારી ઉપાસના ભક્તિ કરવી. એવાં જે સાધન સહિત જે આ કહ્યાં સર્વે નિયમ તેને પાળે છે તે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ જે તે નિશ્ચય માનને જીતીને તેનો આત્મા બ્રહ્મરૂપ થઈને મારું નિર્ગુણ એવું જે ધામ તેને પામશે અને એવી રીતે કામ લોભ સ્નેહ સ્વાદ ને માન એ જે પાંચ શત્રુ તેના જે દોષ તથા તેને જીતવાના જે ઉપાય તે સર્વે અમે તમને કહ્યા તે ઉપાય કેવા છે. તો મોટા નારદાદિક સત્પુરુષ તેમણે સત્યપણે કરીને માન્યા છે. અને તે નિયમભંગનાં જે પ્રાયશ્ચિત્ત તે પળ ઘળાંચ્છરાં કહ્યાં છે અને જે નિયમભંગનું પ્રાયશ્ચિત્ત ન કહ્યું હોય તે તો ભગવાનના ભક્ત એવા જે મોટા ત્યાગી સાધુ તેને પૂછીને તે જેવી રીતે બતાવે તેમ કરવું અને ભગવાનના ભક્ત એવા જે ત્યાગી સાધુ તેમણે ઝ્યાંસુધી પોતાના દેહની સ્મૃતિ હોય ત્યાંસુધી આ કહ્યાં. જે જે સર્વે નિયમ તે દૃઢ કરીને પાળવાં પળ તે નિયમનો ત્યાગ તો વ્યયોચ્ય કરવોજ નહિ. અને જે ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ. તે જે તે આ કહ્યો જે નિયમ તેને કરીને એ કામ લોભાદિક પાંચ શત્રુ તેને વશ નથી કરતો તે તો દેહ મુકિને નિશ્ચે નર્કને વિષે પડે છે. અને તે નર્કને વિષે પડીને અતિશય પોડાને પામતા થકો જમયાતનાનાં દુઃખ તેને ભોગવીને પછી નર્કચોરાશીમાં જઈને મુંડા મુંડા અવતાર તેને પામે છે. અને જે ત્યાગી સાધુ જે તે જ્ઞાનવૈરાગ્યેયુક્ત એવા જે આ કહ્યા ત્યાગી સાધુના ધર્મ તેમાં રહીને ભગવાનને ભજે છે. કહેતાં આત્મજ્ઞાન વૈરાગ્યને આગળ કહ્યો જે સર્વે ધર્મ એ ત્રણે યુક્ત એવી જે મારી એકાંતિક ભક્તિ તેને જે ત્યાગી તથા ગૃહસ્થ કરે છે તેને

તો એકાંતિકમક્ત કહ્યા છે. તથા તેને જિવન્મુક્ત કહ્યા છે. તથા તેને તત્ત્વવેત્તા કહ્યા છે. તથા તેને મહાભાગવત કહ્યા છે. તથા તેને સંત કહ્યા છે. તથા તેને બ્રહ્મવેત્તા કહ્યા છે. તથા સાધુ કહ્યા છે. અને ત્યાગી સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેનું મરણ થાય ત્યારે તેમનો જે દેહ તેને ચંદન પુષ્પાદિકે કરીને પૂજવો ને પૂજ્યાથકો તેણે પર્વતની ગુફાને વિષે મૂકવો અથવા મોટા વનને વિષે મૂકવો અથવા મોટી નદીના પ્રવાહને વિષે તથા સમુદ્રના પ્રવાહમાં તેના દેહને વહેતો મૂકવો. અથવા અગ્નિમાં બાળવો એવી રીતે તેમાંથી દેશકાલના અનુસારે કરીને કોઈક એક રીતે તે દેહનો સંસ્કાર કરવો અને એવા ત્યાગી સંત પુરુષનો દેહ પડે ત્યારે બીજા સંસ્કારી પ્રાકૃત માણસ પ્રમાણે રુદન કરવું નહિ કેમકે તે તો ભગવાનના ધામમાં ગયા માટે તેને વાંસે તો ભગવતભજન કીર્તન કરવું અને ધર્મજ્ઞાનને વૈરાગ્ય એ ત્રણ સહિત એવી જે મારી ભક્તિ તેને નિત્યે આદરથકી કરવી એ ચાર વર્ણને ચાર આશ્રમવાળા સર્વ મનુષ્યનો પરમધર્મ છે. તેમાં જે ધર્મ છે તે તો અમે તમને કહ્યો તે ધર્મ કેવો છે. તો મુમુક્ષુ એવા જે ભક્તજન તેમને અતિશય હિતનો કરનારો છે. કહેતાં મારો આશ્રય કરીને એ ધર્મને પાળે છે. તે મારા ધામને નિશ્ચય પામે છે અને હવે જ્ઞાન વૈરાગ્યને ભક્તિનાં જે રુપ તેને નોખાં નોખાં વિભાગ કરીને અમે તમને કહીએ છીએ તે તમે સાંભળો. તેમાં પ્રથમ જ્ઞાનનું રુપ કહીએ છીએ.

જે આત્મા જે જીવાત્મા તેનો જે દેહ તે બંને જુદા છે. તેમાં જે દેહ છે તે જડ છે. તથા નાના પ્રકારના દુઃખે યુક્ત છે. તથા નાના પ્રકારના જે વિકાર તેથી યુક્ત છે તથા નર્કરુપ છે. અને આત્મા જે જીવ તે વિકારે કરીને રહિત છે. ને સુખરુપ છે. અને એ જે આત્મા તે

શક્તે કરીને છેદાય તેવો નથી, તથા મેદાય એવો નથી તથા અવિનાશી છે તથા અજન્મા છે. તથા અક્ષર છે તથા દેહ इन्द्रियो અંતઃકરણને દેવતાને પ્રાણ એ સર્વેનો પ્રકાશનારો છે. અને એ જે જીવાત્મા તે જલે કરીને સડી જાય એવો નથી તથા અગ્નિએ કરીને બઢી જાય એવો નથી તથા વાયુએ કરીને સુકઈ જાય એવો નથી અને એ જીવાત્મા તો નિર્લેપ છે. ને અચલ છે. તથા ચૈતન છે. અને એ જીવાત્માને વિષે જે સુખરૂપ ગુણ રહ્યા છે. તે ગુણ દેહાદિકને વિષે ક્યારેય પણ આવતાં નથી અને દેહાદિકને વિષે જે મહાદુઃખરૂપ દોષ રહ્યા છે. એ દોષ જીવાત્માને વિષે ક્યારેય પણ નથી આવતા. માટે પોતાના આત્માને એવા ગુણે યુક્ત માનીને પછી સચ્ચિત્તને આનંદરૂપ એવું જે અક્ષરબ્રહ્મ તે સાથે એ જીવાત્માને એકપણની ભાવના કરવી કહેતાં અક્ષરબ્રહ્મના જે ગુણ તે પોતાના આત્માને વિષે ધારવા તે એમ ધારતાં ધારતાં અક્ષરબ્રહ્મના જે ગુણ તે પોતાના આત્માને વિષે આવે છે. તે કેની પેઠે તો જેમ એ જીવાત્માએ દેહનો સંબંધ કરીને એ દેહનો અધ્યાસ કર્યો છે. તો એ દેહના દુઃખરૂપ ગુણ તે જીવાત્માને વિષે આવીને દેહાભિમાની થયો થકો દેહના ભાવને પામીને જન્મમરણ ગર્ભવાસને ચોરાશીના મહાદુઃખને ભોગવે છે. તેમજ અક્ષરબ્રહ્મના ગુણધારવે કરીને એ અક્ષરબ્રહ્મના ગુણ જીવાત્માને વિષે આવે છે. ને પછી એ જીવાત્મા અક્ષર-બ્રહ્મરૂપ થયો થકો પરબ્રહ્મ એવો જે હું તે મારી ઉપાસના ભક્તિ કરે છે. એવી રીતે અતિશય દૃઢ ચિત્તે એવી જે પોતાના આત્માને વિષે નિષ્ઠા તેને જ્ઞાન કહીએ. જ્ઞાન એટલે દેહાદિકના જે ભોગમાયિક પંચવિષય તેનો ત્યાગ કરીને અસ્તંભ બ્રહ્મસ્થિતિમાં વર્તવું તેનું નામ જ્ઞાન છે. અને હવે

વૈરાગ્યનું રૂપ કહીએ છીએ. જે પ્રથમ તો પોતાના દેહનું તથા બીજાના દેહનું જે સ્વરૂપ તેને યથાર્થપણે જેવું છે તેવું જાણવું. ને દેહનું સ્વરૂપ કેવું છે તો તે દેહ જે તે ચામડીની કોથલીતુલ્ય છે. તથા મલમૂત્રાદિક જે અપવિત્ર એવી જે મુંડો મુંડી વસ્તુ તેનો ભરેલો દેહ છે. એમ તે દેહને જાણીને તેમાં જે પ્રીતિ તેનો ત્યાગ કરવો અને વઢી તે દેહ કેવો છે તો ત્વચા માંસ રુધિર નાડીઓ મેદ મજ્જા ને અસ્થિ જે હાડકાંના કટકા તથા વિષામૂત્ર તથા જરાઅવસ્થા તથા નાના પ્રકારના રોગ એ આદિક જે સર્વે અપવિત્ર એવી મુંડો મુંડો વસ્તુ તથા મુંડા મુંડા વિકાર તેને યુક્ત એવો જે દેહ તેને વિષે કોઈ પળ વસ્તુ રુડી નથી તે તો સર્વે મુંડો વસ્તુનો ભરેલો અને વિકારવાન દેહ છે. અને રાજા છે નામ જેનું એવો જે દેહ તેની અંતે કૃમિ વિષાને ભસ્મ એ ત્રણે સંજ્ઞા છે. કહેતો જેનું રાજા એવું નામ કહેવાતું હોય ને તે જ્યારે મરે તારે તેનો દેહ પડ્યો રહે તો તેમાં કિડા પડીને કિડારૂપ થઈ જવાય. અને જો તેને શિયાળીઆં સમડા આદિક જનાવર સ્વાઈ જાય તો તે દેહની વિષા થઈ જાય અને લાકડામાં અગ્નિએ કરીને બઢી જાય તો રાસ થઈ જાય એવો જે દેહ તેને વિષે આસક્ત થાય કહેતાં તે દેહને વિષે પ્રીતિ કરે એવા જે જીવ તે જે તે વારંવાર અંડજ ઉદ્ભિજ સ્વેદજ અને જરાયુજ એ જે ચાર પ્રકારના દેહ તેને પામે છે. ને લક્ષ્મીચોરાશીમાં અપાર કષ્ટને ભોગવે છે. અને મનુષ્ય જે તે દેહે કરીને શુભકર્મ કરીને દેવલોકને વિષે જાય છે. તથા પાતાળને વિષે જાય છે. તથા મૃત્યુ-લોકને વિષે જન્મમરણના દુઃખને વારંવાર પામે છે. અને અશુભકર્મ કરીને અતિશય ઘોર એવાં જે યમયાતનાનાં દુઃખ તથા નર્કનાં દુઃખ તેને પરવશ થયો થકો પામે છે. અને તે નર્કના દુઃખને ઘણાક જુગ

સુધી ભોગવીને પછી ચોરાશીમાં પશુ પક્ષી જીળા કીડા તથા કુતરા ગધેડા વાનર પાડા બઢદિઆ આદિકના જે અતિશય મુંડામુંડા અવતાર તેને એ જીવ પરવશ થકો વારંવાર પામે છે. અને શુભકર્મ જે પુણ્યકર્મ તેણે કરીને જીવ જે તે ક્યારેક તો રાજાના દેહને પામે છે. તથા ક્યારેક સ્વર્ગાદિક લોકના સુખને પામે છે. અને એ જે સર્વે સુખ તે જે તે નિશ્ચય નાશવંત છે. તથા કામ લોભ મય ઈર્ષા ક્રોધ ને સ્પર્ધા જે બરોબરીઆમાં અદેસ્વાઈ એ આદિક જે અપારદોષ તેનાં મરેલાં તે સુખ છે. માટે એ જે સર્વે દેવાદિકલોકનાં સુખ તે તો કેવળ દુઃસ્વરૂપ જ છે. અને બ્રહ્માના એક દિવસને વિષે ચોદ ઇન્દ્રનો નાશ થાય છે અને ઝ્યારે પ્રાકૃતપ્રલય થાય છે ત્યારે વિરાટ્દેહે સહિત એવા જે બ્રહ્મા તેનો પળ નાશ થાય છે અને પ્રકૃતિ પુરુષથકી ઉત્પન્ન થયાં એવાં જે કોઈક સ્થાવર જંગમ રૂપ વસ્તુ છે. તે સર્વેને કાઠ મક્ષણ કરી જાય છે. કહેતાં સર્વે માયિક આકારપણ તેને કાઠ નાશ પમાડી નાખે છે. એવી રીતે સર્વે જે માયિક પદાર્થમાત્ર તેનું જે નાશવંતપણું તથા દુઃખેસહિતપણું તથા અનંતપાપે-યુક્તપણું તેને જાણીને પછી પોતાનો દેહ તથા દેહ સંબંધી જે પદાર્થ તથા વિષયભોગ એ આદિક સર્વે માયિક પદાર્થને વિષે અનાસક્તિ કહેતાં તે સર્વેને વિષે અતિશય અભાવ વર્તે તેને વૈરાગ્ય જાણવો અને હવે મક્તિનું રૂપ કહીએ છીએ.

જે પ્રત્યક્ષ ભગવાનને વિષે માહાત્મ્યજ્ઞાને યુક્ત જે સ્નેહે કરીને જોડાઈ જાવું તેને મક્તિ કહીએ છીએ અને બ્રહ્મ જે અક્ષરધામ તેને વિષે જે દિવ્ય ઐશ્વર્ય રહ્યાં છે તથા દિવ્યસ્વરૂપ એવા અનંતકોટિ મુક્ત રહ્યા છે તથા સગુણ નિર્ગુણ કર્તા અકર્તા એક દેશી સર્વે દેશી એ આદિક

અનંત ઐશ્વર્ય તે સર્વેના આધારને તે સર્વેના સ્વામી એવા જે પરમાત્મા પરબ્રહ્મ પુરુસોત્તમ ભગવાન તે અક્ષરધામમાં અસંદ રહ્યા છે. તે ભગવાન જે તે અક્ષરધામમાં રહ્યાથકા પોતાની ઇચ્છાએ કરીને જીવોના કલ્યાણ કરવાને અર્થે મનુષ્યાકૃતિનું ધારણ કરીને આ પૃથ્વીને વિષે પ્રગટ થયા એવા જે પ્રત્યક્ષ ભગવાન તેને વિષે પૂર્વે કહ્યાં જે દિવ્યઐશ્વર્ય રહ્યાં છે તથા દિવ્યરૂપ યુક્ત તે રહ્યા છે. તે સર્વે પ્રત્યક્ષ ભગવાન તે વિષે સમજવાં. એવી રીતે દિવ્યમાવેસહિત જે પ્રત્યક્ષ ભગવાનને જાણવા કહેતાં પ્રત્યક્ષ ભગવાન છે તેજ સર્વેના કારણ આધાર ને પ્રેરક છે. ને બ્રહ્મના પ્રકાશક છે ને સર્વથી પર છે. ને તેથી પર કોઈ નથી એમ પ્રત્યક્ષ ભગવાનને જાણવા તેને માહાત્મ્યજ્ઞાન કહીએ. એવી રીતે માહાત્મ્યજ્ઞાને યુક્ત પ્રત્યક્ષ ભગવાનને જાણીને પછે શ્રવણ કિર્તન સ્મરણ ચરણસેવન અર્ચન વંદન દાસ્ય સહ્ય ને આત્મનિવેદનં એ જે નવ પ્રકાર તેણે કરીને પ્રેમે યુક્ત થઈને જે પ્રત્યક્ષ ભગવાનની સેવા કરવી તેને ભક્તિ જાણવી અને જે પુરુષ પોતાના ધર્મને વિષે રહ્યાથકા બ્રહ્મરૂપ થઈને જ્ઞાન વૈરાગ્યેસહિત એવી જે મારી એકાંતિક ભક્તિ તેને કરે છે. તે તો કૃતાર્થ છે. ને તે તો સર્વ ભગવાનના ભક્તને વિષે ઉત્તમ ભક્ત છે. અને તેને દર્શને કરીને તો બીજા અનંતજીવોનાં પાપ નાશ થઈ જાય છે. અને ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ને ભક્તિ તેને સંપન્ન એવા જે ત્યાગી સાધુ તે જે તે આલોકને વિષે સદ્ગુરુ કહ્યા છે કહેતાં જીવના કલ્યાણનો ઉપદેશ કરનારા કલ્યાણદાતા કહ્યા છે. અને પોતાને પાપે કરીને લક્ષ્મીચોરાશીમાં જન્મમરણને પામતો એવો જે જીવ તેનો જે મોક્ષ તે પળ પોતાના ધર્મને યથાર્થ પાલનારાને મારે વિષે ભક્તિવાળા એવા જે એ સાધુ સમ્યાસી પરમહંસ તેનો આશ્રય કરવા થકોજ તત્કાલ

થાય છે ને તે જીવને જન્મમરણાદિક સંસારનું ભ્રમણ તે મટી જાય છે. તે માટે પોતાના જીવની કલ્યાણની ઇચ્છાવાળા એવા જે મુમુક્ષુ તેમણે એવા સાધુને માથે સહિત સેવવા અને અપાર મહિમાવાળા એવા જે સાધુ તેને વિષે મુમુક્ષુ તેને પોતાના આત્માને પ્રીતિ કરીને જોડી દેવો અને પંચવિષયના ત્યાગીને મારે વિષે ભક્તિવાળા એવા જે એ સાધુ તે તો જીવને મળવા અતિશય દુર્લભ છે. અને વેદાદિક સંશાસ્ત્રને વિષે બે પ્રકારનો ધર્મ કહ્યો છે. તેમાં એક ગૃહસ્થનો ધર્મ છે. ને બીજો ત્યાગીનો ધર્મ કહ્યો છે. અને એ બે પ્રકારનો, એ ધર્મ તે જે તે પ્રત્યક્ષ ભગવાનના આશ્રયે કરીને એકાંતિક ધર્મ કહેવાય છે. અને શુક્રજી નારદાદિક જે ત્યાગી પુરુષને જે તે નિવૃત્તિધર્મ કરીને એકાંતિકપણને પામીને મુક્ત થઈને મારા ધામને પામ્યા છે. અને જનક તથા અંબરોષ આદિક ગૃહસ્થ તે જે તે પ્રવૃત્તિધર્મમાં રહીને મારો એકાંતિક ભક્તિ કરીને મારા ધામને પામ્યા છે અને આત્યંતિકમોક્ષ એટલે કે સાક્ષાત્કાર બ્રહ્મરૂપ થઈને નિર્ગુણ એવું જે મારું ધામ અક્ષર તેને પામવારૂપ જે મુક્તિ તે જે તે એ એકાંતિકધર્મે કરીને જ થાય છે. પણ એકલો જે નિવૃત્તિ એટલે ત્યાગીના ધર્મ તથા એકલો જે પ્રવૃત્તિધર્મ એટલે ગૃહસ્થનો ધર્મ તેણે કરીને આત્યંતિક મોક્ષ થતો નથી અને એકલે ધર્મે કરીને કહેતાં પ્રત્યક્ષ મારા સંબંધ વિના અથવા મારા એકાંતિક સંત તેના સંબંધ વિના એકલે નિવૃત્તિ પ્રવૃત્તિ ધર્મે કરીને બીજા માયિકસુખને પમાય છે. અને તે માયિક સુખને વિષે અપારદુઃખ રહ્યાં છે. તે માટે મુમુક્ષુ એવા જે ચાર વર્ણને ચાર આશ્રમના સર્વ મનુષ્ય તેમણે એ એકાંતિક ધર્મને પામવું. હવે તે એકાંતિક ધર્મને કહીએ છીએ.

હવે એકાંતિક ધર્મ કેવો છે તે મારા આશ્રય વિના અનંતસાધન કરે તથા અનંતશાસ્ત્ર મળવાને સાંભળે વિચારે તોય પળ તેનું સ્વરૂપ જાણી શકાતું નથી તે એકાંતિક ધર્મને અમે તમને કહીએ છીએ તેને તમે સાંભળો

જે નેત્ર શ્રોત્રાદિક ઇન્દ્રિયો તથા મન બુદ્ધિ આદિક અંતઃકરણ તેની જે સર્વે વૃત્તિઓ. તે એક મારે વિષે સ્હેજ સ્વભાવે પ્રીતિયુક્ત વર્તતી હોય કહેતાં મારી સેવા ધ્યાન ને ભજન વિના બીજે ક્યાંઈ માયિક વિષયાદિકમાં જાય નહિ ને ઇન્દ્રિયો અંતઃકરણ એક મારું જ રટણ કરે અને મારું રટન કરતાં થકાં નિષ્કામભાવે કહેતાં એક મારો પ્રસન્નતાને અર્થે પળ તે વિના બીજા કોઈક ફલની ઇચ્છા નહિ તથા ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્યેસહિત એવું જે વેદે કહેલું જે નિવૃત્તિપ્રવૃત્તિ ધર્મરૂપ કર્મને કરે એવી રીતે મારે વિષે પ્રીતિએ સહિત ને પંચવિષયની આસક્તિએ રહીત થકો જે મુમુક્ષુએ નિવૃત્તિ અથવા પ્રવૃત્તિ ધર્મરૂપ કર્મ તેને સાવધાન થકો કરે છે. તેનું નામ એકાંતિક ધર્મ કહીએ. અને તે એકાંતિક ધર્મ કેવો છે. તો આત્યંતિક મોક્ષ જે સાક્ષાત્કાર બ્રહ્મરૂપ થઈને મારા ધામને પમાડે એવો છે. અને જેને અનંત જન્મના શુભ સંસ્કાર હોય છે તેજ એકાંતિકધર્મને પામે છે. અને એકાંતિકધર્મને પામ્યો તે તો મારા સાધર્મ્યપણાને પામ્યા છે. અને એવા એકાંતિક ધર્મેયુક્ત એવા જે સંપુરુષ સાધુ તે મુને અતિશય પ્રિય છે. અને ધર્મ જ્ઞાનને વૈરાગ્ય તેને યુક્ત એવી જે મારી અનન્યભક્તિ કરવી તે છે લક્ષણ જેનું એવો જે એ એકાંતિકધર્મ તે જે તે થોડું છે. પોતાના આત્યંતિક કલ્યાણ પામવાનું સાધર્મ્ય તે જેને એવો જે પુરુષ તેને એ એકાંતિકધર્મને પામવો અતિશય મુશ્કેલ છે. કહેતાં મોક્ષ પામવાનો સ્વપ જેને થોડો હોય. તથા વિષયનું ત્યાગ.

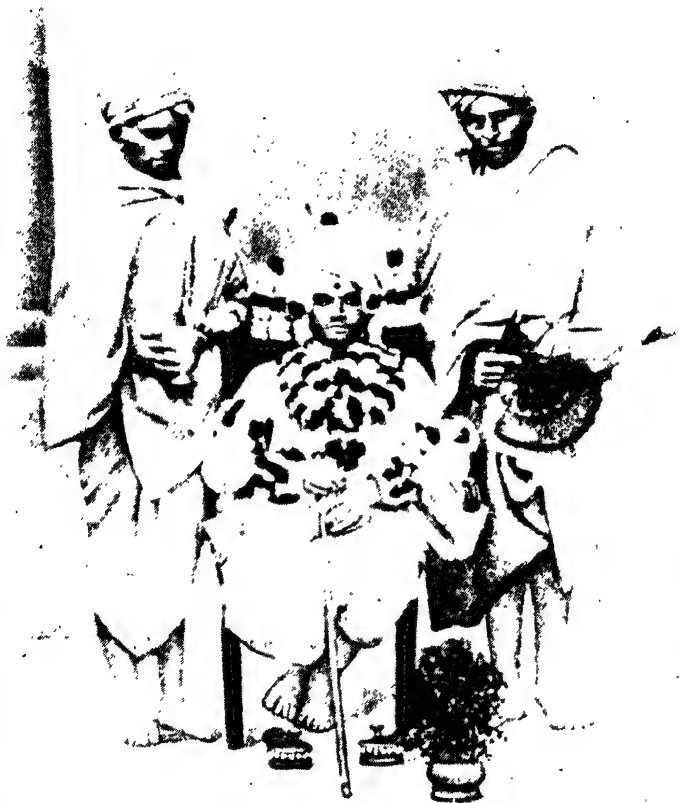
કરવાનું બઠ જેને ન હોય તેમણે એ એકાંતિકધર્મ પમાતો નથી. અને જે ઠેકાણે જે પુરુષને વિષે એકાંતિકધર્મ રહ્યો હોય તે સમે તે ઠેકાણે સત્યુગની પ્રવૃત્તિ હોય કહેતાં ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્યે યુક્ત એવો જે મારી ભક્તિ તેજ નિરંતર થયા કરતો હોય પણ ત્યાં દ્વાપરની તથા ત્રેતાયુગની તથા કલિયુગની પ્રવૃત્તિ ન હોય કહેતાં દ્વાપર કલિયુગાદિકની ક્રિયા જે વિષયાસક્તિ તે ન હોય એમ જાણવું અને જે ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહીને એકાંતિક ધર્મને પામ્યા હોય તેમને દ્રવ્ય વતે થાય એવાં જે યજ્ઞ કહેતાં મારા ઉચ્છવ સામૈયા યજ્ઞ દાન તથા દેવમંદિરાદિક અનેક પ્રકારની સેવા ભક્તિ કરવી તેણે કરીને મારું પૂજન કરવું અને જે ત્યાગી એવા જે સાધુ સન્યાસી પરમહંસ તેમને એકાંતિક ધર્મને પામીને બ્રહ્મયજ્ઞ કરવા કહેતાં ભગવાન સંબંધી જે શાસ્ત્ર તેને ભળવાં ભળાવવાં તથા ભગવાનના સ્વરૂપનું નિરૂપણ કરવું તથા તપોયજ્ઞ જે પોતાના દેહ દ્વિન્દ્રિયો અંતઃ-કરણ ને વિષયનો ત્યાગ કરાવોને વ્રત ઉપવાસાદિકે કરીને દંડ દેવો તેને કરીને મારું પૂજન કરવું તથા યોગયજ્ઞ જે મારા સ્વરૂપમાં જોડાવું એ આદિક જે યજ્ઞ તેને કરીને મારું પૂજન કરવું અને આલોકને વિષે જે મારા એકાંતિક ભક્ત છે. તે જે તે પંચભૂતનો જે દેહ તેનો ત્યાગ કરીને બ્રહ્મમય એવો જે દિવ્યદેહ એટલે ભાગવતીતનું તેને પામીને મારું ધામ જે અક્ષરબ્રહ્મ તેને પામે છે. તે ધામ કેવું છે તો ત્યાં ગયો તે પાછા ફેર જન્મને ધરતો નથી એવી રીતે એ એકાંતિક ધર્મનું જે સ્વરૂપ તે સ્પષ્ટપણે સર્વને સમજાય એમ અમે તમને કહ્યું તે એકાંતિક ધર્મ કેવો છે તો મોટા મોટા યોગીને પણ પામવો મહા દુર્લભ છે. અને એ એકાંતિક ધર્મ પામવાને અર્થે કહેતાં મુને પ્રત્યક્ષ પામવાને અર્થે પૂર્વે મોટા મોટ

યોગી તે જે તે મહાઉગ્ર તપને કરતા હતા તે માટે જે મુમુક્ષુ પોતાના આત્માના મોક્ષને ઇચ્છતો હોય તેને એ એકાંતિક ધર્મને જરૂર પામવો. અને એ એકાંતિક ધર્મને પામવે કરીને જન્મમરણરૂપ સંસારથકી મુકાઈને મારા ધામને પામે છે અને પૂર્વે જે જે આત્યન્તિક મોક્ષને પામી ગયા છે. તે પળ આ અમે કહ્યાં જે એકાંતિકધર્મ તેને કરીનેજ પામ્યા છે. પળ તે વિના બીજા અનંત સાધન કરે તોય પળ તેળે કરીને આત્યન્તિક મોક્ષને નથી પમાતું માટે એ એકાંતિક ધર્મ તે પ્રત્યક્ષ મારા સંબંધથકીજ પમાય છે. કાં મારા સંબંધથકી એ એકાંતિક ધર્મને પામ્યા એવા જે તમ જેવા સંતે થકી પળ એ એકાંતિકધર્મ ને પમાય છે. માટે એકાંતિક થકી એકાંતીક ધર્મને પમાય છે. તે સારું તમે બે સાધુ મારા સંબંધે કરીને એકાંતિક ધર્મને પામ્યા છો. માટે તમે એ એકાંતિક ધર્મને પાઠતા થકા બોજા મુમુક્ષુ એવા જે ત્યાગી તથા ગૃહસ્થ તેમને એ એકાંતિક ધર્મ પ્રમાણે વરતાવો કેમકે તમે જે તે એવી રીતે વર્તવું વર્તાવવું તેને વિષે સમર્થ છો. માટે તમારે વિષે જે જે જીવને પ્રીતિ થશે તે જીવ જે તે તે એકાંતિક ધર્મને પામીને મારા ધામને પામશે અને તમારે વિષે જેને પ્રીતિ થશે તેનેજ મારું સ્વરૂપ પળ યથાર્થ જેવું છે તેવું જણાશે ને તેનો આત્યન્તિક મોક્ષ થશે. અને અમારાં જે જે મંદિર છે તેને વિષે જે જે ત્યાગી તથા ગૃહસ્થ તેને તમારી આજ્ઞા પ્રમાણે મંદિરનો વહેવાર ચલાવવો કહેતાં મંદીરમાં સામૈયા ઉત્સવ આદિક જે જે કાર્ય કરવું તે તમારી આજ્ઞા પ્રમાણે કરવું એ અમારી આજ્ઞા છે. અને અતિશય ઉત્તમ કલ્યાણના દ્વારરૂપને સર્વે દોષમાત્ર તે તત્કાલ નાશ કરે એવું જે આ મોક્ષ ધર્મરૂપ અમૃત કહેતાં આત્યન્તિક મોક્ષ જે અક્ષરધામ

તેને પમાડે એવું ને ચાર વર્ણ ને ચાર આશ્રમવાઝાં એવા જે સર્વે મનુષ્ય તેના કલ્વાણરૂપ આ મોક્ષધર્મ તેને જે સેવે કહેતાં તેને વાંચીને તથા શ્રવણ કરીને તેમાં કહ્યા પ્રમાણે સમજીને વરતે તો તેનો જીવાત્મા બ્રહ્મરૂપ થઈને આને આ જન્મે મુક્ત થાય જેમ રેલ્વેની ગાડી છે. તેમાં જે બેસે તે અમદાવાદથી ચાલી એક દહાડે મુંબઈ પહોંચાડે તેમ રેલ્વેની ગાડીરૂપ આ મોક્ષધર્મ તેને જે મનુષ્ય પાછે તે જે તે એક જન્મે મુક્ત થઈને અક્ષરધામને પામે અને ચાર આશ્રમ ને ચાર વર્ણના સર્વ મનુષ્યના પરમકલ્યાણરૂપ એવું જે આ મોક્ષધર્મ તે સત્ અસત્ના વિવેકનો મંડાર છે. તથા નેત્ર શ્રોત્રાદિક ઇન્દ્રિયો તથા મન બુદ્ધિ આદિક અંતઃકરણ તેને તત્કાલ પવિત્ર કરે એવું અને વઢી આ મોક્ષધર્મરૂપ કલ્પવૃક્ષ કેવું છે તો મહાન્ બુદ્ધિવાળા એવા જે મોટા યોગી તથા મોટા મુનિ તેમને પણ નિરંતર ભળવા સાંભળવા વિચારવા યોગ્ય છે. તથા સર્વના દુઃખને નાશ કરે એવું છે. એવી રીતે સર્વે જીવનું પરમ-હિત કરે એવું જે આ મોક્ષધર્મરૂપ અમૃત તેનું જે પુરુષ તથા જે સ્ત્રી પાન કરશે કહેતાં અતિશય માહાત્મ્યને શ્રદ્ધાએ સહિત થકાં તેને ભળીને તથા સાંભળીને તથા વિચારીને તે પ્રમાણેજ વર્તે છે. ને જે તે જન્મ-મરણના દુઃખ થકી મુક્ત થઈને ભગવાનનું ધામ જે અક્ષર તેને પામશે. ને બ્રહ્મમય એવી જે ભાગવતીતનુ તેને ધારણ કરીને ભગવાનની હજુરમાં અલ્લંદ રહે છે. એવી રીતે સર્વેના આધાર તે સર્વના કારણ એવા જે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પુરુષોત્તમ પ્રત્યક્ષ શ્રી હરિકૃષ્ણ ભગવાન તેણે પોતાને શ્રીમુખે કહ્યો એવો જો ચાર વર્ણ ને ચાર આશ્રમના સર્વ મનુષ્યનો પરમધર્મ તેને સાંભળીને પરમઆનંદ પામ્યા એવા જે ધર્માનન્દ સ્વામિ

श्री प्रकट पुरुषोत्तम भगवान् श्री हरिकृष्ण महाराज
जन्मस्थल चूडा (सौराष्ट्र) तथा
भगवानना एकांतिक भक्त-साधुओ
श्रीअक्षरमुक्तानंद स्वामी श्रीधर्मानंद स्वामी

भगवाननो जन्म संवत्. १८८९ आषाढादि १८९० शाके. १७५५
श्रावण कृष्ण १४ परं अमावास्या बुधवार. ई. ता. १५-८-१८३३.

તથા અક્ષર મુક્તાનંદ તે જે તે પોતે તે પ્રમાણેજ વર્તતા થકા સર્વે
જે બીજા ત્યાગી ગૃહસ્થ આદિક ચાર વર્ણને ચાર આશ્રમના મનુષ્ય તેમને
વર્ણ વર્તાવતા હતા.

एवी રીતે શ્રી હરિકૃષ્ણના ચરિત્ર છે જેને વિષે एवો આત્યન્તિક
જ્ઞાનરૂપ લીલાસિંધુ નામે ગ્રંથ તેને વિષે જે ત્રિજુ પ્રકરણ તેમાં જે ચાર
વર્ણને ચાર આશ્રમના ધર્મ તેને વિષે ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ને ભક્તિનાં જે રૂપ
તેનું નિરૂપણ કર્યું ए નામે એકસોને પાંચમો શ્રીમુખ સિદ્ધાંત સમાપ્ત.

શ્રીહરિકૃષ્ણાયનમોમમઃ ॥ અથવિવેક પ્રકાસોલિલ્યતે ॥

દોહા:

દિવ્ય છે મૂર્તિ જેહની પ્રગટ હરિકૃષ્ણ જેહ ॥
ધ્યાન કરું હું તેમનું ઉરમાં કરી સનેહ ॥ ૧ ॥
તે પોતે હરિકૃષ્ણજી આત્માના સુખ ધામ ॥
કૃપાદયાક્ષમાતળા સાગર પુરણ કામ ॥ ૨ ॥
પોતાના જે ભક્ત છે તેના જીવનરૂપ ॥
આદિકારણ આપ છો શ્રીહરિકૃષ્ણ સ્વરૂપ ॥ ૩ ॥
પુરુષોત્તમ પરિબ્રહ્મ છે અક્ષરના આધાર ॥
અક્ષરમુક્તાનંદ કહે પ્રગટ થયા આવાર ॥ ૪ ॥

ચોપાઈ

હરિકૃષ્ણ સદાય સુખકારી નિજજનના ભવભયહારી
તેની ભક્તિપ્ર સહિત કરું દંડવતચરણે શીશ ધરું
આપો ધુદ્ધિ તમે અવિનાશ કરું ગ્રંથ વિવેક પ્રકાશ

કહે નાથ આજ્ઞા છે અમારી થાશે ગ્રંથ સડને સુસ્વકારી
 કરી આજ્ઞા તે ઊરમાં ધારી ગ્રંથ કરવા માંડજો તે વિચારી
 જેથી થાઈ બુદ્ધીમાં પ્રકાશ ઊરમાં કરે હરિકૃષ્ણ નિવાસ
 દેશકાલ ક્રિયા ધ્યાન જેહ શાસ્ત્રદિક્ષા મંત્ર સંગ તેહ
 એ જે આઠ સારા નરસાં હોય તેને સેવે જે જન કોય
 તેને ફલ તરત તેવું થાય એમ નિશ્ચે જાણો મનમાંય
 સારા દેશાદિક સેવે જેહ તેને સારું ફલ થાય તેહ
 નરસા દેશાદિકને જે સેવે તેને દુઃસ્વરૂપ ફલ દેવે
 સારાનરસા દેશાદિ જેહ તેનો વિભાગ કરી કહું તેહ ॥૩૦॥
 સારો દેશ કહું સુણો જન તમે સાંભળજો દહ મન
 વરણઆશ્રમના મનુષ્ય જેહ વરતે પોતાના ધર્મમાં તેહ
 પ્રભુના જે એકાંતિકદાસ તે કરે જે દેશમાં વાસ
 વઢી પ્રભુ પ્રગટ જ્વાં હોય દેશ સારો જાણો જન સોય
 એવો જે દેશ સેવે જન જેહ તેને થાય પ્રભુમાં સ્નેહ
 હવે નરસો દેશ કહું સોયે જ્યાં ધર્મે રહિત મનુષ્ય હોયે
 પ્રગટ પ્રભુ પ્રભુના જન જેહ તેન રહિત નરસો દેશ તેહ
 સ્ત્રીપુરુષ વ્યભિચારી કોયે જ્ઞાન ભક્તિનો ઓથ તે હોયે
 એવા જે દેશમાં કરે વાસ તેથી છેટે રહેવું પામી ત્રાસ
 દારૂ માટી ગાંજા પીએ જેહ જ્ઞાન થકી વિષય ભોગવે તેહ
 એવા પુરુષ જે દેશમાં હોયે તેને નરસો દેશ જાણો સોયે
 ઉપરથી ધર્મવાળા જણાયે લોકમાંહિ તે મોટા ગણાઈ
 પણ પ્રગટ પ્રભુના જે સંત નેનો દ્રોહ કરે જે અનંત

કરે સંત વિષયનું સંકળન તેથી દાજે બલે જેહ જન
 ણવા જે દેશમાં રહે બહુ તેને નરસો દેશ જાણો સહુ
 કાલ સારો તે કયો કહેવાય ધર્મ પોતાનો સુખે પઢાય
 વિષયનો સંબંધ ન થાયે તેજ સારો તે કાલ કહેવાય
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય ભક્તિને ધર્મ તેનો જે સમે સમજાવે મર્મ
 જ્ઞાન વૃદ્ધિ પામે જેહ સંગે એવો જોગ બને ઝમંગે
 તેજ સારો કાલ જાણજો જન તેને સેવજો થઈ મગન
 નરસો કાલ જાણો જન સહુ થાય વિષયનો જોગ તે બહુ
 જેણે કરીને ધર્મ ચુકાવે તેજ નરસો કાલ તે કહેવાયે
 ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ને ભક્તિ પાડે મોઢાં થાય એવી સંગતી
 ણજ નરસો કાલ જાણો જન રહો દૂર મજો મગવંત
 સારી ક્રિયા તે કેઈ કહેવાયે હરિની કથા વાર્તા તે થાયે
 પૂજા સેવાદિક થાણે જેહ બ્રાહ્મણ સાધુ જમાડવા તેહ
 દાન પુણ્ય યજ્ઞ કરવા જેહ શાસ્ત્ર મળવાં મળાધવાં તેહ
 ઇત્યાદિક સારી ક્રિયા જાણો તેને સેવે અતી સુખ માણો
 હવે નસ્સી ક્રિયા તે કહેવાય સાચા સંતનું અપમાન થાય
 વઢી જીવ હીંસા થાય જેહ મધ માંસ મક્ષણ કરે તેહ
 રમે જુગટે સોગટે જાણી બોલે પરસ્પર મિથ્યા વાણી
 ઇત્યાદિક નરસી ક્રિયા જાણો તેનો ત્યાગ કરે સુખ માણો
 ધ્યાન સારું કહ્યું તેને કરવું પ્રગટ હરિનું ધ્યાન તે ધરવું
 હરિણ મૂર્તિ સ્થાપન કરી જેહ તેનું પોતે આપે ફલ તેહ
 માટે તે મૂર્તિનું ધ્વાન કરવું તેજ સારું ધ્યાન ચિત્તે ધરવું
 હવે નરસું ધ્યાન કહું જેહ મૈરવ જોગણીઓ આદિ તેહ

મધ માંસ નૈવેદ્ય ધરાય ઇવા દેવ તે જે જે કહેવાય
 તેનું ધ્યાન તે નરસું ગણાયે કરે ધ્યાન તે નર્કમાં જાયે
 હવે સારાં તે શાસ્ત્રને કહું તમે સાંભળજો જન સહું
 જીવ ઈશ્વર માયાને બ્રહ્મ પરબ્રહ્મમાં તેનો જે મર્મ
 તેનું પ્રતિપાદન જેમાં હોય તેજ સારાં શાસ્ત્ર જાણો સ્હોય
 હરિકૃષ્ણ પ્રગટ પ્રમુ જેહ તેના અતવાર કૃષ્ણાદિ તેહ
 તેનાં વચન મૂર્તિયું સોયે તેનું પ્રતિપાદન જેમાં હોયે
 નારદ સનકાદિકશુકદેવ જેહ તેનાં વચન સત્ય જેમાં હોય
 ઇવાં શાસ્ત્ર જે સારાં જે હોયે તેને મળવાં સાંભળવા સોયે
 હવે નરસાં શાસ્ત્ર કહું જેહ હરિ આકારનું સ્વંડન કરે તેહ
 બ્રહ્મચર્યાદિક ધર્મે સોયે તેને રહિત ભક્તિ કરે કોયે
 ધર્મેરહિત આત્મનિષ્ઠા કહી તેનું પ્રતિપાદન જેમાં સહી
 પ્રમુ પ્રગટના અવતાર જેહ તેની લીલા અલૌકિક તેહ
 તેમાં દોષ દેખાડે અપાર કરે નિંદા તે વારંવાર
 ઇવાં શાસ્ત્રો નરસાં કહેવાયે તેને સાંભળે તે ભ્રષ્ટ થાયે
 હવે દિક્ષા સારી કહું જેહ જેમાં થાયે સર્વેને સ્નેહ
 ધર્મ જ્ઞાને સહિત ભક્તિ સોયે તેને યુક્ત જે જે દીક્ષા હોય
 દેહનો વેષ સારો તે હોય સત્વગુણી રજતમતે ન હોય
 સાંત સ્વભાવે જુકતતે જેહ સત્યહિત પ્રિય બોલો તેહ
 ઇવી રીતની દિક્ષા તે સારી તેને સેવે સુખ થાય ભારી
 હવે નરસી દિક્ષા કહું સોયે કામ લોભ સ્વાદે યુક્ત હોયે
 કર સ્વભાવે વરતે તેહ બહુ દેસી વેષ ત્રાસ પામે સહું
 ક્રોધે કરે લોચન રાતાં મુખે મુંઝું બોલે મદમાતા

भक्त्या भक्त्य करतां ते होये वळी घटले वटलावे सोघे
 विषय भोगवी मौक्ष मनावे एवी दीक्षा नर्के लेइ जाये
 हवे सारो मंत्र कहुं जेह तेनो जप करो सहु तेह
 हरि प्रगट अवतार स्वतंत्र तेना नामे जुकत जे मंत्र
 तेज सारो मंत्र जन जाणे तेनो जप करे सुख माने
 हवे नरसो मंत्र कहुं जेह भैरवादिक वीरना तेह
 मेला देवदेवीओ ते सोय तेना नामे जुकत मंत्र होये
 तेने नरसो मंत्र जाणो जन जपवो नहि तेने कोइ दिन
 हवे सारो संग कहुं सोये बी द्रव्यना त्यागी ते होये
 तेने अष्टप्रकारे ते त्यागे प्रभुचरणे दृढ अनुरागे
 खटूरसना त्यागी एवा संत स्नेहमा ते रहित अत्यंत
 क्रोध मत्सर इर्षा नहि आत्मनिष्ठावाळा दृढ सही
 नित्य भक्ति हरि प्रगटनी करे ते विना सर्वे परहरे
 गीता भागवतमां कह्या संत तेवा लक्षणे होय गुणवंत
 एवा संतनो करे जे संग तेने चढे श्रीहरिकृष्णनो रंग
 हवे नरसो संग कहुं जेह स्वर्ग नर्क खोटुं करे तेह
 विषय भोगवी एवं ते जाणी होय नास्तिक दुष्ट ते प्राणि
 सत्य शास्त्र मोटा पुरुष होये तेना वचनमां विश्वास न होय
 लेस गुण पोतामां ते नहि आप वखाण करे ते सही
 संतमां जे मोटा गुण होये तेनो त्याग करी दोष जोये
 मनुष्य देह आप्यो कृपा करी करे भक्ति तो भजाय हरि
 ब्रह्मचर्यादिक धर्म जेह पाले एवो आप्यो हरिप देह
 इत्यादिक पुरुष प्रयत्न सोये करे तो प्रभु प्रसन्न होये

ષણ મુઢમતિવાલો જેહ નથી કરતા અમૂલ્યપામી દેહઃ
 કહે મુઢ જન વઢી એમ ધર્મ પઢે કૃપા વિના કેમ
 રુઢો કાઢ સંસ્કાર જેને તારે ધર્મ પલાય છે તેને
 એવી રીતે આઢસે કરીને ભજે નહિ પ્રગટ હરિને
 મધ માંસ ચોરી કરે જેહ પર સ્ત્રીયા સંગ વઢી તેહ
 વટલે વટલાવે ને ક્રોધ અપાર મત્સર માનને સ્વાદ નિર્ધાર
 લોભજુગટાંદિક જે વ્યસન એવાં દોષ જુકત જેહ જન
 પ્રગટ પ્રભુ વઢી તેના સંત તેનો દ્રોહ કરે જેહ જંત
 પેટ ભર્યાને અર્થે તે ફરે દહ પીઢા તે દ્રવ્ય સૌનુ હરે
 ત્યાગી થઈને સ્વાદને ચાહે સારું સારું મગાવીને સ્વાયે
 ઇત્યાદિક દોષે યુકત જેહ તેનો સંગ નરસો જાણો તેહ
 એવી રીતે સારા નરસા જોઈ સેવો સારો દેશાદિક સોઈ
 સારો દેશાદિક સેવેકોયે તેને અંતર પ્રકાશ હોયે
 નરસાં દેશાદિક જો સેવાયે તેનું અંતર મલીન થઈ જાયે
 એમાં સંસય નથો વઢી કાંઈ જન નિશ્ચય જાણો મનમાંહી
 જેનું જેવું અંતઃકરણ હોય તેવું કર્મ કરે નર સોય
 અંતઃકરણ સારું હોય જ્યારે સારું કર્મ કરે નર ત્યારે
 જેનું નરસું અંતઃકરણ હોય તે નરસું કર્મ કરે જોય
 સારા કર્મનું ફલ સારું થાય જનમ મરણના સર્વે દુઃખ જાય
 નરસા કર્મનું ફલ નરસું હોય લક્ષચોરાસીમાં જાય સોય
 માટે મુમુક્ષુ જન હોય જેહ નરસાં દેશાદિકને ન સેવે તેહ
 બુદ્ધિમાન મુમુક્ષુ હોય સારાં દેશાદિકને સેવે સોય

दारु भांग पीवे जन जेह दाह्यो भोळो गांडो थाय तेह
 तेम व्यभिचारि जे जे होय चोरी धन भेगुं करे सोय
 तेणे जुकत नरसा बळी तेह देशादिक सेवे तेने जेह
 सत्वगुण बुद्धिमान होय तेने भेदे अंधक सोये
 पछी अवळे मार्गे चलावे तेह जीव जमपुरी जावे तेह
 नरसां देशादिक आठ कहां तेमां स्हेजे एवां गुण रह्या
 एने सेवनारो जीव जेह भ्रष्ट थइ नरके जाय तेह
 देशादिकनां जे दोष होय जेह सेवे तेमां आवे सोय
 पदार्थमां जेवा गुण होय तेनो त्याग करे नहि सोय
 माटे नरसां देशादिक जेह तेमां दुष्ट गुण रह्या तेह
 एने जाणे अजाणे सेवाये तेनी मति मलिन थइ जाये
 जीवे त्यां सुधी पामे ते दुःख पछे जमपुरीमां जाय विमुख
 माटे बुद्धिमान जेह जन मोरथीज विचारे ते मन
 भुंडा देशादिक आठ होये रखे जोग थाय क्यारे कोय
 • माटे एनो संग थइ जाय मोक्ष थकी ते पडी जवाय
 एम जाणी सारो देश काल सारी क्रिया ध्यान ते विशाळ
 सारु शास्त्र सारी दिक्षा जेह सारो मन्त्र सारो संग तेह
 ए जे आठ सारा तेने सेवे महा सुख परमानंद देवे
 तेह मोक्ष थकी नव पडे हरिकृष्णनो रंग ते चडे
 भक्ति करीने ब्रह्मरूप थाय पछे अक्षर धाममां जाय
 मनवांछित पामे ते सुख जन्ममरणनां टळो जाय दुःख
 हरिकृष्णचरणे करीबंद कयो ग्रंथ अक्षर मुक्तानंद

दोहा

सत असतना रुपने देखाडे प्रगट प्रमाण
 ग्रंथविवेकप्रकाश वांचजो चतुरसुजाण
 प्रगट प्रभु हरिकृष्णजी मारा इष्ट अनूप
 तेनी आज्ञाये करो ग्रंथ सुस्वरूप
 तेने भणशे सुणसे विचारसे वारंवार
 थाशे तेना उरमां ज्ञान प्रकाश अपार
 शुभ देशादिक सेवसे भजसे हरि सुखधाम
 अक्षर मुक्तानंदके थासे पुरण काम
 संवत ओगसर्पनरना वैशाख सुदि एकादशदंन
 ते दिन ग्रंथ पुरो थयो प्रसन्न थया भगवंत
 गाम टाणामां रहे भटथदुरामनीजदास
 ते दिन त्यां बीराजता प्रभु हरिकृष्ण अविनाश
 प्रसन्न थई परमात्मा आज्ञा आपि जोय
 शुभ देशादिक सेवजो अशुभ न सेवो कोय
 इतिश्री विवेकप्रकासकृत श्री हरिकृष्ण प्रगट प्रभुना चर्णनो सेवक साधु .
 अक्षरमुक्तानंद भास्या विवेकप्रकाश समाप्त ।
 अथसाधुभूषणमाणि लिख्यते ॥
 श्री मुख बोल्या हरिकृष्णजी सांभळो संत सुजाण
 लक्षण कहूं जे संतना वेद शास्त्र प्रमाण
 ते प्रमाणे वर्तजो ए तमारी रीत
 प्रसन्न थाईश तम उपरे थासो त्रिगुणातीत .
 तेने लखी प्रगट करो करजो नित्य नित्य पाठ
 तेने प्रीते सुणजो टळशे माया ठाठ

चोसठ लक्षण संतनां सांभळसो जन जेह

एवासंतने सेवशे मोक्षपद पामशे तेह

चोपाई

हरिकृष्ण प्रगट प्रभु जेह तेना साधु अलौकिक तेह
 तेनु वृतांत ने वळी गुण तेनो पार पामे कहेतां कोण
 कहुं संक्षेप तेहनी रीति तेने सांभळो परं पुनीती
 अति दयाळु क्षमा ते वंत खमे शीत ने उष्णअनंत
 असूया जे कोइना गुण जेह तेमां दोष परठवा वळी तेह
 तेने रहित साधु शिरोमणी जेने प्रात छे प्रभुमां घणी
 सर्व जीवना हितने चाहे जेने शत्रु नहि जगमाहि
 इर्षा बरोबरीयानुं सुख तेने देखो पामे जे जन दुःख
 तेणे रहित साधु शिरोमणि जेने प्रीत छे प्रभुमां घणी
 कोइ उपर वैर न कांइ जेने मान नहि मनमांहि
 मत्सर कोइनुं सारुं न खमाय तेने रहित साधु सो कहेवाये
 जेने जेम घटे तेम मान आपे करे तेनुं सन्मान
 सत्यहिते प्रिय बोले वाणी जीत्यो काम जेने शत्रु जाणी
 जीत्यो लोभ क्रोध जेणे सही कोइ प्रकारनो मद नहि
 देहने विषे अहंबुद्धि सोय नहि पदार्थमां ममता कोय
 वर्ते सुधर्ममां दृढ जेह वळी दंभ करे नहि तेह
 माइ बार पवित्र सुजाण घटे तेभ बोले ते प्रमाण
 सरळ स्वभाववाळा ते संत देह इन्द्रियने दमे अत्ययंत
 जीतीईन्द्रियुं सर्वे ते सोय परआनंद तेणे होय

सुखदुःख मान अपमान हरख शोकादिक ते सुजाण
 पराभव पामे नहि तेह जेने प्रभुमां दृढ स्नेह
 धीरज करीने शोभे जन हरिकृष्णनुं करे भजन
 दश ईन्द्रीयुं ते बळी सोइ तेनी चपळता नहि कोइ
 पोताना धर्मने अनुसारे करे देह निर्वाह ते वारे
 तेथी अधिक पदार्थ ते जेह तेनो संग्रह करे नहि तेह
 बीजाने बोध करवा ते सोय तेमां चतुर ते बहु होय
 आत्म स्वरूप निष्ठा ते जेह पोते संत पाम्या दृढ तेह
 सर्वे जीव उपर यथा जेम उपकार करे संत तेम
 सर्वे भये रहितरे संत जेने प्रभुमां प्रित अत्यंत
 पदार्थमां अपेक्षा जेह तेने रहित सांभळवी तेह
 इत्यादिक ते व्यसन कोय तेणे रहित रहे संत सोय
 संत श्रद्धावाळा ते अपार बळी स्वभावे युक्त उदार
 तप करवानी निष्ठा अत्यंत प्रभुजिने वाला एवा संत
 त्याग करी छे प्राम्य कथा सोय ग्राम वारता न करे कौय
 सत्य शास्त्रनुं व्यसन सहित पंच विषय आसक्ति रहीत
 बुद्धि आस्तिकवाळा ते संत सत असत विवेक अनंत
 मद्य मांसादि संसर्ग जेह तेणे रहित संत रहे तेह
 दृढव्रतवाळा संत सोय चाडी पारकी नव करे कोय
 चोरी न करे ते संत सुजाण गुह्य वात पारकी प्रमाण
 बीजा आगळ न करे प्रकाश एवा प्रभुजीना दृढ दास
 बळी ईन्द्रीयो जीती छे जेणे संत अत्यंत शोभे छे तेणे
 जीत्या आहार संत जन सोए जेवुं मळे पदार्थ कोय

લેને કરીને સંતોષ પામે સંત નવ ચઢે બીજે ભામે
 વઠો સ્થિર બુદ્ધિ તે અત્યંત ધર્મ પોતાને વિષે રહે સંત
 વ્રતિર્હિસાયે રહિત હોય પદાર્થની તૃષ્ણા નહિ કોય
 શાસ્ત્રમાંહ ન કહ્યું જેહ તે કરવામાં લજ્યા પામે તેહ
 નિજ મુખે પોતાના ધુરવાળ ન કરે તે સંત સુજાળ
 નિંદા બીજાની ન કરે મહંત તેવા શોભે છે સંત અત્યંત
 શાસ્ત્રમાં કહ્યું હોય જેમ બ્રહ્મચર્ય સંત પાળે તેમ
 યમ નિયમ તેણે યુક્ત સંત જીત્યા છે તે આસન અત્યંત
 જીત્યા છે તે પ્રાણવાયું જેહ હરિકૃષ્ણ પ્રભુમાં સ્નેહ
 હરિકૃષ્ણ પ્રભુનાં જે ચર્ણ દૃઢ આશરો છે દુઃખ હર્ષ
 હરિકૃષ્ણ પ્રગટ પ્રભુ જેહ તેને અર્થે ક્રિયા કરે તેહ
 હરિકૃષ્ણ જે પ્રાણાઆધાર તેના અવતાર ચરિત્ર અપાર
 તેનું શ્રવણ કિર્તન કરે હરખે નિત્ય પ્રગટ પ્રભુને તે નરખે
 હરિકૃષ્ણ પ્રભુજીની મૂર્તિ સંત અસ્ખંડ રાખે તેમાં સુરતિ
 નથી વૃથા ગયો ક્ષણ કાલ કરે ભક્તિ પ્રમુની વિશાલ
 એવી રીતના લક્ષણે જુકત સત્પુરુષ તે મહામુક્ત
 એવા સંતનો સંગ જે કરે થાય મોક્ષને ભવસાગર તરે
 એવા સંતનો મહિમા અપાર કરે અનેક જીવોના ઉદ્ધાર
 હોય પ્રગટ પ્રભુ જ્યારે પોતે ત્યારે સંત જડે એવા ગોતે
 પ્રભુ થકી સિદ્ધ થયા સંત તેને સંગે તે હોય મહંત
 આજ પ્રભુ પ્રગટ સંત એવા ભેગા અક્ષર મુક્તાનંદ જેવા
 ઇતિશ્રીહરિકૃષ્ણમાહાપ્રભુજીનો ચરણસેવક સાધુ અક્ષરમુક્તાનંદકૃતઃ
 આષા સંતમુષળમણિ સંપૂર્ણ સમાપ્ત ॥ શ્રી ॥

श्रीहरिकृष्ण महाराजना एकांतिक साधु परम पूज्य स्वामिश्री धर्मानन्दजी महाराजनुं टुंक जीवन वृत्तांत

काठियावाडमां सागर किनारे सप्तपुरीमांती परमपवित्र श्री कृष्ण-चंद्रना पुनित चर्ण कमळोथी पवित्र थयेली द्वारिकापुरीमां लुवाणा ज्ञातिमां पूज्य स्वामिश्री धर्मानन्दजीनो जन्म थयो हतो. तेओना पिता स्थितिसंपन्न हता. तेओ ज्यारे चालवो लाग्या त्यारे प्रतिदिन श्री द्वारकेशना मंदिरमां जइ नमस्कार करता हता ने प्रभुने प्रार्थना करता हता के “हे दीनदयाळा दीनबंधु अंतर्गामी आप म्हने प्रत्यक्ष दर्शन आपो अने आपनी सानिध्यमां राखी सेवा करवानो अमुल्य लाभ आपो.” आ प्रमाणे रोजनो कार्यक्रम करतां करतां बाल्यावस्थाने समाप्र करी युवावस्थामां प्रवेश कर्चो.

युवावस्थामां प्रवेश करतांनी साथेज तेओश्रीना पिताश्रीए तेमना उपर संसारिक बोजो नांखवा मांडचो तथा लग्न करवानी तैयारी करवा मांडी. परंतु स्वामिश्रीए आ वात ज्यारे जाणी त्यारे पिताना आ ऊद्योमनो स्वामिश्रीए विरोध कर्चो ते छतां पण मायावि पिताए स्वामीश्रीनो ते विरोध ध्यानमां न लेतां पोतानो धारेळो मनसुबो पार पाडवाने माटे कन्या पक्षना माणसोने स्वामीश्रीनुं सगपण करवा माटे तेडाव्या अने ज्यारे तेओ आव्या त्यारे स्वामिश्रीए तेमने चोक्खुं जणावी दीधुं के हुं” आ असारसंसारमां रहेवानो नथी तो पछी तमारी पुत्रीने तमे दुःखमां शा माटे नांखो छो?” आवा प्रकारनो सचोट जबाब

સાંભળી સગપણ કરવા આવનાર સજ્જનોએ તુરતજ સગપણ કરવાનું માંડી વાળી પોતાના ઘર તરફ પ્રયાણ કર્યું.

આવી રીતે જ્યારે સ્વામીશ્રીના પિતાને લાગ્યું કે “સ્વામિશ્રી સંસારમાં રહેવા માંગતા નથી અને રહેશે પણ નહિ અને પોતાને છોડીને પણ ચાલ્યા જશે ત્યારે તેમણે એક છેવટનો ઉપાય ધ્યાનમાં લઈ નીચે પ્રમાણે સ્વામિશ્રીને વિનંતિ કરી.

“હે ભાઈ ! તમારા માટે અહીં એક જુદું મંદિર બંધાવી તેમાં પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા કરાવીએ છીએ આ સંસારમાં રહી પ્રભુનું ભજન કરો.” તથા સાથે સાથે એમ પણ જણાવ્યું કે “આપના ચાલ્યા જવાથી સમાજમાં તેમજ ન્યાત જાતમાં આપણી આબરુને ધોકો પહોંચશે.” પરંતુ સ્વામીશ્રીએ આ બધી વાતનો ઇન્કાર કર્યો અને પોતાના ધારેલા નિશ્ચયમાં અડગ રહ્યા.

આવી રીતે થોડાક દિવસો ચાલ્યા. પરંતુ સ્વામીશ્રીના પિતા હજી પણ અનેક યુક્તિ પ્રયુક્તિથી સ્વામીશ્રીને સંસારમાં લલચાવવા લાગ્યા. ત્યારે સ્વામીશ્રીને લાગ્યું કે હવે વધુ ઘસત અહીં રહેવું યોગ્ય નથી. આમ વિચાર કરી એક દિવસ રાત્રીએ માતા પિતા તેમજ બીજા કોઈને પણ જાણ કર્યા શિવાય સંસારનો ત્યાગ કરી આત્માનો ઝનતિ અર્થે તેમજ પ્રભુ પ્રાપ્તિ માટે દરેકને ધોર નિદ્રામાં મુકી ચાલી નિકળ્યા. અને કોઈ એક સુત સ્થાને નિવાસ કર્યો. પ્રાતઃકાળે અત્યંત સ્વામીશ્રીના પિતાશ્રીએ ઘરમાં સ્વામીશ્રીને ન જોતાં ઘણી સ્વોછ કરાવી. પરંતુ કોઈ જગ્યાએ પત્તો લાગ્યો નહિ ત્યારે થાકીને “પ્રભુને ગમ્યું તે સ્વરૂં” તેમજ “બલિયસિકેવલ મિશ્વરીચ્છા યે નીતિને ધ્યાનમાં લઈ આશ્વાસન લીધું.

આમ સ્વામીશ્રી થોડો વચ્ચે ગુપ્ત રહ્યા બાદ તેમને જ્યારે લાગ્યું કે હરકોઈ જાતનો ભય નથી ત્યારે તેઓ સત્ય જોત દર્શન માટે અનેક ધર્મના અનુયાયીઓ તેમજ આચાર્યોને શરણે ગયા. છતાં પણ પ્રભુના પ્રત્યક્ષ દર્શનની વિનંતિવાળા આ સ્વામિશ્રીની તૃષ્ણા ન છીપી.

અને આવી રીતે ફરતાં ફરતાં તેઓશ્રી જુનાગઢ આવ્યા અને ત્યાં ‘સતાંસદ્ધિસંમઃ કથમપિહી પૂણ્યેન મવતિ’ એ યુક્તિ અનુસાર સ્વામીશ્રી અક્ષરસુક્તાનંદજીનો સમાગમ થયો. આ બંને વિપાસુઓ જ્ઞાનામૃત પોધું તથા પાત્રું. પરંતુ પ્રત્યક્ષ દર્શનની લાગેલી ઉત્કટ ઇચ્છા તો અધુરીજ રહી અને તે તાલાવેલીને પરીપૂર્ણ કરવા પાણી મિશ્રિત કરેલ કાચા લોટથી દેહને પોષી પ્રભુ પ્રાપ્તિ માટે મહાન તપશ્ચર્યા આદરી.

આમ થોડા દિવસો વ્યતીત કર્યા બાદ સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સાધુ પરમપૂજ્ય સ્વામિશ્રી ગુણાતીતાનંદજીનો સમાગમ થયો. ઉપરોક્ત બંને સાધુઓ (અક્ષરસુક્તાનંદજી અને ધર્માનંદજી) સ્વામિશ્રીની સાથે જ્ઞાનામૃત પીતા પાતા અને ધર્મચર્ચાઓ કરતા હતા. છતાં પણ તેઓએ ગ્રહણ કરેલ વૃત્તનું સંભાળપૂર્વક પરિપાલન કરતા હતા. આવા પ્રકારના આ બંને સાધુઓના વિશિષ્ટ તપથી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સાધુઓ તથા હરિભક્તોનો પ્રેમ વધ્યો અને તેમની આ ઉપર તપશ્ચર્યા જોઈને તેમને “લોટીયા સાધુ”નો ઇત્કાબ આપ્યો. ત્યારબાદ સ્વામિશ્રી ગુણાતીતા-નંદની સાથે આ બંને સાધુઓ ફરતાં ફરતાં બોટાદમાં આવી પહોંચ્યા અને આજુબાજુના ગામોમાં સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના ભક્તો પણ બોટાદમાં પધાર્યા આ સ્થળે બોટાદમાં ભગવાનશ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજના અવતાર સંબંધી વાતો સંભળાતી હતી. તેથી સ્વામિનારાયણ ધર્મના

હરિભક્તોએ ચુકે જઈ મહારાજશ્રી હરિકૃષ્ણ ભગવાનને ચુકેથી બોટાદ પધારવા વિનંતિ કરી. ભગવાન ભવત પરાધિનઃ એ યુક્તિ અનુસાર મહારાજશ્રી બોટાદ પધાર્યા. બોટાદમાં એક મોટી સભાથઈ. તેમાં ભગવાનશ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજને ઉપદેશ આપવા વિનંતિ કરી તે વિનંતિને ધ્યાનમાં લઈ મહારાજશ્રીએ દરેક શ્રોતાવર્ગને જ્ઞાનરૂપો સમુદ્રમાં તોડવા મગ્ન કરી દીધા કે સમયનું ભાન ન રહ્યું. અને બાહ્ય દૃષ્ટિ ત્યાગ કરોને કેવળ અંતર દૃષ્ટિથી જ્ઞાનામૃત પીધું. સમય ઘણો થઈ ગયો છે એ વાત લક્ષમાં લઈ શ્રોતાવર્ગ ધ્યાનસ્થ બની ગયો છે એમ સમજી મહારાજશ્રીએ પોતાના વ્યાખ્યાનનો ઉપસંહાર કરવા માંડ્યો. પરંતુ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીશ્રીએ વ્યાખ્યાન બંધ ન રાખવા મહારાજશ્રીને પ્રાર્થના કરી છતાં પણ પ્રભુશ્રીએ સમય ધર્મને જાણી પોતાના વ્યાખ્યાનનો સમાપ્તિ કરી. આથી શ્રોતાવર્ગની પૂરેપૂરી તૃષ્ણા ન છીપી.

ઉપર મુજબનું મહારાજશ્રીનું અલૌકિક વ્યાખ્યાન સાંભળી સ્વામિશ્રી ધર્માનંદજી અને સ્વામીશ્રી લક્ષ્મણમુક્તાનંદજીને એમ નિશ્ચય થયો કે સાક્ષાત્ માનવરૂપે ભગવાન આજ છે, અને આપણી પ્રાર્થના સાંભળી તેને સફળ કરવા અવતાર ધારણ કરી આવા અલૌકિક વ્યાખ્યાન દ્વારા આપણને ઓળખાણ કરાવી છે. માટે હવેથી તેમની સાનિધ્યમાં રહેવું- એમ નિશ્ચય કરી મહારાજશ્રીના ચર્ણકમળનો આશ્રય લીધો. સંવત ૧૯૧૩ના ચૈત્ર વદ ૦))ના રોજ ઉપરોક્ત બનાવ બન્યો. અને ત્યારબાદ બંને સ્વામીઓએ ભગવાનશ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજની સાથે જવાની પૂજ્ય સ્વામીશ્રી ગુણાતીતાનંદજી પાસે રજા માંગી અને એ વચ્ચે પૂજ્ય ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ઘણાજ હર્ષથી અને આનંદથી ઘણા ભાવિક ભક્તોની સમક્ષ આ બંને સ્વામીઓને

કલ્પું કે અમારા ગુરુશ્રી પરમપૂજ્ય સ્વામિ શ્રી સહજાનંદજી મહારાજે મ્હને કલ્પું હતું કે થોડા સમય બાદ બ્રહ્મકુલમાં ભગવાનનો અવતાર અવાનો છે તો તમો તેમનો કોઈપણ પ્રકારે દ્રોહ કરશો નહિ. તે વચનો આજે સત્ય દેસ્વાય છે. એમ કહી પ્રભુ સાથે જવાની રજા આપી.

ત્યારથી આરંભી તે બન્ને સ્વામિઓ શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના જન્મ સ્થાન ચુડામાં શ્રી પ્રભુનો સાથે રહેવા લાગ્યા. અને સેવા કરવા લાગ્યા. ત્યારબાદ એકવાર એકાંતમાં આ બન્ને સ્વામિઓએ પ્રભુશ્રીને બે હાથ જોડી વિનંતિ કરી કે હે પ્રભુ આપે જે કાર્યને ગાટે આ મનુષ્યદેહ આરણ કર્યો છે તે કાર્યની શરૂઆત કરો. વિગેરે એ પ્રમાણે પ્રાર્થના કર્યા બાદ ચંદન, પુષ્પ, ધુપદીપ વગેરેથી પૂજા કરી આરતી ઉતારી.

સંવત ૧૯૧૪ના મહા સુદ ૫ના રોજ પ્રભુશ્રીએ ચુડામાં મહારુદ્ર યજ્ઞ કર્યો તે વખતે દેસદેશના પંડિતોને અને જનતાને નિમંત્રણ આપી તેડાવ્યાને સાંગોપાંગ યજ્ઞની સમાપ્તિ કરી. ત્યારબાદ ભાવિક ભક્તોની પ્રાર્થનાધ્યાનમાં લઈ મહારાજશ્રી જુદા જુદાગામોમાં ફરી ઉપદેશ આપવા લાગ્યા તે સમયે આ બન્ને સ્વામિઓ ભગવાનની કથાવાર્તાની નોંધ રાખતા હતા. અને તેજ ઘુસ્તકનું નામ “શ્રી મુક્ત સિદ્ધાંત” એ પ્રમાણે રાચવામાં આવેલું છે. તેમાના થોડાક સિદ્ધાંતો લઈ શ્રીહરિકૃષ્ણ જ્ઞાનદર્શન એ નામનું પુસ્તક શ્રીહરિકૃષ્ણ સંપ્રદાય ઉન્નતિ મંડલ તરફથી સંવત ૧૯૨૪ની સાલમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું છે.

સ્વામિયોએ એક કીર્તનમાળા રચી છે. અને “લીલા સિંધુ” નામનો અદ્ભુત ગ્રંથ રચ્યો છે. તે કીર્તનમાળામાં એકાંતિક

अमदावादमां श्रीहरिकृष्ण भगवानना मंदीरना आद्य संस्थापक
भक्तशिरोमणि रा. रा. पटेल श्री गोविंदलाल वापुजी महोदय

जन्म सं. १८९५ कार्तिक शुदी ६ शनिवार
भगवद्धामगमन सं. १९६६ भाद्रपदा शुदी ६ खनिवार

સિદ્ધ થાય છે. એજોશ્રીએ “ભાગવત ધર્મને મોક્ષ ધર્મ” નામનાં પુસ્તકો પણ રચ્યાં છે.

પ્રભુ શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજે સંવત ૧૯૨૬ના ફાગણ વદ ૧૪ના રોજ સવારમાં ગામ સોજીત્રા મધ્યે સ્વધામ ગમન કર્યું. અને પછી તે અગ્ની સંસ્કારની જગ્યા ઉપર દેરી બંધાવી છે ત્યારથકી આરંભી આ બન્ને સ્વામિઓ પ્રભુશ્રીના ઉપદેશોનું પાલન કરતા ગામેગામ ફરવા લાઘ્યા અને પ્રભુશ્રીના આદેશોનો ઉપદેશ આપવા લાઘ્યા. પૂજ્ય ધર્માનન્દ સ્વામીના ઉપદેશથી અમદાવાદ રાયપુર નાહવાડામાં રહેતા સ્વ. રા. રા. ગોવિંદલાલ બાપુજીના મન ઉપર ડંડી અસર થઈ અને તેઓ-શ્રીના જ્ઞાનચક્ષુ જાગ્રત થવાથી તેઓ પાંચ પુત્રોથી અલગ રહી રાયપુર મકેરીબાઢમાં શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના મંદિરની સ્થાપના કરી અને ત્યાંજ રહી ભક્તિ કરવા લાગ્યા. ત્યાંજથી ભક્તો ઘણા લાગ્યા અને ભક્તોની પ્રભુ ઉપર વિશેષ પ્રીતિ થઈ. ત્યારપછી સંખાત પાસે ગોલાળા ગામમાં જ્યાં પ્રભુશ્રીનું મંદિર છે ત્યાં આગળ સ્વામી શ્રીધર્માનન્દજી રહેવા લાગ્યા અને છેવટે પ્રભુશ્રીના ગુણગાન ગાતાં ગાતાંજ તેજ ગામમાં હરિજનોની સમક્ષ અક્ષરધામ ગમન કર્યું તે વખતે ભાવિક ભક્તોએ મ્હોટો ઉત્સવ કર્યા અને પૂજ્ય સ્વામિશ્રીની ચર્ણપાદુકા પધરાવી દેરી બંધાવી. અત્યારે પણ ભક્ત લોકોતેઓશ્રીની ચર્ણપાદુકાની પૂજા કરવા ગોલાળા જાય છે સ્વ. પૂજ્ય સ્વામીશ્રીએ અક્ષરધામ ગમન કર્યું ત્યાં સુધી છાપ રસોનો ત્યાગ કર્યો હતો. આવા પરોપકારી અને પૂજ્યાત્મા સ્વામિઓની યાદગીરી માટે હાલમાં મહાસુદ ૫ (વસંત પંચમી)ના રોજ અમદાવાદમાં જયંતિ મહોત્સવ ઉજવાય છે.

આ બન્ને સ્વામિઓના જીવનની વિશેષ હકિકતો “લીલા સિંધુ” નામના ગ્રંથગ્રાંથી જીજ્ઞાસુ ધાંત્રકોને જાણવા મળશે.

શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજના એકાંતિક સાધુ પરમ પૂજ્ય સ્વામિ શ્રીઅક્ષરમુક્તાનંદજીનું ટુંક જીવન વૃત્તાંત

સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના તીર્થધામ ગઢડા પાસે આવેલા વિકરિયા ગામની પવિત્ર ભૂમિમાં બ્રાહ્મણ જ્ઞાતિમાં સદરહુ સ્વામિશ્રીનો જન્મ થયો હતો. બાલ્યાવસ્થા પસાર કરીને જ્યારથી સમજવા લાગ્યા ત્યારથીજ આ સંસાર અસાર છે. તથા માયાજન્ય દરેક પદાર્થ ક્ષણિક છે એમ માનવા લાગ્યા અને તેમ માન્યું એટલુંજ નહિ પરંતુ દરેકનો એટલે ઘરબાર વિગેરેનો ત્યાગ કરીને પ્રભુની પાસે પહોંચવામાં સાધનભૂત એવા સદ-ગુરુની શોધમાં નીકળી પડ્યા. આમ ફરતાં ફરતાં જુનાગઢમાં જ્યારે તેઓ પધાર્યા ત્યારે ધર્માનંદજીનો સમાગમ થયો અને સત્સંગ સંબંધી બિવેચન કરતાં કરતાં પરસ્પર સ્નેહ વધ્યો અને બન્નેનું ધ્યેય એકજ હોવાથી તેની પ્રાપ્તિ માટે બન્નેએ પ્રયત્ન આદર્યો અને બન્નેના હૃદયમાં એજ ભાવના જાગ્રત થઈ કે ભગવાન માનવરૂપે અવતરે અને તેજ પ્રભુ-શ્રીનો પ્રત્યક્ષ સેવા કરતાં કરતાં મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય તે સારુ અઢાર વર્ષ સુધી કેવલ લોટ તથા પાળીથી તપશ્ચર્યા કરી અને તેના ફળ સ્વરૂપે બોટાદમાં ભગવાનશ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજના પ્રથમ દર્શન થયા. અને થતાંની સાથેજ સાક્ષાત પ્રભુ હમારી પ્રાર્થના ધ્યાનમાં લઈ માનવરૂપે પ્રગટ થયેલા હરિકૃષ્ણ મહારાજ સાક્ષાત પ્રભુજ છે એમ જ્ઞાન થયું ત્યારથી પોતાનું જીવન એજ પ્રભુશ્રીના ચરણોમાં ધર્યું અને પ્રભુશ્રીએ પણ તેમને આશિર્વાદ આપી પાસે રાખ્યા. ત્યારથી આરંભી પ્રભુશ્રીની જ્યાં જ્યાં પધરામણી થતી તથા કથા વાર્તાઓ કરતા અને ઉપદેશને આપતા તેની નોંધ બન્ને સ્વામિઓ રાખતા અને પ્રભુશ્રીને બતાવી ભવિષ્યની પ્રજા

સદમાર્ગે દોરાય તેવા પ્રયત્નો કરતા. અને તેના ફઠ સ્વરૂપ પ્રમુશ્રીનું આજે આપણી સમક્ષ સાહિત્ય આવે છે. આ સાહિત્યવો મંડાર પ્રજાને સોંપવામાં આ બન્ને સ્વામિઓનું આપણા ઉપર ઇટલું રુખ ચઢ્યું છે કે જેનો બદલો આપણે મહારાજશ્રીએ આપેલા ઉપદેશાનુસાર આચરણ કરવાથીજ, આપી શકીએ.

પૂજ્ય સ્વામીશ્રીએ ઘણાંજ કીર્તનો બનાવ્યાં છે તેમાંના થોડાં આજ પુસ્તકમાં આવવામાં આવ્યાં છે.

આ પ્રમાણે કેટલોક વસ્તુ ચાલ્યા પછી પોતાના બન્ને પરમ ભક્તોની મનકામના પૂર્ણ કરી પ્રમુશ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજે સ્વધામ ગમન કર્યું. ત્યારબાદ બન્ને સ્વામિશ્રીઓ હરિકૃષ્ણ મહારાજનો આપેલા ઉપદેશોનો પ્રચાર કરવા જુદા પડી ગામે ગામ ફરવા માંડ્યું.

સ્વામિશ્રી અક્ષરમુક્તાનંદજી આ પ્રમાણે ધર્મપ્રચાર કરતાં કરતાં સ્વંભાત ગામ પધાર્યા અને ત્યાંજ થોડો સમય ઉપદેશ આપ્યા બાદ તેમણે આ નશ્વર દેહનો ત્યાગ કરી અક્ષરધામ ગમન કર્યું. આ સમયે ગામના ભક્તજનોએ મેગા મઠી તેમના માનમાં સમૈયો કરી તેમના ગુણાનુવાદ ગાયા.

આમ સ્વામિશ્રીએ જીવનપર્યંત રસાસ્વાદને તિલાંજલી આપો નિર્વાહ કર્યો હતો. આવા પરોપકારી પૂણ્યાત્મા સ્વામિશ્રીની યાદગીરોમાં દર વર્ષે માઘ શુકલ (વસંત પંચમી)ના રોજ તેમનો જ્યંતિ મહોત્સવ ઉજવાય છે. આ સ્વામીશ્રીના માતા પિતાના સંબંધમાં હકિકત જાણવામાં આવી નથી. ઇટલે જેટલું જણાવવામાં આવ્યું છે તેટલીજ હકિકત રજુ કરી છે. વિશેષ હકિકત સ્વામિશ્રી ધર્માનંદજીના જીવન ચરિત્રમાંથી જાણી શકાશે.

શ્રીહરિકૃષ્ણાવનમોહનમઃ ॥

શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજના ઇકાંતિક મક્ત અને અમદાવાદમાં
શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના મંદિરના આદ્ય સંસ્થાપક રા. રા.
પુણ્ય ગોવિંદલાલ વાપુજીનું ટુંક જીવન વૃત્તાંત

રા. રા. ગોવિંદલાલના પિતાશ્રી પા. વાપુજી નારણદાસ અમદાવાદ રાયપુર નાહવાડામાં રહેતા હતા અને તેઓ વાપુ મહેતાના નામથી ઓળખાતા હતા, કહેવાય છે કે તેઓ એવા ધર્મિષ્ઠ હતા કે દરરોજ ગીતાના પાંચ પાઠ કરતા અને સાબરમતિ નદીમાં સ્નાન કર્યા બિના ભોજન લેતા નહીં, તે ઉપરાંત વ્યવહારદક્ષ અને એક કુશળ કર્મયોગી હતા. તેઓને બ્રાહ્મણો અને સાધુ સન્યાસી ઉપર ઘણીજ પ્રિતી હતી અને થોડા દિવસના અંતરે તેઓ બ્રાહ્મણ ભોજન કરાવીને અક્ષય પુણ્ય પ્રાપ્ત કરતા એમના આ પુણ્યના પ્રતાપે તેમની રહેવાની જગ્યાનું નામ પણ વાપુ મહેતાની ખડકી પડ્યું હતું.

આવા પરોપકારી વાપુ મહેતાને પુણ્યના ઉદયરૂપ ત્રણ પુત્રો અને બે પુત્રીઓ હતી તેમાં સૌથી મોટા પુત્રનું નામ લલ્લુભાઈ તેમનાથી નાના પુત્રનું નામ છોટાલાલ અને સૌથી નાના પુત્રનું નામ ગોવિંદલાલ હતું.

ગોવિંદલાલનો જન્મ સંવત ૧૮૯૫ના કારતક સુદિ ૬ શનિ-વારના રોજ થયો હતો.

પુણ્યદાનમાં પોતાની ઉપજનો ઘણો ભાગ સ્વરચી નાસવાના સ્વભાવવાળા ગોવિંદલાલના પિતાશ્રીની સામાન્ય સ્થિતિ હતી, ગોવિંદલાલે ગુજરાતિ સાતમાં ધોરણની પરિક્ષા પાસ કરી હતી તે પરિક્ષા હોમ

સાહેબના હાથે ઠેઘામાં બાધી હતી, મોર્બિદલ્લના અભ્યાસથી હોમ સાહેબ ઘણા સુશી થઈ તેમને એકદમ મહેતાજીની નોકરી આપી હતી મહેતાની નોકરી દરમિયાન તેઓએ અંગ્રેજી અભ્યાસ કર્યો હતો અને ઓવરશિયરની પરિક્ષા પાસ કરી સાતે તાલુકાના ઓવરશિયર થયા હતા મીકરીના પ્રસંગે તેમને ગામ ધોલકા જવાનો પ્રસંગ આવ્યો. ત્યાં તેમને શ. રા. ઉત્તમરામભાઈને ત્યાં રહેવાનો પ્રસંગ આવ્યો. રાત્રીના સમયમાં પોતાને ડંધ નહીં આવવાથી ટેબલ ઉપર પડેલા પુસ્તકો વાંચતાં તેમના હાથમાં ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના શ્રીમુલ્કસિદ્ધાંતનો ગ્રંથ આવ્યો પ્રભુના સિદ્ધાંત વાંચી તેમને શ. રા. ઉત્તમરામભાઈને આ પુસ્તક સંબંધી તથા ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના અવતારની વાત પુછી, ઉત્તમરામભાઈએ ભગવાનને અવતાર લેવાનું કારણ તથા ઘણી લીલાઓની વાત કરી અને ભગવાનના એકાંતિક સાધુ ધર્માનંદ સ્વામીનો સમાગમ કરાવ્યો, જેમ જેમ પરમપુજ્ય સ્વામીનો સમાગમ વધતો ગયો તેમ તેમ દેહના સુખના અભાવ થવા માંડ્યો, અને પ્રથમ હોકાનું જે મહાકઠળ વ્યસન હતું કે જેના સારુ રાતદિવસ દેવતા કાયમ રાખવો પડતો હતો તે વ્યસનનો તેમણે એકદમ ત્યાગ કર્યો, આ વ્યસના ત્યાગથી તેમના મિત્રમંડલમાં પણ સ્વામીજી વિષે શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થઈ અને તેઓ સર્વે પુજ્ય સ્વામીનો માન્ય પુર્વક સમાગમ કરવા લાગ્યા પરમપુજ્ય સ્વામીના સમાગમથી ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના દરેક મંદિરોમાં દર્શનાર્થે જવાનું શરૂ કર્યું અને સાક્ષાત ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના એક સ્વેચ્છ તરીકે તેમણે અથાગ પ્રયત્નો કર્યા છે તેમજ સોજીત્રા, જુહા, ઘોલકા એ ગામોનાં મંદિરોમાં પણ પૈસા ધર્માદા વાપર્યા છે તેમણે શ્રી

હરિકૃષ્ણ ભગવાનના મંદિરો સુઘારવામાં ઘણાજ પૈસાની તથા જાતની મદદ કરી છે તેમજ ચુડામાં શ્રીહરિકૃષ્ણ ભગવાને સં. ૧૯૧૪ની સાલમાં મોટો મહારુદ્ર યજ્ઞ કર્યો હતો તે યજ્ઞની જસલ જગ્યા ધણી મહેનતે શોધી કઢાવી, તે ઉપર મોટો કુંડ કરાવી દેરુ બંધાવી તેને કોટ કરાવી એક જાત્રાનુ ધામ બનાવ્યું છે. યજ્ઞશાળાના સ્વર્ચમાં મહારાજશ્રીના નાનાભાઈ શિવશંકર મહારાજે ઘણા પૈસાની તથા જાત મહેનતની મદદ આપી છે તેમજ ઘણાજ હરિભક્તોએ પણ યજ્ઞશાળામાં મદદ કરી છે. આ યજ્ઞશાળામાં શિવશંકર મહારાજની સમાધી છે.

રા. રા. ગોવિંદલાલ વસ્તો વસ્તો ઉત્સવ સમૈયા કરતા હતા તેવા પ્રસંગે શ્રીહરિકૃષ્ણ ભગવાનના પ્રત્યક્ષ દર્શનનો તથા સેવાનો લાભ લીધેલો, એવા ઘણા ભક્તોનું પુજન વગેરે પ્રેમ પૂર્વક કરતા અને તેમના મુખેથી ભગવાનની લીલાનું પાન કરતા હતા તેઓને સંવત ૧૯૫૦ના વૈશાખ સુદ ૧ રવીવાર તા. ૬ માહે ૧૮૯૪ના રોજ અમદાવાદ મકેરીવાડમાં મંદિર બાંધવા સારુ મકાન સ્વરીદ કર્યું અને અમદાવાદમાં શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના મંદિરની સ્થાપના કરી. તે સમયે પણ સમૈયો કર્યો હતો અને ગામો ગામના ઘણા હરિજનો પધાર્યા હતા તેમાં મહારાજશ્રીના ભાઈ શીવશંકર મહારાજ તથા લક્ષ્મીજીના ભાઈ મલ્હશંકર ભાઈ તથા કમલેજના પુત્ર્ય ગગલબા (જેઓ ધર્માનંદ સ્વામીના જેટલી ઉચ્ચ સ્થિતીએ પહોંચેલા હતા) તથા સરવૈના દુદા ભગત તથા રોહશાળાના ભગવાનજીભાઈ, જગન્નાથ પુરાણી તથા ચુડાના નારણજીભાઈ તથા ગોલાળા, સંભાત, સોજીત્રા, પીંપલી, ધોળકા વગેરે ગામોના ઘણા હરિભક્તો પધાર્યા હતા આ પ્રસંગે આવેલા ઘણાજ ભક્તોને ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજનો સાક્ષાત્કાર થયો હતો.

આ પ્રસંગે પુણ્ય ગગલબાઈ અક્ષરધામ ગમન કર્યું અને રા. રા. ગોવિંદલાલે તેમની યાદગીરીમાં કલ્હીયુગમાં ગંગા જેવી પવિત્ર ગણાતી, અને જેના કાંઠે સતરૂષીઓઈ પ્રચર તપ કર્યું છે એવી પતીત પાવની સાત્રમતી નદીના કાંઠે તેમની સમાધી ઉપર સંવત ૧૯૫૧ની સાલમાં દેરી બંધાવી અને ભગવાનના ચરણ પધરાવ્યા છે. ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના ભક્તો દર વર્ષે ગુરુપુનમ તથા ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજની જન્મતીથી શ્રાવણ વદ ૧૪ના વગેરે પરવળીના દિવસે દર્શને જાય છે.

રા. રા. ગોવિંદલાલે ભગવાન શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના અવતારની જગતને જાણ સારુ અને મુમુક્ષુઓને કલ્યાણ સારુ શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના ઘણાજ પુસ્તકો છપાવ્યા છે તેમજ અમદાવાદમાં પ્રથમ સંસ્કૃત પાઠશાળા સ્થાપવામાં પુણ્ય શાસ્ત્રી રામકૃષ્ણભાઈને મંદિરનું મકાન આપી આગ્યશાળી થયા છે આ શીવાય ધર્મના ઘણાજ પુસ્તકો છપાવ્યા છે.

૧ સ્વામીશ્રી ધર્માનન્દજીઈ તથા અક્ષર મુક્તાનંદજીઈ બનાવેલાં કીર્તન તેનો સંગ્રહ કરી સંવત ૧૯૫૦ની સાલમાં પુસ્તક છપાવ્યું અને તે સને ૧૯૬૭ના પુસ્તક વિષયક કાયદાની કલમ ૨૫ મુજબ રજીસ્ટર કરાવ્યું છે.

૨ ભાગવત ધર્મ છપાવ્યો છે.

૩ શ્રીમુલસિદ્ધાંત (૮) આઠની ચોપડી સંવત ૧૯૪૪ ની સાલમાં છપાવી છે.

૪ શ્રીહરિકૃષ્ણ મોક્ષ ધર્મનું પુસ્તક છપાવ્યું છે.

આ ઉપરાંત ભગવાનની સેવામાં ઘણોજ આગઠ પડતો ભાગ લીધો.

છે. અમદાવાદમાં મંદિરની સ્થાપના કર્યા પછી પોતાનાં પાંચ પુત્રો
 ષક પુત્રી પરિવારથી છુટા થઈ તેઓએ અર્પૂર્વ ત્યાગ બતાવી પોતાની
 ઉત્તરાવસ્થામાં મંદિરમાં રહેતા હતા તેઓ સંવત ૧૯૬૬ના ભાદરવા
 સુદ ૬ શનીવારના રોજ ૭૧ વર્ષની પાકટ વયે અક્ષરધામ ગમન કર્યું.
 તેમને અક્ષરધામ ગમન પછી તેમના પુત્રોએ તેમની સેવામાં સમૈયો કર્યો
 અને ઘણું બ્રહ્મ ભોજન કર્યું આ પ્રસંગે પણ ગામો ગામના હરિભક્તોએ
 લાભ લીધો છે,

અમદાવાદમાં મંદિર સ્થાપી ભવિષ્યની પ્રજાને મોક્ષનું સાધન
 કરેલું છે તેથી અમદાવાદની પ્રજા હમેશાં તેમની ઋણી છે, અને તે
 માટે દર વર્ષે ભાદરવા સુદ ૬ ને રોજ મંદિર તરફથી અમદાવાદના
 મંદિરમાં અમદાવાદના શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના મંદિરના સંસ્થાપક
 તરીકે તેમની યાદગીરી ઉજવાય છે.

પદ ॥ ૧ ॥ આર્તિ

હરશે હરિકૃશ્નજિની આરતિ કીજે, પ્રગટ પ્રમાણ મુર્તિ ઉરમાં ધરિજે;
 સરવોપરિ સરવેના કારણ, અક્ષરાતિત પધાર્યા જગ તારણ: ॥ હરશે ॥
 પુરણ બ્રહ્મ પુરુષોત્તમ પધાર્યા, અનંત જીવુનાં વાલે કારજ સારચ્યાં. ॥
 હરશે ૨ ॥ સરવે ધામના મુક્ત સંગે લાવ્યા, સર્વે તિર્થ આજ ચરણે
 આવ્યાં. ॥ હરશે ૩ ॥ મહિમા અપરમિત પાર નહિ પાવે, ચારવેદ નેતિ
 નેતિ કહી ગાવે. ॥ હરશે ૪ ॥ ધર્માનંદ કહે જે કોઈ આર્તિ ગાવે,
 સરવે પાપ તેનાં દુર થઈ જાવે. ॥ હરશે ૫ ॥

• આ પુસ્તક છપાવવામાં અમારા મંડળને નાણાંની મદદ આપનાર
સદગૃહસ્થોના નામ

રા. રા. પા. પરસોતમદાસ ભાઈજીભાઈ તેમના પુણ્યાર્થે તેમના
પુત્રો તરફથી અમદાવાદ,

રા. રા. પા. જુનીલાલ મોર્ચીદાસ મહેતા તેમના પુણ્યાર્થે પા.
ત્રિમુવનદાસ ત્રિકમલાલ અમદાવાદ.

રા. રા. પા. રામદાસ વેચરદાસની માતૃશ્રી બાઈ અચરતબાના
પુણ્યાર્થે રામદાસના ઘીલના ટ્રસ્ટીઓ તરફથી અમદાવાદ.

રા. રા. પા. લક્ષ્મણભાઈ ઘીઠલદાસ, મહાલક્ષ્મીનો પોઠ, અમદાવાદ.

રા. રા. પંચાલ મોહનલાલ વેલદાસ તેમના પુણ્યાર્થે તેમનો પુત્ર
તરફથી અમદાવાદ.

રા. રા. પા. પ્રદેલાદભાઈ સોમનાથ, મોટીદમમ, અમદાવાદ.

રા. રા. પા. દેસાઈભાઈ દાજીભાઈ, ગામ સોજીવા.

રા. રા. પા. પરસોતમદાસ અંબાલાલ હરમાનવાલી પોઠ અમદાવાદ

રા. રા. ત્રિવેદી નાથાલાલ લક્ષ્મીશંકર, દરિયાપુર, વાડીગામ,
અમદાવાદ.

રા. રા. બીર્બીંગ માસ્તર મણિલાલ નાથજી મળીનગર જમદોવાદ.

રા. રા. ભાઈશંકર રાઘવજી, ભાવનગર.

રા. રા. પા. બુધાભાઈ સોમચંદ, હજીરાની પોઠ, અમદાવાદ.

રા. રા. પા. લક્ષ્મણલાલ મીસ્ત્રાભાઈ, આકાશેઠ કુવાની પોઠ,
અમદાવાદ.

परब्रह्म परमात्मा भगवान

श्रीहरिकृष्ण महाराजनी जन्मोत्सवनी जयंती

आजे जयंति श्रीहरिकृष्णनी रे लोल, आजे जयंती श्रीहरिकृष्णनी रे लो

उषा अरुण संग पूर्वमां रे लोल, करती नुपुर झणकारजो, आजे०

बीष्ण गृहीने मंद हासथी रे लोल, गाती प्रभुनां गान जो, आजे०

कुङ्कुमो देवनां बागतां रे लोल, सुमननो स्वर्गथी प्रपातजो, आजे० ३

मंदन बनेथी नाथ उतर्या रे लोल, चूडानगर सौराष्ट्र जो, आजे० ४

पिताजो भाणजीना वंशमां रे लोल, लीघो बाळापणे वेशजो, आजे० ५

प्रगटया हरिबाना उदर रे लोल, गजबवा संतनो समाजजो, आजे० ६

श्रावणनी कृष्णा चतुर्दशी रे लोल, रेलवती भक्ति केरीरेलजो, आजे० ७

कूढ कळीयुगनां कापवारे लोल, लीघो अजब अवतारजो, आजे० ८

प्रेमनी प्याली पाइनेरे लोल, प्रेयां ते नवलां नूरजो, आजे० ९

एवा संतोने जाड वारणे रे लोल, नयणानां टाळ्यां तीमिरजो, आजे० १०

करजोडी हरिजन हेतथीरे लोल, बोलो श्रीजयहरिकृष्णजो, आजे० ११

